

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତୀୟ ବୈଦିକ ସାହିତ୍ୟ

Vedic Literature of Ancient India

ଉପନିଷଦ

(ଉପନିଷତ୍)

Upanishad / उपनिषद्

୧୦୮ ଉପନିଷଦ (ଭାଗ - ୨)

108 Upanishad (Vol – 2)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଉପଦେଷ୍ଟା

ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀ ସନ୍ତୋଷ କୁମାର ମିଶ୍ର

ସଂପାଦକ, ହିନ୍ଦୁ ମହାସଭା, ଓଡ଼ିଶା ଶାଖା

ବେଦ ଉପନିଷଦ

ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକ 'ବେଦ ଯୁଗ'ର ଶେଷ ଆଡ଼କୁ ରଚନା କରାଯାଇଥିଲା । ଉପନିଷଦ 'ଷଦ' ଶବ୍ଦରୁ ଆସିଅଛି, ଷଦ ଅର୍ଥାତ 'ବସିବା', ଏଥିରେ ପୂର୍ବରେ 'ଉପ' ଓ 'ନି' କୁ ଯୋଡ଼ା ଯାଇଛି । ଅର୍ଥାତ 'ଉପ' ର ଅର୍ଥ ପାଖରେ , 'ନି' ର ଅର୍ଥ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ, ତେଣୁ ଉପ-ନି-ଷଦ, ଯାହାର ଅର୍ଥ ହେଲା, ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଗୁରୁଙ୍କ ପାଖରେ ବସିବା, ଅର୍ଥାତ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମର୍ପଣ ସହିତ ଗୁରୁଙ୍କ ପାଖରେ ବସି ବେଦର ଶେଷ ଭାଗ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା । ଉପନିଷଦକୁ ବେଦର ଚତୁର୍ଥ ସ୍ତର ବା ଅଂଶ ବୋଲି କୁହାଯାଏ ।

ଯେହେତୁ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକ ବେଦର ଅନ୍ତ ଆଡ଼କୁ ରଚନା କରାଯାଇଥିଲା, ସେଥିପାଇଁ ଏହାକୁ 'ବେଦାନ୍ତ' ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଏ । ଅଧିକାଂଶ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକର ବିଷୟବସ୍ତୁ 'ଆତ୍ମବିଦ୍ୟା' ଓ 'ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା' ଉପରେ ଆଧାରିତ । ଏହାକୁ ଅନେକ ଗବେଷକ ବା ପଣ୍ଡିତ ବା ଜ୍ଞାନୀମାନେ ଅନେକ ଆଖ୍ୟା ଦେଇଛନ୍ତି ଯଥା – 'ଆଦି ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟ' ଏହାକୁ 'ଆତ୍ମ ଓ ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା' କହିଛନ୍ତି, 'ମାକ୍ଷ ମୁଲ୍ଲେର୍' ଓ 'ପାଉଲ୍ ଦେଉସାନ୍' ଏହାକୁ 'ଗୁପ୍ତ ଶିକ୍ଷା', ଓ 'ପାଟ୍ରିକ୍ ଓଲିଭେଲ୍ଲେ' 'ଲୁକ୍କାୟିତ ଅର୍ଥ', ବୋଲି କହିଛନ୍ତି ।

ଏହା କୁହାଯାଏ ଯେ, ଯେଉଁ ଶିଷ୍ୟ ମାନଙ୍କର ଚରିତ୍ର, ଶିକ୍ଷା ଓ ଗୁରୁଭକ୍ତି ଠିକ ରହୁଥିଲା, ସେମାନଙ୍କୁ କେବଳ ଉପନିଷଦ ଶିକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ କରିବାର ସୁଯୋଗ ମିଳୁଥିଲା । ସେଇଥିପାଇଁ ଉପନିଷଦ ମାନଙ୍କୁ "ଗୁପ୍ତ ବିଦ୍ୟା" କୁହାଯାଏ ।

ଇତିହାସକାର ଓ ଗବେଷକ ମାନଙ୍କ ଅନୁସାରେ ବେଦରେ ସମୁଦାୟ ୧୦୮ଟି ଉପନିଷଦ ଅଛି । ଏହିସବୁ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବେଦ ଅଧୀନରେ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଓ ବିଷୟବସ୍ତୁ ଅନୁସାରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ବିଭକ୍ତିକରଣର ପଦ୍ଧତି ଗୁଡ଼ିକ ହେଲେ - ମୁଖ୍ୟ, ସାମାନ୍ୟ, ସନ୍ନ୍ୟାସ, ଶାକ୍ତ, ବୈଷ୍ଣବ, ଶୈବ, ଓ ଯୋଗ । ଅର୍ଥାତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବେଦର ମୁଖ୍ୟ, ସାମାନ୍ୟ, ସନ୍ନ୍ୟାସ, ଶାକ୍ତ, ବୈଷ୍ଣବ, ଶୈବ, ଓ ଯୋଗ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକ ଅଛି । (ତଳେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଟେବୁଲ୍‌ରେ ଏହାର ସଂକ୍ଷିପ୍ତକରଣ ପାଇ ପାରିବେ)

ଏସବୁ ଉପନିଷଦ ଭିତରୁ ଦଶୋପନିଷଦ, ଅର୍ଥାତ ୧୦ଟି ଉପନିଷଦକୁ 'ମୁଖ୍ୟ ଉପନିଷଦ' ଭାବରେ ମାନନ୍ତି, ଏଥିରେ, ପରେ ଆଉ ୩ଟି ଉପନିଷଦ ଯୋଗ କରାଯାଇ ଏହାକୁ ୧୩ଟି କରିଦିଆଗଲା । ତେଣୁ ୧୩ଟି ମୁଖ୍ୟ ଉପନିଷଦ, ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଲେ - (ଦଶୋପନିଷଦ) - ଈଶ, କେନ, କଠ, ପ୍ରଶ୍ନ, ମୁଣ୍ଡକ, ମାଣ୍ଡୁକ୍ୟ, ତୈତ୍ତିରୀୟ, ଐତରେୟ, ଛାନ୍ଦୋଗ୍ୟ ଓ ବୃହଦାରଣ୍ୟକ, (ଅତିରିକ୍ତ) - କୌଷୀତକି, ଶ୍ୱେତାଶ୍ୱତର ଓ ମୈତ୍ରାୟଣୀୟ ।

ବେଦ - ଉପନିଷଦ ସଂଗଠନ

ବେଦ	ସଂଖ୍ୟା	ମୁଖ୍ୟ	ସାମାନ୍ୟ	ସନ୍ନ୍ୟାସ	ଶାକ୍ତ	ବୈଷ୍ଣବ	ଶୈବ	ଯୋଗ
ଉକ୍ ବେଦ	୧୦	ଐତରେୟ, କୌଷୀତକି	ଆତ୍ମବୋଧ, ମୁକ୍ତଲ	ନିର୍ବାଣ	ତ୍ରିପୁରା, ସୌଭାଗ୍ୟଲକ୍ଷ୍ମୀ, ବହୁତ,	-	ଅକ୍ଷମାଳିକା	ନାଦବିନ୍ଦୁ
ସାମବେଦ	୧୨	ଛାନ୍ଦୋଗ୍ୟ, କେନ	ବକ୍ରସୂତୀ, ମହା, ସାବିତ୍ରୀ,	ଆରୁଣେୟ, ମୈତ୍ରେୟ, ସଂନ୍ୟାସ, କୁଷ୍ଠିକା	-	ବାସୁଦେବ, ଅବ୍ୟକ୍ତ	ରୁଦ୍ରାକ୍ଷଜୀବା ଲ, ଜବାଳି	ଯୋଗଚୂଡ଼ାମଣି, ଦର୍ଶନ
କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ	୩୨	କଠ, ତୈତ୍ତିରୀୟ, ଶ୍ୱେତାଶ୍ୱତର, ମୈତ୍ରାୟଣୀୟ,	ସର୍ବସାର, ଶୁକରହସ୍ୟ, ସ୍ୱୟ, ଗର୍ଭ, ଶାରୀରକ, ଏକାକ୍ଷର, ଅକ୍ଷି	ବ୍ରହ୍ମ, ଅବଧୂତ, କଠଶ୍ରୁତି	ସରସ୍ୱତୀ ରହସ୍ୟ	ନାରାୟଣ, କଳି ସତ୍ତରଣ	କୈବଲ୍ୟ, କାଳାଗ୍ନି ରୁଦ୍ର, ଦକ୍ଷିଣାମୂର୍ତ୍ତି, ରୁଦ୍ରହୃଦୟ, ପଞ୍ଚବ୍ରହ୍ମ	ଅମୃତବିନ୍ଦୁ, ତେଜୋବିନ୍ଦୁ, ଅମୃତନାଦ, କ୍ଷୁରିକା, ଧାନବିନ୍ଦୁ, ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା, ଯୋଗତତ୍ତ୍ୱ, ଯୋଗଶିଖା, ଯୋଗକୁଣ୍ଡଳିନୀ, ବରାହ
ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ	୧୮	ଇଶ, ବୃହଦାରଣ୍ୟକ	ସୁବାଲ, ମନ୍ତ୍ରିକ, ନିରାଲମ୍ବ, ପୈଙ୍ଗଲ, ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ମୁକ୍ତିକା	ଜୀବାଲ, ଭିକ୍ଷୁକ, ତୁରୀୟାତୀତ ଅବଧୂତ, ୟାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟ, ଶାବ୍- ୟାୟନୀୟ,	-	ତାରସାର	-	ଅଦ୍-ବୟ ତାରକ, ହଂସ, ତ୍ରିଶିଖ-ବ୍ରାହ୍ମଣ, ମଣ୍ଡଳ-ବ୍ରାହ୍ମଣ

ବେଦ	ସଂଖ୍ୟା	ମୁଖ୍ୟ	ସାମାନ୍ୟ	ସନ୍ଧ୍ୟାସ	ଶାକ୍ତ	ବୈଷ୍ଣବ	ଶୈବ	ଯୋଗ
ଅଥର୍ବ ବେଦ	୩୨	ମୁଣ୍ଡକ, ମାଣ୍ଡୁକ୍ୟ, ପ୍ରଶ୍ନ,	ଆତ୍ମା, ସୂକ୍ଷ୍ମ, ପ୍ରାଣାଗ୍ନିହୋତ୍ର	ଆଶ୍ୱମେଧ, ନାରଦପରିବ୍ରାଜକ, ପରମହଂସ, ପରମହଂସ ପରିବ୍ରଜକ, ପରଂବ୍ରହ୍ମ,	ସୀତା, ଦେବୀ, ତ୍ରିପୁରାତାପିନୀ, ଭାବନ	ନୃସିଂହ ତାପନୀୟ, ମହାନାରାୟଣ, ରାମ ରହସ୍ୟ, ରାମ ତାପନୀୟ, ଗୋପାଳ- ତାପନୀ, କୃଷ୍ଣ, ହୃୟଗ୍ରୀବ, ଦତ୍ତାତ୍ରେୟ, ଗରୁଡ଼	ଅଥର୍ବସିରସ, ଅଥର୍ବଶିଖା, ବୃହଜ୍ଜାବାଳ, ଶରଭ, ଭୃଗୁଜାବାଳ, ଗଣପତ୍ୟର୍ଥବ ଶୀର୍ଷ	ଶାନ୍ତିଲ୍ୟ, ପଶୁପତିବ୍ରହ୍ମ, ମହାବାକ୍ୟ
ସମୁଦାୟ	୧୦୮	୧୩	୨୧	୧୯	୮	୧୪	୧୩	୨୦

ପ୍ରୀୟ ପାଠକ,

ବିଭିନ୍ନ ସୂତ୍ରରୁ ଉପଲବ୍ଧ ଉପନିଷଦ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସାମାନ୍ୟ ଅନ୍ତର ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥାଏ, ଏହା ଭୁଲ୍ କିମ୍ବା ତୃଟିଯୁକ୍ତ ନୁହେଁ, ଏହା କେବଳ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସଂସ୍କରଣ ଅଟେ । ଏହି ଉପନିଷଦ ସଂସ୍କରଣରେ ୧୯୪୮ ମସିହାରେ ପ୍ରକାଶିତ "ଇଶାଦି ବିଂଶୋତ୍ତରଶତୋପନିଷଦଃ" ପୁସ୍ତକ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଛି ।

ଆମ ଜ୍ଞାନ ଅବଧିରେ, ଧ୍ୟାନ ପୂର୍ବକ ସମସ୍ତ ସାବଧାନ, ଓ ଯତ୍ନର ସହିତ ଓଡ଼ିଆରେ ରୂପାନ୍ତର କରାଯାଇଛି । ଏଥିରେ ଭୁଲ୍ ବା ତୃଟି ରହିଥାଇପାରେ, ଯଦି କିଛି ତୃଟି ରହିଯାଇଥାଏ, ତାହା ସଂପାଦକଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଗୋଚରକୁ ଆଣିବାକୁ ଅନୁରୋଧ ।

ଆଶାକରୁଛି, ଏହା ସମସ୍ତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଭାଷୀ ଜ୍ଞାନଲିପ୍ତ ଜନମାନଙ୍କ କାମରେ ଆସିବ ଓ ଏହାକୁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ, ତଥା ଭବିଷ୍ୟତ ପିଢ଼ି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଞ୍ଚାଇ ଭାରତର ସଂସ୍କୃତି ଓ ପରମ୍ପରାକୁ ବଜାୟ ରଖିବେ ।

ତାରିଖ - ୧୦.୦୯.୨୦୨୧

ଗଣେଶ ଚତୁର୍ଥୀ

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

ସଂପାଦକ

ସଂସାରଫଳ, ପଟ୍ଟାମୁଣ୍ଡାଇ, କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା, ଓଡ଼ିଶା

ସାମାନ୍ୟ ଉପନିଷଦ

(Minor Upanishad)

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ମହା ଉପନିଷଦ

(Mahopanishat / Mahaa Upanishad)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀ କମଳ ଲୋଚନ ପଣ୍ଡା

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

ସଂପାଦକ

prakash@scholarshoppe.com

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ

ଶ୍ରୀ କମଳ ଲୋଚନ ପଣ୍ଡା

ଜିଲ୍ଲା ଅଧ୍ୟକ୍ଷ, ବୈଦିକ ବ୍ରାହ୍ମଣ ପରିଷଦ,

ସମ୍ବଲପୁର, ଓଡ଼ିଶା

klpandajsg@gmail.com

ମହୋପନିଷଦ୍ / ମହା ଉପନିଷଦ

॥ ଅଥ ମହୋପନିଷଦ୍ ॥

ୟନ୍ମହୋପନିଷଦ୍ଦେବ୍ୟଂ ଚିଦାକାଶତୟା ଛିତମ୍ ।
ପରମାଦୈତସାମ୍ରାଜ୍ୟଂ ତଦ୍ରାମବ୍ରହ୍ମ ମେ ଗତିଃ ॥

ଓଁ ଆପ୍ୟାୟନ୍ତିତି ଶାନ୍ତିଃ ॥

॥ ଅଥ ପ୍ରଥମୋଽଧ୍ୟାୟଃ ॥

ଅଥାତୋ ମହୋପନିଷଦଂ ବ୍ୟାଖ୍ୟାସ୍ୟମସ୍ତଦାହୁରେକୋ ହ ବୈ ନାରାୟଣ ଆସୀନ୍ନ ବ୍ରହ୍ମା
ନେଶାନୋ ନାପୋ ନାଗ୍ନୀଷୋମୌ ନେମେ ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀ ନ ନକ୍ଷତ୍ରାଣି ନ ସୂର୍ଯ୍ୟୋ ନ ଚନ୍ଦ୍ରମାଃ ।
ସ ଏକାକୀ ନ ରମତେ । ତସ୍ୟ ଧ୍ୟାନାନ୍ତଃସ୍ଥସ୍ୟ ଯଜ୍ଞସ୍ତୋମମୁଚ୍ୟତେ ।
ତସ୍ମିନ୍ପୁରୁଷାଶ୍ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଜାୟନ୍ତେ । ଏକା କନ୍ୟା । ଦଶେନ୍ଦ୍ରିୟାଣି ମନ ଏକାଦଶଂ ତେଜଃ ।
ଦ୍ଵାଦଶୋଽହଂକାରଃ । ତ୍ରୟୋଦଶକଃ ପ୍ରାଣଃ । ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଆତ୍ମା । ପଞ୍ଚଦଶୀ ବୁଦ୍ଧିଃ ।
ଭୂତାନି ପଞ୍ଚ ତନ୍ମାତ୍ରାଣି । ପଞ୍ଚ ମହାଭୂତାନି । ସ ଏକଃ ପଞ୍ଚବିଂଶତିଃ ପୁରୁଷଃ ।
ତତ୍-ପୁରୁଷଂ ପୁରୁଷୋ ନିବେଶ୍ୟ ନାସ୍ୟ ପ୍ରଧାନସଂବହରା ଜାୟନ୍ତେ । ସଂବହରାଦଧିଜାୟନ୍ତେ ।
ଅଥ ପୁନରେବ ନାରାୟଣଃ ସୋଽନ୍ୟକ୍ଳାମୋ ମନସାଧ୍ୟାୟତ ।
ତସ୍ୟ ଧ୍ୟାନାନ୍ତଃସ୍ଥସ୍ୟ ଲଲାଟାତ୍ମ୍ୟକ୍ଷଃ ଶୂଲପାଣିଃ ପୁରୁଷୋ ଜାୟତେ ।
ବିଭ୍ରଞ୍ଛିୟଂ ଯୁଗଃ ସତ୍ୟଂ ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟଂ ତପୋ ବୈରାଗ୍ୟଂ ମନ ଐଶ୍ଵର୍ଯ୍ୟଂ ସପ୍ରଣବା
ବ୍ୟାହୃତୟ ଋଗ୍ୟଜୁଃସାମାଧର୍ବାଙ୍ଗିରସଃ ସର୍ବାଣି ଛନ୍ଦାଂସି ତାନ୍ୟଙ୍ଗେ ସମାଗ୍ରିତାନି ।
ତସ୍ମାଦୀଶାନୋ ମହାଦେବୋ ମହାଦେବଃ ।
ଅଥ ପୁନରେବ ନାରାୟଣଃ ସୋଽନ୍ୟକ୍ଳାମୋ ମନସାଧ୍ୟାୟତ ।
ତସ୍ୟ ଧ୍ୟାନାନ୍ତଃସ୍ଥସ୍ୟ ଲଲାଟାସ୍ତେଦୋଽପତତ୍ ।

ତା ଇମାଃ ପ୍ରତତା ଆପଃ ତତସ୍ତେଜୋ ହିରଣ୍ମୟମଶ୍ରମ୍ ।
ତତ୍ର ବ୍ରହ୍ମା ଚତୁର୍ମୁଖୋଽଜାୟତ । ସୋଽଧ୍ୟାୟତ୍ ।
ପୂର୍ବାଭିମୁଖୋ ଭୂତ୍ୱା ଭୂରିତି ବ୍ୟାହୃତିର୍ଗାୟତ୍ରଂ ଛନ୍ଦ ଋଗ୍-ବେଦୋଽଗ୍ନିର୍ଦେବତା ।
ପଶ୍ଚିମାଭିମୁଖୋ ଭୂତ୍ୱା ଭୁବରିତି ବ୍ୟାହୃତିଂସ୍ତ୍ରୈଷୁଭଂ ଛନ୍ଦୋ ଯଜୁର୍ବେଦୋ ବାୟୁର୍ଦେବତା ।
ଉତ୍ତରାଭିମୁଖୋ ଭୂତ୍ୱା ସ୍ୱରିତି ବ୍ୟାହୃତିର୍ଜାଗ୍ରତଂ ଛନ୍ଦଃ ସାମବେଦଃ ସୂର୍ଯ୍ୟୋ ଦେବତା ।
ଦକ୍ଷିଣାଭିମୁଖୋ ଭୂତ୍ୱା ମହରିତି ବ୍ୟାହୃତିରାନୁଷ୍ଠଭଂ ଛନ୍ଦୋଽଧର୍ବବେଦଃ ସୋମୋ ଦେବତା ।
ସହସ୍ରଶୀର୍ଷଂ ଦେବଂ ସହସ୍ରାକ୍ଷଂ ବିଶ୍ୱସଂଭୁବମ୍ ।
ବିଶ୍ୱତଃ ପରମଂ ନିତ୍ୟଂ ବିଶ୍ୱଂ ନାରାୟଣଂ ହରିମ୍ ।
ବିଶ୍ୱମେବେଦଂ ପୁରୁଷସ୍ତଦ୍ୱିଶ୍ୱମୁପଜୀବତି ।
ପତିଂ ବିଶ୍ୱେଶ୍ୱରଂ ଦେବଂ ସମୁଦ୍ରେ ବିଶ୍ୱରୂପିଣମ୍ ।
ପଦ୍ମକୋଶପ୍ରତୀକାଶଂ ଲମ୍ବତ୍ୟାକୋଶସଂନିଭମ୍ ।
ହୃଦୟଂ ଚାପ୍ୟଧୋମୁଖଂ ସଂତତ୍ୟେ ସୀକ୍ଷରାଭୀଶ୍ଚ ।
ତସ୍ୟ ମଧ୍ୟେ ମହାନର୍ଚ୍ଚିର୍ବିଶ୍ୱାର୍ଚ୍ଚିର୍ବିଶ୍ୱତୋମୁଖମ୍ ।
ତସ୍ୟ ମଧ୍ୟେ ବହିଃଶିଖା ଅଶୀଘ୍ନୋର୍ଧ୍ୱା ବ୍ୟବସ୍ଥିତା ।
ତସ୍ୟାଃ ଶିଖାୟା ମଧ୍ୟେ ପରମାତ୍ମା ବ୍ୟବସ୍ଥିତଃ ।
ସ ବ୍ରହ୍ମା ସ ଇଶାନଃ ସେନ୍ଦ୍ରଃ ସୋଽକ୍ଷରଃ ପରମଃ ସ୍ୱରାତିତି ମହୋପନିଷତ୍ ॥ ୧॥

॥ ଇତି ମହୋପନିଷସ୍ତୁ ପ୍ରଥମୋଽଧ୍ୟାୟଃ ॥

॥ ଅଥ ଦ୍ଵିତୀୟୋଽଧ୍ୟାୟଃ ॥

ଶୁକୋ ନାମ ମହାତେଜଃ ସ୍ଵରୂପାନନ୍ଦପୁରଃ ।
ଜାତମାତ୍ରେଣ ମୁନିରାତ୍ ଯୁଧିତ୍ୟଂ ତଦବାପ୍ରବାନ୍ ॥ ୧॥

ତେନାସୌ ସ୍ଵବିବେକେନ ସ୍ଵୟମେବ ମହାମନଃ ।
ପ୍ରବିଚାର୍ଯ୍ୟ ଚିରଂ ସାଧୁ ସ୍ଵାତ୍ମନିଶ୍ଚୟମାପ୍ରବାନ୍ ॥ ୨॥

ଅନାଶ୍ୟତ୍ଵାଦଗମ୍ୟତ୍ଵାନୁନଃଷଷ୍ଠେନ୍ଦ୍ରିୟସ୍ଥିତେଃ ।
ଚିନ୍ମାତ୍ରମେବମାତ୍ମାଶୁରାକାଶାଦପି ସୁକ୍ଷ୍ମକଃ ॥ ୩॥

ଚିଦଶୋଃ ପରମସ୍ୟାନ୍ତଃକୋଟିବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡରେଶବଃ ।
ଉତ୍ପତ୍ତିସ୍ଥିତିମତ୍ୟେତ୍ୟ ଲୀୟନ୍ତେ ଶକ୍ତିପର୍ଯ୍ୟୟାତ୍ ॥ ୪॥

ଆକାଶଂ ବାହ୍ୟଶୂନ୍ୟତ୍ଵାଦନାକାଶଂ ତୁ ଚିତ୍ତତଃ ।
ନ କିଂଚିଦ୍ୟଦନିର୍ଦ୍ଦେଶ୍ୟଂ ବସ୍ତୁ ସତ୍ତ୍ଵେତି କିଂଚନ ॥ ୫॥

ଚେତନୋଽସୌ ପ୍ରକାଶତ୍ଵାଦ୍ଘେଦ୍ୟାଭାବାଚ୍ଛିଲୋପମଃ ।
ସ୍ଵାତ୍ମନି ବ୍ୟୋମନି ସ୍ଵପ୍ନେ ଜଗଦୁନ୍ନେଷଚିତ୍ରକୃତ୍ ॥ ୬॥

ତଦ୍-ଭାମାତ୍ରମିଦଂ ବିଶ୍ଵମିତି ନ ସ୍ୟାଉତଃ ପୃଥକ୍ ।
ଜଗଦ୍-ଭେଦୋଽପି ତଦ୍-ଭାନମିତି ଭେଦୋଽପି ତନ୍ନୟଃ ॥ ୭॥

ସର୍ବଗଃ ସର୍ବସଂବନ୍ଧୋ ଗତ୍ୟଭାବାନ୍ ଗଚ୍ଛତି ।
ନାସ୍ତ୍ୟସାବଶ୍ରୟାଭାବାସ୍ତଦ୍ରୂପତ୍ଵାଦଧାୟି ତ ॥ ୮॥

ବିଜ୍ଞାନମାନନ୍ଦଂ ବ୍ରହ୍ମ ରାତେର୍ଦାତୁଃ ପରାୟଣମ୍ ।
ସର୍ବସଂକଳ୍ପସଂନ୍ୟାସଶ୍ଚେତସା ଯୁପୁରିଗ୍ରହଃ ॥ ୯॥

ଜାଗ୍ରତଃ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଭାବଂ ଯୁସ୍ୟାଦୁଃ ପ୍ରତ୍ୟୟଂ ବୁଧାଃ ।
ୟସ୍ମିନ୍ କୋଟବିକାସାଭ୍ୟାଂ ଜଗତ୍-ପ୍ରଲୟସ୍ମୃଷ୍ଟୟଃ ॥ ୧୦॥

ନିଷ୍ଠା ବେଦାନ୍ତବାକ୍ୟାନାମଥ ବାଚାମଗୋଚରଃ ।
ଅହଂ ସଚ୍ଚିପୁରାନନ୍ଦବ୍ରହ୍ମୈବାସ୍ମି ନ ଚେତରଃ ॥ ୧୧॥

ସ୍ୱୟୈବ ସୁକ୍ଷ୍ମୟା ବୁଦ୍ଧ୍ୟା ସର୍ବଂ ବିଜ୍ଞାତବାଞ୍ଛକଃ ।
ସ୍ୱୟଂ ପ୍ରାପ୍ତେ ପରେ ବସ୍ତୁନ୍ୟବିଶ୍ରାନ୍ତମନାଃ ହ୍ରିତଃ ॥ ୧୨॥

ଇଦଂ ବସ୍ତୁତି ବିଶ୍ୱାସଂ ନାସାବାଦ୍ଭନ୍ୟପାୟୟୈ ।
କେବଲଂ ବିରରାମାସ୍ୟ ଚେତୋ ବିଷୟତାପଲମ୍ ।
ଭୋଗେଭ୍ୟୋ ଭୁରିଭଙ୍ଗେଭ୍ୟୋ ଧାରାଭ୍ୟ ଇବ ତାତକଃ ॥ ୧୩॥

ଏକଦା ସୋଽମଲପ୍ରଜ୍ଞୋ ମେରାବେକାନ୍ତସଂହିତଃ ।
ପପ୍ରଞ୍ଚ ପିତରଂ ଭକ୍ତ୍ୟା କୃଷ୍ଣଦ୍ୱୈପାୟନଂ ମୁନିମ୍ ॥ ୧୪॥

ସଂସାରାତମୁରମିଦଂ କଥମଭ୍ୟୁଦ୍ଧିତଂ ମୁନେ ।
କଥଂ ତ ପ୍ରଶମଂ ଯାତି କିଂ ଯଜ୍ଞସ୍ୟ କଦା ବଦ ॥ ୧୫॥

ଏବଂ ପୃଷ୍ଠେନ ମୁନିନା ବ୍ୟାସେନାଶିଲମାତ୍ମଜେ ।
ୟଥାବଦଶିଲଂ ପ୍ରୋକ୍ତଂ ବକ୍ତବ୍ୟଂ ବିଦିତାତ୍ମନା ॥ ୧୬॥

ଅଜ୍ଞାସିଷଂ ପୂର୍ବମେବମହମିତ୍ୟଥ ତପ୍ସିତୁଃ ।
ସ ଶୁକଃ ସ୍ୱକୟା ବୁଦ୍ଧ୍ୟା ନ ବାକ୍ୟଂ ବହୁ ମନ୍ୟତେ ॥ ୧୭॥

ବ୍ୟାସୋଽପି ଭଗବାନ୍-ବୁଦ୍ଧା ପୁତ୍ରାଭିପ୍ରାୟମୀଦୃଶମ୍ ।
ପ୍ରତ୍ୟୁବାଚ ପୁନଃ ପୁତ୍ରଂ ନାହଂ ଜାନାମି ତତ୍ତ୍ୱତଃ ॥ ୧୮॥

ଜନକୋ ନାମ ଭୂପାଲୋ ବିଦ୍ୟତେ ମିଥିଲାପୁରେ ।
ୟଥାବଦ୍ଦେଞ୍ଜ୍ୟସୌ ବେଦ୍ୟଂ ତସ୍ମାତ୍ତୁର୍ବମବାୟାସି ॥ ୧୯॥

ପିତ୍ରେତୁ୍ୟକ୍ତଃ ଶୁକଃ ପ୍ରାୟାସୁମେରୋର୍ବସୁଧାତଲମ୍ ।
ବିଦେହନଗରୀଂ ପ୍ରାପ ଜନକେନାଭିପାଲିତାମ୍ ॥ ୨୦॥

ଆବେଦିତୋଽସୌ ଯାଷ୍ଠୀକୈର୍ଜନକାୟ ମହାତ୍ମନେ ।
ଦ୍ଵାରି ବ୍ୟାସସୁତୋ ରାଜଞ୍ଜୁକୋଽତ୍ର ସ୍ଥିତବାନିତି ॥ ୨୧॥

ଜିଜ୍ଞାସାର୍ଥଂ ଶୁକସ୍ୟାସାବାସ୍ତାମେବେତ୍ୟବଞ୍ଜୟା ।
ଉକ୍ତ୍ବା ବଭୂବ ଜନକସୁଷ୍ଠୀଂ ସପ୍ତ ଦିନାନ୍ୟଥ ॥ ୨୨॥

ତତଃ ପ୍ରବେଶୟାମାସ ଜନକଃ ଶୁକମଙ୍ଗଣେ ।
ତତ୍ରାହାନି ସ ସପ୍ତେବ ତଥୈବାବସଦୁନ୍ନନାଃ ॥ ୨୩॥

ତତଃ ପ୍ରବେଶୟାମାସ ଜନକୋଽଢ୍ଢପୁରାଜିରେ ।
ରାଜା ନ ଦୃଶ୍ୟତେ ତାବଦିତି ସପ୍ତ ଦିନାନି ତମ୍ ॥ ୨୪॥

ତତ୍ରୋନ୍ମଦାଭିଃ କାନ୍ତାଭିର୍ଭୋଜନୈର୍ଭୋଗସଂଚୟୈଃ ।
ଜନକୋ ଲାଲୟାମାସ ଶୁକଂ ଶଶିନିଭାନନମ୍ ॥ ୨୫॥

ତେ ଭୋଗାସ୍ତାନି ଭୋଜ୍ୟାନି ବ୍ୟାସପୁତ୍ରସ୍ୟ ତନ୍ନନଃ ।
ନାଜହୁର୍ମନ୍ଦପବନୋ ବଞ୍ଚପୀଠମିବାତଲମ୍ ॥ ୨୬॥

କେବଲଂ ସୁସମଃ ସୁଚ୍ଛୋ ମୌନୀ ମୁଦିତମାନସଃ ।
ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଇବ ଶୀତାଂଶୁରତିଷ୍ଠଦମଲଃ ଶୁକଃ ॥ ୨୭॥

ପରିଜ୍ଞାତସ୍ତୂଭାବଂ ତଂ ଶୁକଂ ସ ଜନକୋ ନୃପଃ ।
ଆନୀୟ ମୁଦିତାତ୍ମାନମବଲୋକ୍ୟ ନନାମ ହ ॥ ୨୮॥

ନିଃଶେଷିତଜଗନ୍ନାୟଃ ପ୍ରାପ୍ତାଶିଲମନୋରଥଃ ।
କିମୀୟିତଂ ତବେତ୍ୟାହ କୃତସ୍ନାଗତ ଆହ ତମ୍ ॥ ୨୯॥

ସଂସାରାତମ୍ବରମିଦଂ କଥମଭ୍ୟୁଦ୍ଧିତଂ ଗୁରୋ ।
କଥଂ ପ୍ରଶମମାୟାତି ଯଥାବହୁଥୟାଶୁ ମେ ॥ ୩୦॥

ୟଥାବଦଶିଲଂ ପ୍ରୋକ୍ତଂ ଜନକେନ ମହାତ୍ମନା ।
ତଦେବ ତତ୍-ପୁରା ପ୍ରୋକ୍ତଂ ତସ୍ୟ ପିତ୍ରା ମହାଧିୟା ॥ ୩୧॥

ସ୍ୱୟମେବ ମୟା ପୂର୍ବମଭିଜ୍ଞାତଂ ବିଶେଷତଃ ।
ଏତଦେବ ହି ପୃଷ୍ଠେନ ପିତ୍ରା ମେ ସମୁଦାହୃତମ୍ ॥ ୩୨॥

ଭବତାପ୍ୟେଷ ଏବାର୍ଥଃ କଥିତୋ ବାଗ୍ମିଦାଂ ବର ।
ଏଷ ଏବ ହି ବାକ୍ୟାର୍ଥଃ ଶାସ୍ତ୍ରେଷୁ ପରିଦୃଶ୍ୟତେ ॥ ୩୩॥

ମନୋବିକଳ୍ପସଂଜାତଂ ତଦ୍ବିକଳ୍ପପରିକ୍ଷୟାତ୍ ।
କ୍ଷୀୟତେ ଦରୁସଂସାରୋ ନିଃସାର ଇତି ନିଶ୍ଚିତଃ ॥ ୩୪॥

ତହିମେତନ୍ନୁହାତ୍ତାଗ ସତ୍ୟଂ ବ୍ରୁହି ମମାତଲମ୍ ।
ତ୍ୱଞ୍ଜୋ ବିଶ୍ରମମାପ୍ନୋମି ଚେତସା ଭ୍ରମତା ଜଗତ୍ ॥ ୩୫॥

ଶୁଶୁ ତାବଦିଦାନୀଂ ତ୍ୱଂ କଥ୍ୟମାନମିଦଂ ମୟା ।
ଶ୍ରୀଶୁକଂ ଜ୍ଞାନବିସ୍ତାରଂ ବୁଦ୍ଧିସାରାନ୍ତରାନ୍ତରମ୍ ॥ ୩୬॥

ୟଦ୍ବିଜ୍ଞାନାତ୍-ପୁମାନ୍ସଦେଫା ଜୀବନ୍ମୁକ୍ତତ୍ୱମାପ୍नुୟାତ୍ ॥ ୩୭॥

ଦୃଶ୍ୟଂ ନାସ୍ତୀତି ବୋଧେନ ମନସୋ ଦୃଶ୍ୟମାର୍ଜନମ୍ ।
ସଂପନ୍ନଂ ଚେତୁରୁପନ୍ନା ପରା ନିର୍ବାଣନିର୍ବୃତ୍ତିଃ ॥ ୩୮॥

ଅଶେଷେଣ ପରିତ୍ୟାଗୋ ବାସନାୟାଂ ଯୁ ଉତ୍ତମଃ ।
ମୋକ୍ଷ ଇତ୍ୟୁଚ୍ୟତେ ସଦ୍-ଭିଃ ସ ଏବ ବିମଲକ୍ରମଃ ॥ ୩୯॥

ଯେ ଶୁଦ୍ଧବାସନା ଭୂୟୋ ନ ଜନ୍ମାନର୍ଥଭାଗିନଃ ।
ଜ୍ଞାତଜ୍ଞେୟାସ୍ତ ଉଚ୍ୟନ୍ତେ ଜୀବନ୍ମୁକ୍ତା ମହାଧିୟଃ ॥ ୪୦॥

ପଦାର୍ଥଭାବନାଦାର୍ଦ୍ଧ୍ୟଂ ବନ୍ଧ ଇତ୍ୟଭିଧୀୟତେ ।
ବାସନାତାନବଂ ବ୍ରହ୍ମନ୍ମୋକ୍ଷ ଇତ୍ୟଭିଧୀୟତେ ॥ ୪୧॥

ତପଃପ୍ରଭୃତିନା ଯସ୍ତୈ ହେତୁନୈବ ବିନା ପୁନଃ ।
ଭୋଗା ଇହ ନ ରୋଚନ୍ତେ ସ ଜୀବନ୍ମୁକ୍ତ ଉଚ୍ୟତେ ॥ ୪୨॥

ଆପତସ୍ତୁ ଯଥାକାଲଂ ସୁଖଦୁଃଖେଷ୍ଟନାରତଃ ।
ନ ଦୃଷ୍ୟତି ଗ୍ଲାୟତି ଯଃ ସ ଜୀବନ୍ମୁକ୍ତ ଉଚ୍ୟତେ ॥ ୪୩॥

ହର୍ଷାମର୍ଷଭୟକ୍ରୋଧକାମକାର୍ପଣ୍ୟଦୃଷ୍ଟିଭିଃ ।
ନ ପରାମୃଗ୍ୟତେ ଯୋଃକ୍ତଃ ସ ଜୀବନ୍ମୁକ୍ତ ଉଚ୍ୟତେ ॥ ୪୪॥

ଅହଂକାରମୟୀଂ ତ୍ୟକ୍ତ୍ବା ବାସନାଂ ଲୀଲୟୈବ ଯଃ ।
ତିଷ୍ଠତି ଧ୍ୟେୟସଂତ୍ୟାଗୀ ସ ଜୀବନ୍ମୁକ୍ତ ଉଚ୍ୟତେ ॥ ୪୫॥

ଇନ୍ଦ୍ରିୟାନୀନ୍ଦ୍ରିୟେ ନ ସ୍ତୋ ଯସ୍ୟାନ୍ତର୍ବର୍ତ୍ତଦୃଷ୍ଟିଷୁ ।
ସୁଷୁପ୍ତିବଦ୍ୟଶ୍ଚରତି ସ ଜୀବନ୍ମୁକ୍ତ ଉଚ୍ୟତେ ॥ ୪୬॥

ଅଧ୍ୟାତ୍ମରତିରାସୀନଃ ପୂର୍ଣ୍ଣଃ ପାବନମାନସଃ ।
ପ୍ରାପ୍ତାନୁତ୍ତମବିଶ୍ରାନ୍ତିର୍ନ କିଂଚିଦିହ ବାଞ୍ଛତି ।
ୟୋ ଜୀବତି ଗତସ୍ନେହଃ ସ ଜୀବନ୍ତୁକ୍ତ ଉଚ୍ୟତେ ॥ ୪୭॥

ସଂବେଦ୍ୟେନ ହୃଦାକାଶେ ମନାଗପି ନ ଲିପ୍ୟତେ ।
ୟସ୍ୟାସ୍ରାବଜତା ସଂବିସ୍ତ ଜୀବନ୍ତୁକ୍ତ ଉଚ୍ୟତେ ॥ ୪୮॥

ରାଗଦ୍ୱେଷୌ ସୁଖଂ ଦୁଃଖଂ ଧର୍ମାଧର୍ମୌ ଫଳାଫଳେ ।
ୟଃ କରୋତ୍ୟନପେକ୍ଷ୍ୟେବ ସ ଜୀବନ୍ତୁକ୍ତ ଉଚ୍ୟତେ ॥ ୪୯॥

ମୌନବାନ୍ନିରହଂଭାବୋ ନିର୍ମାନୋ ମୁକ୍ତମସ୍ତରଃ ।
ୟଃ କରୋତି ଗତୋଦ୍ୱେଗଃ ସ ଜୀବନ୍ତୁକ୍ତ ଉଚ୍ୟତେ ॥ ୫୦॥

ସର୍ବତ୍ର ବିଗତସ୍ନେହୋ ଯଃ ସାକ୍ଷିବଦବସ୍ଥିତଃ ।
ନିରିଚ୍ଛୋ ବର୍ତ୍ତତେ କାର୍ଯ୍ୟେ ସ ଜୀବନ୍ତୁକ୍ତ ଉଚ୍ୟତେ ॥ ୫୧॥

ୟେନ ଧର୍ମମଧର୍ମଂ ଚ ମନୋମନନମାହିତମ୍ ।
ସର୍ବମନ୍ତ୍ରଃ ପରିତ୍ୟକ୍ତଂ ସ ଜୀବନ୍ତୁକ୍ତ ଉଚ୍ୟତେ ॥ ୫୨॥

ୟାବତୀ ଦୃଶ୍ୟକଲନା ସକଲେୟଂ ବିଲୋକ୍ୟତେ ।
ସା ଯେନ ସୁଷୁ ସଂତ୍ୟକ୍ତା ସ ଜୀବନ୍ତୁକ୍ତ ଉଚ୍ୟତେ ॥ ୫୩॥

କର୍ତ୍ତୃମୁଲବଶଂ ତିକ୍ତମମୃଷ୍ଟଂ ମୃଷ୍ଟମେବ ଚ ।
ସମମେବ ଚ ଯୋ ଭୁକ୍ତେ ସ ଜୀବନ୍ତୁକ୍ତ ଉଚ୍ୟତେ ॥ ୫୪॥

ଜରାମରଣମାପଦ ରାଜ୍ୟଂ ଦାରିଦ୍ର୍ୟମେବ ଚ ।
ରମ୍ୟମିତ୍ୟେବ ଯୋ ଭୁକ୍ତେ ସ ଜୀବନ୍ତୁକ୍ତ ଉଚ୍ୟତେ ॥ ୫୫॥

ଧର୍ମାଧର୍ମୌ ସୁଖଂ ଦୁଃଖଂ ତଥା ମରଣଜନ୍ମନୀ ।
ଧିୟା ଯେନ ସୁସଂତ୍ୟକ୍ତଂ ସ ଜୀବନ୍ତୁକ୍ତ ଉଚ୍ୟତେ ॥ ୫୬॥

ଉଦ୍ଦେଶାନନ୍ଦରହିତଃ ସମୟା ସ୍ବଚ୍ଛୟା ଧିୟା ।
ନ ଶୋଚତି ନ ଚୋଦେତି ସ ଜୀବନ୍ତୁକ୍ତ ଉଚ୍ୟତେ ॥ ୫୭॥

ସର୍ବେଚ୍ଛାଃ ସକଳାଃ ଶଙ୍କାଃ ସର୍ବେହାଃ ସର୍ବନିଶ୍ଚୟାଃ ।
ଧିୟା ଯେନ ପରିତ୍ୟକ୍ତାଃ ସ ଜୀବନ୍ତୁକ୍ତ ଉଚ୍ୟତେ ॥ ୫୮॥

ଜନ୍ମସ୍ଥିତିବିନାଶେଷୁ ସୋଦୟାସ୍ତମୟେଷୁ ଚ ।
ସମମେବ ମନୋ ଯସ୍ୟ ସ ଜୀବନ୍ତୁକ୍ତ ଉଚ୍ୟତେ ॥ ୫୯॥

ନ କିଂଚନ ଦୈଷ୍ଟି ତଥା ନ କିଂଚିଦପି କାତ୍-କ୍ଷତି ।
ଭୁକ୍ତେ ଯଃ ପ୍ରକୃତାନ୍-ଭୋଗାନ୍ ସ ଜୀବନ୍ତୁକ୍ତ ଉଚ୍ୟତେ ॥ ୬୦॥

ଶାନ୍ତସଂସାରକଲନଃ କଳାବାନପି ନିଷ୍କଲଃ ।
ୟଃ ସଚିତ୍ତୋଽପି ନିଶ୍ଚିତଃ ସ ଜୀବନ୍ତୁକ୍ତ ଉଚ୍ୟତେ ॥ ୬୧॥

ୟଃ ସମସ୍ତାର୍ଥଜାଲେଷୁ ବ୍ୟବହାର୍ଯପି ନିଃସ୍ବହଃ ।
ପରାର୍ଥେଷ୍ଟିବ ପୂର୍ଣ୍ଣାତ୍ମା ସ ଜୀବନ୍ତୁକ୍ତ ଉଚ୍ୟତେ ॥ ୬୨॥

ଜୀବନ୍ତୁକ୍ତପଦଂ ତ୍ୟକ୍ତ୍ବା ସ୍ବଦେହେ କାଲସାକ୍ତତେ ।
ବିଶତ୍ୟଦେହମୁକ୍ତତ୍ବଂ ପବନୋଽୟମତାମିବ ॥ ୬୩॥

ବିଦେହମୁକ୍ତୋ ନୋଦେତି ନାସ୍ତମେତି ନ ଶାମ୍ୟତି ।
ନ ସନ୍ନାସନ୍ନ ଦୂରସ୍ଥୋ ନ ଚାହଂ ନ ଚ ନେତରଃ ॥ ୬୪॥

ତତଃ ସ୍ତ୍ରିମିତଗନ୍ଧୀରଂ ନ ତେଜୋ ନ ତମସ୍ତତମ୍ ।
ଅନାଶ୍ୟମନଭିବ୍ୟକ୍ତଂ ସକ୍ରିଂଚିଦବଶିଷ୍ୟତେ ॥ ୬୫॥

ନ ଶୂନ୍ୟଂ ନାପି ଚାକାରୋ ନ ଦୃଶ୍ୟଂ ନାପି ଦର୍ଶନମ୍ ।
ନ ଚ ଭୂତପଦାର୍ଥୋଽପ୍ୟଦନନ୍ତତୟା ସ୍ଥିତମ୍ ॥ ୬୬॥

କିମପ୍ୟବ୍ୟପଦେଶାତ୍ତା ପୂର୍ଣ୍ଣାତ୍-ପୂର୍ଣ୍ଣତରାକୃତିଃ ।
ନ ସନ୍ନାସନ୍ନ ସଦସନ୍ନ ଭାବୋ ଭାବନଂ ନ ଚ ॥ ୬୭॥

ଚିନ୍ମାତ୍ରଂ ଚୈତ୍ୟରହିତମନନ୍ତମଜରଂ ଶିବମ୍ ।
ଅନାଦିମଧ୍ୟପର୍ଯ୍ୟନ୍ତଂ ଯଦନାଦି ନିରାମୟମ୍ ॥ ୬୮॥

ଦ୍ରଷ୍ଟୃଦର୍ଶନଦୃଶ୍ୟାନାଂ ମଧ୍ୟେ ଯଦ୍ଦର୍ଶନଂ ସ୍ଥିତମ୍ ।
ନାତଃ ପରତରଂ କିଂଚିନ୍ନିଷ୍ଠୟୋଽସ୍ତ୍ୟପରୋ ମୁନେ ॥ ୬୯॥

ସ୍ୱୟମେବ ତ୍ୱୟା ଜ୍ଞାତଂ ଗୁରୁତତ୍ତ୍ୱ ପୁନଃ ଶ୍ରୁତମ୍ ।
ସ୍ୱପଂକଳ୍ପବଶାଦ୍ୱଜ୍ଞୋ ନିଃସଂକଳ୍ପାଦ୍ୱିମୁଚ୍ୟତେ ॥ ୭୦॥

ତେନ ସ୍ୱୟଂ ତ୍ୱୟା ଜ୍ଞାତଂ ଜ୍ଞେୟଂ ଯସ୍ୟ ମହାତ୍ମନଃ ।
ଭୋଗେଭ୍ୟୋ ହ୍ୟରତିର୍ଜାତା ଦୃଶ୍ୟାଦ୍ୱା ସକଳାଦିହ ॥ ୭୧॥

ପ୍ରାପ୍ତଂ ପ୍ରାପ୍ତବ୍ୟମଖିଲଂ ଭବତା ପୂର୍ଣ୍ଣଚେତସା ।
ସ୍ୱରୂପେ ତପସି ବ୍ରହ୍ମନ୍ମୁକ୍ତସ୍ତ୍ୱଂ ଭ୍ରାନ୍ତିମୁସ୍ତଜ ॥ ୭୨॥

ଅତିବାହ୍ୟଂ ତଥା ବାହ୍ୟମନ୍ତରାତ୍ୟନ୍ତରଂ ପିୟଃ ।
ଶୁକ ପଶ୍ୟନ୍ନ ପଶ୍ୟେସ୍ତ୍ୱଂ ସାକ୍ଷୀ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣକେବଳଃ ॥ ୭୩॥

ବିଶଗ୍ରାମ ଶୁକସ୍ତୃଷ୍ଣୀଂ ସ୍ବସ୍ତେ ପରମବସ୍ତୁନି ।
ବୀତଶୋକଭୟାୟାସୋ ନିରୀହଶ୍ଚିନ୍ନସଂଶୟଃ ॥ ୭୪॥

ଜଗାମ ଶିଖରଂ ମେରୋଃ ସମାଧ୍ୟର୍ଥମଶଶ୍ବିତମ୍ ॥ ୭୫॥

ତତ୍ର ବର୍ଷସହସ୍ରାଣି ନିର୍ବିକଳ୍ପସମାପିନା ।
ଦେଶେ ସ୍ଥିତ୍ବା ଶଶାମାସାବାହୁନ୍ୟସ୍ନେହଦୀପବତ୍ ॥ ୭୬॥

ବ୍ୟପଗତକଲନାକଲଙ୍କଶୁଭଃ ସ୍ବୟମମଲାତୁନି ପାବନେ ପଦେଃସ୍ତ୍ରୌ ।
ସଲିଲକଣ ଇବାମ୍ବୁଧୌ ମହାତ୍ମା ବିଗଳିତବାସନମେକତାଂ ଜଗାମ ॥ ୭୭॥

॥ ଇତି ମହୋପନିଷସ୍ତୁ ଦ୍ବିତୀୟୋଽଧ୍ୟାୟଃ ॥

॥ ତୃତୀୟୋଽଧ୍ୟାୟଃ ॥

ନିଦାୟୋ ନାମ ମୁନିରାତ୍ ପ୍ରାପ୍ତବିଦ୍ୟାଶ୍ଚ ବାଲକଃ ।
ବିହୃତସ୍ତ୍ରୀର୍ଥୟାତ୍ରାର୍ଥଂ ପିତ୍ରାନୁଜ୍ଞାତବାନ୍ସ୍ବୟମ୍ ॥ ୧॥

ସ୍ବାର୍ଥତ୍ରିକୋଟିତୀର୍ଥେଷୁ ସ୍ନାତ୍ବା ଗୃହମୁପାଗତଃ ।
ସ୍ନୋଦକ୍ତଂ କଥୟାମାସ ଋତୁଂ ନତ୍ବା ମହାୟଶାଃ ॥ ୨॥

ସ୍ବାର୍ଥତ୍ରିକୋଟିତୀର୍ଥେଷୁ ସ୍ନାନପୁଣ୍ୟପ୍ରଭାବତଃ ।
ପ୍ରାଦୁର୍ଭୂତୋମନସି ମେ ବିଚାରଃ ସୋଽୟମୀଦୃଶଃ ॥ ୩॥

ଜାୟତେ ମ୍ରିୟତେ ଲୋକୋ ମ୍ରିୟତେ ଜନନାୟ ଚ ।
ଅସ୍ଥିରାଃ ସର୍ବ ଏବେମେ ସଚରାଚରଚେଷ୍ଟିତାଃ ।
ସର୍ବାପଦାଂ ପଦଂ ପାପା ଭାବା ବିଭବଭୂମୟଃ ॥ ୪॥

ଅୟଃଶଲାକାସଦୃଶାଃ ପରସ୍ପରମସଙ୍ଗିନଃ ।
ଶୁଷ୍ୟନ୍ତେ କେବଲା ଭାବା ମନଃକଳ୍ପନୟାନୟା ॥ ୫॥

ଭାବେଷ୍ବରତିରାୟାତା ପଥିକସ୍ୟ ମରୁଷ୍ଟିବ ।
ଶାମ୍ୟତୀଦଂ କଥଂ ଦୁଃଖମିତି ତପ୍ତୋଽସ୍ଥି ଚେତସା ॥ ୬॥

ଚିନ୍ତାନିଚୟଚକ୍ରାଣି ନାନନ୍ଦାୟ ଧନାନି ମେ ।
ସଂପ୍ରସୂତକଲତ୍ରାଣି ଗୃହାଶୁ୍ୟଗ୍ରାପଦାମିବ ॥ ୭॥

ଇୟମସ୍ଥି ସ୍ଥିତୋଦାରା ସଂସାରେ ପରିପେଲବା ।
ଶ୍ରୀମ୍ନୈ ପରିମୋହାୟ ସାପି ନୂନଂ ନ ଶର୍ମଦା ॥ ୮॥

ଆୟୁଃ ପଲ୍ଲବକୋଶାଗ୍ରଲମ୍ବାମୁକଶଭଙ୍ଗୁରମ୍ ।
ଉନ୍ନତ ଇବ ସଂତ୍ୟଜ୍ୟ ଯୁମ୍ୟକାଣ୍ଡେ ଶରୀରକମ୍ ॥ ୯॥

ବିଷୟାଶୀବିଷାସଙ୍ଗପରିଜର୍ଜରଚେତସାମ୍ ।
ଅପ୍ରୌଢାତୁବିବେକାନାମାୟୁରାୟୁସକାରଣମ୍ ॥ ୧୦॥

ଯୁଜ୍ୟତେ ବେଷ୍ଟନଂ ବାୟୋରାକାଶସ୍ୟ ଚ ଖଣ୍ଡନମ୍ ।
ଗ୍ରହ୍ମନଂ ଚ ତରଙ୍ଗାଶାମାସ୍ତା ନାୟୁଷି ଯୁଜ୍ୟତେ ॥ ୧୧॥

ପ୍ରାପ୍ୟଂ ସଂପ୍ରାପ୍ୟତେ ଯେନ ଭୂୟୋ ଯେନ ନ ଶୋଚ୍ୟତେ ।
ପରାୟା ନିର୍ବୃତେଃ ସ୍ଥାନଂ ଯୁଉଞ୍ଜୀବିତମୁଚ୍ୟତେ ॥ ୧୨॥

ତରବୋଽପି ହି ଜୀବନ୍ତି ଜୀବନ୍ତି ମୃଗପକ୍ଷିଣଃ ।
ସ ଜୀବତି ମନୋ ଯୁସ୍ୟ ମନନେନୋପଜୀବତି ॥ ୧୩॥

ଜାତାସ୍ତ ଏବ ଜଗତି ଜନ୍ତବଃ ସାଧୁଜୀବିତାଃ ।
ୟେ ପୁନର୍ନେହ ଜାୟନ୍ତେ ଶେଷା ଜରଠଗର୍ଭଭାଃ ॥ ୧୪॥

ଭାରୋ ବିବେକିନଃ ଶାସ୍ତ୍ରଂ ଭାରୋ ଜ୍ଞାନଂ ଚ ରାଗିଣଃ ।
ଅଶାନ୍ତସ୍ୟ ମନୋ ଭାରୋ ଭାରୋଽନାତୁବିଦୋ ବପୁଃ ॥ ୧୫॥

ଅହଂକାରବଶାଦାପଦହଂକାରାଦୁରାଧୟଃ ।
ଅହଂକାରବଶାଦୀହା ନାହଂକାରାପୁରୋ ରିପୁଃ ॥ ୧୬॥

ଅହଂକାରବଶାଦ୍ୟଦ୍ୟନ୍ତୟା ଭୁକ୍ତଂ ଚରାଚରମ୍ ।
ତଉସ୍ତର୍ବମବସ୍ତେବ ବସ୍ତୁହଂକାରରିକ୍ତତା ॥ ୧୭॥

ଇତସ୍ତେତସ୍ତ ସୁବ୍ୟଗ୍ରଂ ବ୍ୟର୍ଥମେବାଭିଧାବତି ।
ମନୋ ଦୂରତରଂ ଯାତି ଗ୍ରାମେ କୌଲେୟକୋ ଯଥା ॥ ୧୮॥

କୁରେଣ ଜତତାଂ ଯାତା ତୃଷ୍ଣାଭାୟାନ୍ନୁଗାମିନା ।
ବଶଃ କୌଲେୟକେନେବ ବ୍ରହ୍ମନ୍ନୁକ୍ତୋଽସ୍ମି ତେତସା ॥ ୧୯॥

ଅପ୍ୟଭିପାନାନ୍ନହତଃ ସୁମେରୁନ୍ମୁଲନାଦପି ।
ଅପି ବହ୍ମ୍ୟଶନାଦ୍-ବ୍ରହ୍ମନ୍ନିଷମଶ୍ଚିତ୍ତନିଗ୍ରହଃ ॥ ୨୦॥

ଚିତ୍ତଂ କାରଣମର୍ଥାନାଂ ତସ୍ମିନ୍-ସତି ଜଗତ୍ତ୍ୱୟମ୍ ।
ତସ୍ମିନ୍-କ୍ଷୀଣେ ଜଗତ୍-କ୍ଷୀଣଂ ତଚ୍ଚିକିତ୍ତ୍ୟଂ ପ୍ରୟତ୍ନତଃ ॥ ୨୧॥

ୟାଂ ଯାମହଂ ମୁନିଶ୍ରେଷ୍ଠ ସଂଶ୍ରୟାମି ଗୁଣଶ୍ରୟମ୍ ।
ତାଂ ତାଂ କୃତ୍ୱତି ମେ ତୃଷ୍ଣା ତନ୍ନାମିବ କୁମୁଷିକା ॥ ୨୨॥

ପଦଂ କରୋତ୍ୟଲଘ୍ୟଂଽପି ତୃପ୍ତା ବିଫଳମୀହତେ ।
ଚିରଂ ତିଷ୍ଠତି ନୈକତ୍ର ତୃଷ୍ଣା ଚପଲମର୍କଟୀ ॥ ୨୩॥

କ୍ଷଣମାୟାତି ପାତାଲଂ କ୍ଷଣଂ ଯାତି ନଭଃସ୍ଥଳମ୍ ।
କ୍ଷଣଂ ଭ୍ରମତି ଦିକ୍ଷୁଞ୍ଜେ ତୃଷ୍ଣା ହୃଦ୍-ଦୁଷ୍ଟସର୍ପଦୀ ॥ ୨୪॥

ସର୍ବସଂସାରଦୁଃଖାନାଂ ତୃଷ୍ଣୈକା ଦୀର୍ଘଦୁଃଖଦା ।
ଅନ୍ତଃପୁରସ୍ଥମପି ଯା ଯୋଜୟତ୍ୟତିସଂକଟେ ॥ ୨୫॥

ତୃଷ୍ଣାବିଷ୍ଠିକାମନ୍ତଶ୍ଚିନ୍ତାତ୍ୟାଗୋ ହି ସ ଦ୍ୱିଜ ।
ସ୍ରୋକେନାନନ୍ଦମାୟାତି ସ୍ରୋକେନାୟାତି ଖେଦତାମ୍ ॥ ୨୬॥

ନାସ୍ତି ଦେହସମଃ ଶୋଚ୍ୟା ନୀତୋ ଗୁଣବିବର୍ଜିତଃ ॥ ୨୭॥

କଲେବରମହଂକାରଗୃହସ୍ଥସ୍ୟ ମହାଗୃହମ୍ ।
ଲୁଠତ୍ୱଭ୍ୟୋତୁ ବା ସ୍ତୈର୍ଯ୍ୟଂ କିମନେନ ଗୁରୋ ମମ ॥ ୨୮॥

ପଞ୍ଜିବଜେନ୍ଦ୍ରିୟପଶୁଂ ବଲ୍-ଗତୁଷ୍ଟାଗୃହାଙ୍ଗଶମ୍ ।
ଚିତ୍ତତ୍ୟଜନାକୀର୍ଣ୍ଣଂ ନେଷ୍ଟଂ ଦେହଗୃହଂ ମମ ॥ ୨୯॥

ଜିହ୍ୱାମର୍କଟିକାକ୍ରାନ୍ତବଦନଦ୍ୱାରଭୀଷଣମ୍ ।
ଦୃଷ୍ଟଦନ୍ତାସ୍ଥିଶକଲଂ ନେଷ୍ଟଂ ଦେହଗୃହଂ ମମ ॥ ୩୦॥

ରକ୍ତମାଂସମୟସ୍ୟାସ୍ୟ ସବାହ୍ୟାଭ୍ୟନ୍ତରେ ମୁନେ ।
ନାଶୈକଧର୍ମଶୋ ବ୍ରୂହି କୈବ କାୟସ୍ୟ ରମ୍ୟତା ॥ ୩୧॥

ତତିସ୍ତୁ ଶରଦତ୍ରେଷୁ ଗନ୍ଧର୍ବନଗରେଷୁ ଚ ।
ସ୍ତୈର୍ଯ୍ୟଂ ଯେନ ବିନିର୍ଣ୍ଣୀତଂ ସ ବିଶ୍ୱସିତୁ ବିଗ୍ରହେ ॥ ୩୨॥

ଶୈଶବେ ଗୁରୁତୋ ଭୀତିର୍ମାତୃତଃ ପିତୃତସ୍ତଥା ।
ଜନତୋ ଜ୍ୟେଷ୍ଠବାଲାଜ ଶୈଶବଂ ଭୟମନ୍ଦିରମ୍ ॥ ୩୩॥

ସ୍ୱଚିତ୍ତବିଲସଂସ୍ଥେନ ନାନାବିଭ୍ରମକାରିଣା ।
ବଲାକ୍ଷାମପିଶାତେନ ବିବଶଃ ପରିଭୁୟତେ ॥ ୩୪॥

ଦାସାଃ ପୁତ୍ରାଃ ପ୍ରିୟଶ୍ଚୈବ ବାନ୍ଧବାଃ ସୁହୃଦସ୍ତଥା ।
ହସନ୍ତ୍ୟନ୍ତୁଃକମିବ ନରଂ ବାର୍ଧକକମ୍ପିତମ୍ ॥ ୩୫॥

ଦୈନ୍ୟଦୋଷମୟା ଦୀର୍ଘା ବର୍ଧତେ ବାର୍ଧକେ ସ୍ୱହା ।
ସର୍ବାପଦାମେକସଖୀ ହୃଦି ଦାହପ୍ରଦାୟିନୀ ॥ ୩୬॥

କୃତିତ୍ୱା ବିଦ୍ୟାତେ ଯୈଷା ସଂସାରେ ସୁଖଭାବନା ।
ଆୟୁଃ ସ୍ତମ୍ଭମିବାସାଦ୍ୟ କାଲସ୍ତ୍ରାମପି କୃତ୍ୱତି ॥ ୩୭॥

ତୃଣଂ ପାଂଶୁଂ ମହେନ୍ଦ୍ରଂ ଚ ସୁବର୍ଣ୍ଣଂ ମେରୁସର୍ଷପମ୍ ।
ଆତ୍ମଂଭରିତୟା ସର୍ବମାତ୍ମସାହର୍ତ୍ତମୁଦ୍ୟତଃ ।
କାଲୋଽୟଂ ସର୍ବସଂହାରୀ ତେନାକ୍ରାନ୍ତଂ ଜଗତ୍ରୟମ୍ ॥ ୩୮॥

ମାଂସପାଞ୍ଚାଳିକାୟାସ୍ତୁ ଯନ୍ମଲୋଲେଽଙ୍ଗପଞ୍ଜିରେ ।
ସ୍ନାୟନ୍ନଗ୍ରନ୍ଥିଶାଲିନୀଃ ସ୍ତ୍ରୀୟଃ କିମିବ ଶୋଭନମ୍ ॥ ୩୯॥

ତୃତ୍ତୀଂସରକ୍ତବାଷ୍ପାମ୍ନୁ ପୃଥକ୍ତୃତ୍ୱା ବିଲୋଚନେ ।
ସମାଲୋକୟ ରମ୍ୟଂ ଚେହିଂ ମୁଧା ପରିମୁହ୍ୟସି ॥ ୪୦॥

ମେରୁଶୃଙ୍ଗତଟୋଲ୍ଲାସିଗଙ୍ଗାଚଲରୟୋପମା ।
ଦୃଷ୍ଟା ଯସ୍ମିନ୍ନୁନେ ମୁକ୍ତାହାରସ୍ୟୋଲ୍ଲାସଶାଳିତା ॥ ୪୧॥

ଶୁଶାନେଷୁ ଦିଗତ୍ରେଷୁ ସ ଏବ ଲଲନାସ୍ତନଃ ।
ଶୁଭିରାସ୍ତାଦ୍ୟତେ କାଲେ ଲଘୁପିଣ୍ଡ ଇବାକ୍ଷସଃ ॥ ୪୨॥

କେଶକଞ୍ଜଲଧାରିଣ୍ୟୋ ଦୁଃସ୍ୱର୍ଣା ଲୋଚନପ୍ରିୟାଃ ।
ଦୁଷ୍ଟତାଗ୍ନିଶିଖା ନାର୍ଯ୍ୟୋ ଦହନ୍ତି ତୃଣବନ୍ନରମ୍ ॥ ୪୩॥

ଜ୍ୱଳତାମତିଦୂରେଽପି ସରସା ଅପି ନୀରସାଃ ।
ସ୍ତ୍ରୀୟୋ ହି ନରକାଗ୍ନୀନାମିନ୍ଦନଂ ତାରୁ ଦାରୁଣମ୍ ॥ ୪୪॥

କାମନାମ୍ନା କିରାତେନ ବିକୀର୍ଣ୍ଣା ମୁରୁଚେତସଃ ।
ନାର୍ଯ୍ୟୋ ନରବିହଙ୍ଗାନାମଙ୍ଗବନ୍ଦନବାଗୁରାଃ ॥ ୪୫॥

ଜନ୍ମପଲ୍ଲମସ୍ତ୍ରୀନାଂ ଚିତ୍ତକର୍ତ୍ତମଚାରିଣାମ୍ ।
ପୁଂସାଂ ଦୁର୍ବାସନାରଞ୍ଜୁର୍ନାରୀ ବତିଶପିଣ୍ଡିକା ॥ ୪୬॥

ସର୍ବେଷାଂ ଦୋଷରତ୍ନାନାଂ ସୁସମୁଦ୍ଭିକୟାନୟା ।
ଦୁଃଖଶୃଙ୍ଖଳୟା ନିତ୍ୟମଲମସ୍ତୁ ମମ ଦ୍ରିୟା ॥ ୪୭॥

ୟସ୍ୟ ସ୍ତ୍ରୀ ତସ୍ୟ ଭୋଗେଚ୍ଛା ନିଃସ୍ତ୍ରୀକସ୍ୟ କୁ ଭୋଗଭୁଃ ।
ଦ୍ରିୟଂ ତ୍ୟକ୍ତ୍ବା ଜଗତ୍ୟକ୍ତଂ ଜଗତ୍ୟକ୍ତ୍ବା ସୁଖୀ ଭବେତ୍ ॥ ୪୮॥

ଦିଶୋଽପି ନହି ଦୃଶ୍ୟନ୍ତେ ଦେଶୋଽପ୍ୟନ୍ୟୋପଦେଶକୃତ୍ ।
ଶୈଳା ଅପି ବିଶୀର୍ଯ୍ୟନ୍ତେ ଶୀର୍ଯ୍ୟନ୍ତେ ତାରକା ଅପି ॥ ୪୯॥

ଶୁଷ୍ୟନ୍ତ୍ୟପି ସମୁଦ୍ରାଶ୍ଚ ପୁରୋଽପ୍ୟଧୁବଜୀବନଃ ।
ସିଦ୍ଧା ଅପି ବିନଶ୍ୟନ୍ତି ଜୀର୍ଯ୍ୟନ୍ତେ ଦାନବାଦୟଃ ॥ ୫୦॥

ପରମେଷ୍ଠ୍ୟପି ନିଷ୍ଠାବାନ୍‌ହୀୟତେ ହରିରପ୍ୟଜଃ ।
ଭାବୋଽପ୍ୟଭାବମାୟାତି ଜୀର୍ଯ୍ୟନ୍ତେ ବୈ ଦିଶୀଶ୍ଚରାଃ ॥ ୫୧॥

ବ୍ରହ୍ମା ବିଷ୍ଣୁଶ୍ଚ ରୁଦ୍ରଶ୍ଚ ସର୍ବା ବା ଭୂତଜାତୟଃ ।
ନାଶମେବାନ୍ୱଧାବନ୍ତି ସଲିଲାନୀବ ବାତବମ୍ ॥ ୫୨॥

ଆପଦଃ କ୍ଷଣମାୟାନ୍ତି କ୍ଷଣମାୟାନ୍ତି ସଂପଦଃ ।
କ୍ଷଣଂ ଜନ୍ମାଥ ମରଣଂ ସର୍ବଂ ନଶ୍ୱରମେବ ତତ୍ ॥ ୫୩॥

ଅଶୁରେଶ ହତାଃ ଶୂରା ଏକେନାପି ଶତଂ ହତମ୍ ।
ବିଷଂ ବିଷୟବୈଷମ୍ୟଂ ନ ବିଷଂ ବିଷମୁଚ୍ୟତେ ॥ ୫୪॥

ଜନ୍ମାନ୍ତରୟା ବିଷୟା ଏକଜନ୍ମହରଂ ବିଷମ୍ ।
ଇତି ମେ ଦୋଷଦାବାଗ୍ନିଦୟେ ସଂପ୍ରତି ଚେତସି ॥ ୫୫॥

ସ୍ମରନ୍ତି ହି ନ ଭୋଗାଶା ମୃଗତୃଷ୍ଣାସରଃସ୍ପଦି ।
ଅତୋ ମାଂ ବୋଧୟାଶୁ ତ୍ଵଂ ତତ୍ତ୍ଵଜ୍ଞାନେନ ବୈ ଗୁରୋ ॥ ୫୬॥

ନୋ ଚେନ୍ନୈନଂ ସମାସ୍ଥାୟ ନିର୍ମାନୋ ଗତମସ୍ତରଃ ।
ଭାବୟନ୍ନନସା ବିଷ୍ଣୁଂ ଲିପିକର୍ମାର୍ପିତୋପମଃ ॥ ୫୭॥

॥ ଇତି ମହୋପନିଷସ୍ତୁ ତୃତୀୟୋଽଧ୍ୟାୟଃ ॥

॥ ଚତୁର୍ଥୋଽଧ୍ୟାୟଃ ॥

ନିଦାଘ ତବ ନାସ୍ତନ୍ୟଜ୍ଞେୟଂ ଜ୍ଞାନବତାଂ ବର ।
ପ୍ରଜ୍ଞୟା ତ୍ୱଂ ବିଜାନାସି ଇଶ୍ୱରାନୁଗୃହୀତୟା ।
ଚିତ୍ତମାଲିନ୍ୟସଂଜାତଂ ମାର୍ଜୟାମି ଭ୍ରମଂ ମୁନେ ॥ ୧॥

ମୋକ୍ଷଦ୍ୱାରେ ଦ୍ୱାରପାଲଶ୍ଚତ୍ୱାରଃ ପରିକୀର୍ତ୍ତିତାଃ ।
ଶମୋ ବିଚାରଃ ସଂତୋଷଶ୍ଚତୁର୍ଥଃ ସାଧୁସଙ୍ଗମଃ ॥ ୨॥

ଏକଂ ବା ସର୍ବୟତ୍ନେନ ସର୍ବମୁତ୍ତମ୍ୟ ସଂଶ୍ରେୟତ୍ ।
ଏକସ୍ଥିନ୍ନଶଗେ ଯୁକ୍ତି ଚତ୍ୱାରୋଽପି ବଶଂ ଗତାଃ ॥ ୩॥

ଶାସ୍ତ୍ରେଃ ସଞ୍ଜନସଂପର୍କପୂର୍ବକୈଶ୍ଚ ତପୋଦମୈଃ ।
ଆଦୌ ସଂସାରମୁକ୍ତ୍ୟର୍ଥଂ ପ୍ରଜ୍ଞାମେବାଭିବର୍ଧୟେତ୍ ॥ ୪॥

ସ୍ୱାନୁଭୂତେଷ୍ଚ ଶାସ୍ତ୍ରସ୍ୟ ଗୁରୋଶ୍ଚୈକବାକ୍ୟତା ।
ୟସ୍ୟାଭ୍ୟାସେନ ତେନାତ୍ମା ସତତଂ ଚାବଲୋକ୍ୟତେ ॥ ୫॥

ସଂକଳ୍ପାଶାନୁସଂଧାନବର୍ଜନଂ ଚେତ୍-ପ୍ରତିକ୍ଷଣମ୍ ।
କରୋଷି ତଦଚିତ୍ତଂ ପ୍ରାପ୍ତ ଏବାସି ପାବନମ୍ ॥ ୬॥

ଚେତସୋ ଯଦକର୍ତ୍ତୃତ୍ୱଂ ତସ୍ମିନ୍ନାଧାନମୀରିତମ୍ ।
ତଦେବ କେବଲୀଭାବଂ ସାଶୁଭା ନିର୍ବୃତ୍ତିଃ ପରା ॥ ୭॥

ଚେତସା ସଂପରିତ୍ୟଜ୍ୟ ସର୍ବଭାବାତ୍ମଭାବନାମ୍ ।
ୟଥା ତିଷ୍ଠସି ତିଷ୍ଠ ତ୍ୱଂ ମୁକ୍ତାନ୍ନବଧିରୋପମଃ ॥ ୮॥

ସର୍ବଂ ପ୍ରଶାନ୍ତମଜମେକମନାଦିମଧ୍ୟମାଭାସ୍ବରଂ ସ୍ବଦନମାତ୍ରମଚୈତ୍ୟତିହ୍ନମ୍ ।
ସର୍ବଂ ପ୍ରଶାନ୍ତମିତି ଶବ୍ଦମୟା ତ ଦୃଷ୍ଟିର୍ବାଧାର୍ଯ୍ୟମେବ ହି ମୁଧୈବ ତଦୋମିତୀଦମ୍ ॥ ୧୦॥

ନିତ୍ୟପ୍ରବୁଦ୍ଧତିଉସ୍ତ୍ବଂ କୁର୍ବନ୍ନାପି ଜଗନ୍ନିୟାମ୍ ।
ଆତ୍ମୈକତ୍ବଂ ବିଦିତ୍ବା ତ୍ବଂ ତିଷ୍ଠାନ୍ନୁରୂପହାରିବତ୍ ॥ ୧୧॥

ତତ୍ତ୍ବାବବୋଧ ଏବାସୌ ବାସନାତୃଣପାବକଃ ।
ପ୍ରୋକ୍ତଃ ସମାଧିଶବ୍ଦେନ ନତୁ ତୁଷ୍ଟୀମବସ୍ଥିତିଃ ॥ ୧୨॥

ନିରିଚ୍ଛେ ସଂସ୍ଥିତେ ରତ୍ନେ ଯଥା ଲୋକଃ ପ୍ରବର୍ତ୍ତତେ ।
ସତ୍ତ୍ବାମାତ୍ରେ ପରେ ତତ୍ତ୍ବେ ତଥୈବାୟଂ ଜଗଦ୍ଭଣଃ ॥ ୧୩॥

ଅତଶ୍ଚାତ୍ମନି କର୍ତ୍ତୃତ୍ବମକର୍ତ୍ତୃତ୍ବଂ ତ ବୈ ମୁନେ ।
ନିରିଚ୍ଛତ୍ବାଦକର୍ତ୍ତାଃସୌ କର୍ତ୍ତା ସଂନିଧିମାତ୍ରତଃ ॥ ୧୪॥

ତେ ଦ୍ବେ ବ୍ରହ୍ମଣି ବିଦେତ କର୍ତ୍ତୃତାକର୍ତ୍ତୃତେ ମୁନେ ।
ୟତ୍ରେବୈଷ ଚମହାରସ୍ତମାଶ୍ରିତ୍ୟ ସ୍ଥିରୋ ଭବ ॥ ୧୫॥

ତସ୍ମାନ୍ନିତ୍ୟମକର୍ତ୍ତାହମିତି ଭାବନୟେଜୟା ।
ପରମାମୃତନାମ୍ନୀ ସା ସମତୈବାବଶିଷ୍ୟତେ ॥ ୧୬॥

ନିଦାୟ ଶୃଣୁ ସତ୍ତ୍ବସ୍ଥା ଜାତା ଭୁବି ମହାଗୁଣାଃ ।
ତେ ନିତ୍ୟମେବାଭ୍ୟୁଦିତା ମୁଦିତାଃ ସ୍ବ ଇବେନ୍ଦବଃ ॥ ୧୭॥

ନାପଦି ଗ୍ଲାନିମାୟାନ୍ତି ନିଶି ହେମାମ୍ବୁଜଂ ଯଥା ।
ନେହନ୍ତେ ପ୍ରକୃତାଦନ୍ୟଦ୍ରମନ୍ତେ ଶିଷ୍ଟବର୍ତ୍ତନି ॥ ୧୮॥

ଆକୃତ୍ୟେବ ବିରାଜନ୍ତେ ମୈତ୍ର୍ୟାଦିଗୁଣବୃତ୍ତିଭିଃ ।
ସମାଃ ସମରସାଃ ସୌମ୍ୟ ସତତଂ ସାଧୁବୃତ୍ତୟଃ ॥ ୧୯॥

ଅଭିବନ୍ଧତମର୍ଯ୍ୟଦା ଭବନ୍ତି ବିଶଦାଶୟାଃ ।
ନିୟତିଂ ନ ବିମୁଞ୍ଚନ୍ତି ମହାନ୍ତୋ ଭାସ୍କରା ଇବ ॥ ୨୦॥

କୋଽହଂ କଥମିଦଂ ଚେତି ସଂସାରମଲମାତତମ୍ ।
ପ୍ରବିଚାର୍ଯ୍ୟଂ ପ୍ରୟତ୍ନେନ ପ୍ରାଜ୍ଞେନ ସହସାଧୁନା ॥ ୨୧॥

ନାକର୍ମସ୍ତୁ ନିୟୋକ୍ତବ୍ୟଂ ନାନାର୍ଯେଣ ସହାବସେତ୍ ।
ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟଃ ସର୍ବସଂହର୍ତା ନ ମୃତ୍ୟୁରବହେଲୟା ॥ ୨୨॥

ଶରୀରମସ୍ତି ମାଂସଂ ଚ ତ୍ୟକ୍ତ୍ୱା ରକ୍ତାଦ୍ୟଶୋଭନମ୍ ।
ଭୂତମୁକ୍ତାବଲୀତନ୍ତଂ ଚିନ୍ତାତ୍ରମବଲୋକୟେତ୍ ॥ ୨୩॥

ଉପାଦେୟାନୁପତନଂ ହେୟୈକାନ୍ତବିସର୍ଜନମ୍ ।
ୟଦେତନ୍ନନସ୍ରୋ ରୂପଂ ତଦ୍ୱାହ୍ୟଂ ବିଚ୍ଛିନ୍ନେତରତ୍ ॥ ୨୪॥

ଗୁରୁଶାସ୍ତ୍ରୋକ୍ତମାର୍ଗେଣ ସ୍ୱାନୁଭୂତ୍ୟା ଚ ଚିଦ୍ଧନେ ।
ବ୍ରହ୍ମୈବାହମିତି ଜ୍ଞାତ୍ୱା ବୀତଶୋକୋ ଭବେନ୍ନୁନିଃ ॥ ୨୫॥

ୟତ୍ର ନିଶିତାସିଶତପାତନମୁପ୍ଲତାତନବସ୍ରୋହବ୍ୟମଗ୍ନିନା ଦାହୋ ହିମସେତନମିବାଜ୍ଞାରାବର୍ତ୍ତନଂ
ଚନ୍ଦନଚର୍ଚ୍ଚେବ ନିରବଧିନାରାଚବିକିରପାତୋ ନିଦାଘବିନୋଦନଧାରାଗୃହଶୀକରବର୍ଷଣମିବ
ସ୍ୱଶିରଶ୍ଳେଦଃ ସୁଖନିଦ୍ରେବ ମୂଳୀକରଣମାନନମୁଦ୍ରେବ ବାଧିର୍ଯ୍ୟଂ ମହାନୁପତୟ ଇବେଦଂ
ନାବହେଲନୟା ଭବିତବ୍ୟମେବଂ ଦୃଢ଼ବୈରାଗ୍ୟାଦ୍ୱୋଧୋ ଭବତି ॥

ଗୁରୁବାକ୍ୟସମୁଦ୍-ଭୂତସ୍ୱାନୁଭୂତ୍ୟାଦିଶୁଦ୍ଧୟା ।
ୟସ୍ୟାଭ୍ୟାସେନ ତେନାତ୍ମା ସତତଂ ଚାବଲୋକ୍ୟତେ ॥ ୨୬॥

ବିନଷ୍ଟଦିଗ୍‌ଭ୍ରମସ୍ୟାପି ଯୁଥାପୂର୍ବଂ ବିଭାତି ଦିକ୍ ।
ତଥା ବିଜ୍ଞାନବିଧୂସ୍ତଂ ଜଗନ୍ନାସ୍ତୀତି ଭାବୟ ॥ ୭୭॥

ନ ଧନାନ୍ୟପକୁର୍ବନ୍ତି ନ ମିତ୍ରାଣି ନ ବାନ୍ଧବାଃ ।
ନ କାୟକ୍ଲେଶବୈଧୂର୍ଯ୍ୟଂ ନ ତୀର୍ଥାୟତନାଶ୍ରୟଃ ।
କେବଲଂ ତନ୍ମନୋମାତ୍ରମୟେନାସାଦ୍ୟତେ ପଦମ୍ ॥ ୭୮॥

ୟାନି ଦୁଃଖାନି ଯା ଦୃଷ୍ଟା ଦୁଃସହା ଯେ ଦୁରାଧୟଃ ।
ଶାନ୍ତଚେତଃସୁ ତତ୍ତ୍ୱର୍ବଂ ତମୋଽକୈଷ୍ଠିବ ନଶ୍ୟତି ॥ ୭୯॥

ମାତରୀବ ପରଂ ଯାନ୍ତି ବିଷମାଣି ମୃଦୁନି ଚ ।
ବିଶ୍ୱାସମିହ ଭୂତାନି ସର୍ବାଣି ଶମଶାଲିନି ॥ ୮୦॥

ନ ରସାୟନପାନେନ ନ ଲକ୍ଷ୍ମ୍ୟାଲିଙ୍ଗିତେନ ଚ ।
ନ ତଥା ସୁଖମାପ୍ନୋତି ଶମେନାନ୍ତର୍ଯ୍ୟା ଜନଃ ॥ ୮୧॥

ଶୁଦ୍ଧା ସ୍ୱଚ୍ଛା ଚ ଭୁକ୍ତା ଚ ଦୃଷ୍ଟା ଜ୍ଞାତ୍ୱା ଶୁଭାଶୁଭମ୍ ।
ନ ଦୃଷ୍ୟତି ଗ୍ଲାୟତି ଯଃ ସ ଶାନ୍ତ ଇତି କଥ୍ୟତେ ॥ ୮୨॥

ତୁଷାରକରବିମ୍ବାଞ୍ଚଂ ମନୋ ଯସ୍ୟ ନିରାକୁଲମ୍ ।
ମରଣୋତ୍ଥବୟୁଜ୍ଞେଷୁ ସ ଶାନ୍ତ ଇତି କଥ୍ୟତେ ॥ ୮୩॥

ତପସ୍ୱିଷୁ ବହୁଜ୍ଞେଷୁ ଯାଜକେଷୁ ନୃପେଷୁ ଚ ।
ବଲବନ୍ଧୁ ଗୁଣାଦ୍ୟେଷୁ ଶମବାନେବ ରାଜତେ ॥ ୮୪॥

ସଂତୋଷାମୃତପାନେନ ଯେ ଶାନ୍ତାସ୍ତୃପ୍ତିମାଗତାଃ ।
ଆତ୍ମାରାମା ମହାତ୍ମାନସ୍ତେ ମହାପଦମାଗତାଃ ॥ ୮୫॥

ଅପ୍ରାପ୍ତଂ ହି ପରିତ୍ୟଜ୍ୟ ସଂପ୍ରାପ୍ତେ ସମତାଂ ଗତଃ ।
ଅଦୃଷ୍ଟଶେଦାଶେଦୋ ଯଃ ସଂତୁଷ୍ଟ ଇତି କଥ୍ୟତେ ॥ ୩୬॥

ନାଭିନନ୍ଦତ୍ୟସଂପ୍ରାପ୍ତଂ ପ୍ରାପ୍ତଂ ଭୁଞ୍ଜତେ ଯଥେଚ୍ଛିତମ୍ ।
ୟଃ ସ ସୌମ୍ୟସମାଚାରଃ ସଂତୁଷ୍ଟ ଇତି କଥ୍ୟତେ ॥ ୩୭॥

ରମତେ ଧୀର୍ଯ୍ୟଥାପ୍ରାପ୍ତେ ସାଧୁବାଃଛଃପୁରାଜିରେ ।
ସା ଜୀବନ୍ମୁକ୍ତତୋଦେତି ସ୍ୱରୂପାନନ୍ଦଦାୟିନୀ ॥ ୩୮॥

ୟଥାକ୍ଷଣଂ ଯଥାଶାସ୍ତ୍ରଂ ଯଥାଦେଶଂ ଯଥାସୁଖମ୍ ।
ୟଥାସଂଭବସମ୍ପର୍କମିମଂ ମୋକ୍ଷପଥକ୍ରମମ୍ ।
ତାବଦ୍ୱିଚାରୟେତ୍-ପ୍ରାଜ୍ଞୋ ଯାବଦ୍ୱିଶ୍ରାଦ୍ଧିମାତ୍ମନି ॥ ୩୯॥

ତୁର୍ଯ୍ୟବିଶ୍ରାନ୍ତିୟୁକ୍ତସ୍ୟ ନିବୃତ୍ତସ୍ୟ ଭବାର୍ଣ୍ଣବାତ୍ ।
ଜୀବତୋଽଜୀବତଶ୍ଚୈବ ଗୃହସ୍ଥସ୍ୟାଥବା ଯତେଃ ॥ ୪୦॥

ନାକୃତେନ କୃତେନାର୍ଥୋ ନ ଶୁଚିସ୍ମୃତିବିଭ୍ରମୈଃ ।
ନିର୍ମଳର ଇବାମ୍ବୋଧିଃ ସ ତିଷ୍ଠତି ଯଥାସ୍ଥିତଃ ॥ ୪୧॥

ସର୍ବାତ୍ମବେଦନଂ ଶୁଦ୍ଧଂ ଯଦୋଦେତି ତବାତ୍ମକମ୍ ।
ଭାତି ପ୍ରସୃତିଦିକ୍କାଲବାହ୍ୟଂ ଚିଦ୍ରୂପଦେହକମ୍ ॥ ୪୨॥

ଏବମାତ୍ମା ଯଥା ଯତ୍ର ସମୁଲ୍ଲାସମୁପାଗତଃ ।
ତିଷ୍ଠତ୍ୟାଶୁ ତଥା ତତ୍ର ତଦ୍ରୂପଶ୍ଚ ବିରାଜତେ ॥ ୪୩॥

ୟଦିଦଂ ଦୃଶ୍ୟତେ ସର୍ବଂ ଜଗତ୍ସ୍ଥାବରଜଙ୍ଗମମ୍ ।
ତସ୍ମିନ୍ନୁପ୍ରାବିବ ସ୍ୱପ୍ନଃ କଳ୍ପାନ୍ତେ ପ୍ରବିନଶ୍ୟତି ॥ ୪୪॥

ରତମାତ୍ମା ପରଂବ୍ରହ୍ମ ସତ୍ୟମିତ୍ୟାଦିକା ବୁଧୈଃ ।
କଲ୍ମିତା ବ୍ୟବହାରାର୍ଥଂ ଯୁସ୍ୟ ସଂଜ୍ଞା ମହାତ୍ମନଃ ॥ ୪୫॥

ୟଥା କଟକଶବ୍ଦାର୍ଥଃ ପୃଥଗ୍ଭାବୋ ନ କାଞ୍ଚିନାତ୍ ।
ନ ହେମ କଟକାତ୍ପୃଥ୍ବଗଚ୍ଛବ୍ଦାର୍ଥତା ପରା ॥ ୪୬॥

ତେନେୟମିନ୍ଦ୍ରଜାଲଶ୍ରୀର୍ଜଗତି ପ୍ରବିତନ୍ୟତେ ।
ଦ୍ରଷ୍ଟୃଦୃଶ୍ୟସ୍ୟ ସତ୍ତାତ୍ତର୍ବନ୍ଧ ଇତ୍ୟଭିଧୀୟତେ ॥ ୪୭॥

ଦ୍ରଷ୍ଟା ଦୃଶ୍ୟବଶାଦ୍ଭବୋ ଦୃଶ୍ୟାଭାବେ ବିମୁଚ୍ୟତେ ।
ଜଗତ୍ସମହମିତ୍ୟାଦିସର୍ଗାତ୍ମା ଦୃଶ୍ୟମୁଚ୍ୟତେ ॥ ୪୮॥

ମନସ୍ତୈବେନ୍ଦ୍ରଜାଲଶ୍ରୀର୍ଜଗତି ପ୍ରବିତନ୍ୟତେ ।
ୟାବଦେତସ୍ମିନ୍ଭବତି ତାବନ୍ନୋକ୍ଷୋ ନ ବିଦ୍ୟତେ ॥ ୪୯॥

ବ୍ରହ୍ମଣା ତନ୍ୟତେ ବିଶ୍ଵଂ ମନସ୍ତୈବ ସ୍ଵୟଂଭୁବା ।
ମନୋମୟମତୋ ବିଶ୍ଵଂ ଯନ୍ନାମ ପରିଦୃଶ୍ୟତେ ॥ ୫୦॥

ନ ବାହ୍ୟେ ନାପି ହୃଦୟେ ସବ୍ରୁପଂ ବିଦ୍ୟତେ ମନଃ ।
ୟଦର୍ଥଂ ପ୍ରତିଭାନଂ ତନ୍ନୁନ ଇତ୍ୟଭିଧୀୟତେ ॥ ୫୧॥

ସଂକଳ୍ପନଂ ମନୋ ବିଦ୍ଧି ସଂକଳ୍ପସ୍ତନ୍ନ ବିଦ୍ୟତେ ।
ୟତ୍ର ସଂକଳ୍ପନଂ ତତ୍ର ମନୋଽସ୍ତୀତ୍ୟବଗମ୍ୟତାମ୍ ॥ ୫୨॥

ସଂକଳ୍ପମନସୀ ଭିନ୍ନେ ନ କଦାଚନ କେନଚିତ୍ ।
ସଂକଳ୍ପଜାତେ ଗଲିତେ ସ୍ଵରୂପମବଶିଷ୍ୟତେ ॥ ୫୩॥

ଅହଂ ତ୍ୱଂ ଜଗଦିତ୍ୟାଦୌ ପ୍ରଶାନ୍ତେ ଦୃଶ୍ୟସଂଭ୍ରମେ ।
ସ୍ୟାତ୍ତାଦୃଶୀ କେବଳତା ଦୃଶ୍ୟେ ସତ୍ତ୍ୱାମୁପାଗତେ ॥ ୫୪॥

ମହାପ୍ରଲୟସଂପତ୍ତୌ ହ୍ୟସତ୍ତ୍ୱାଂ ସମୁପାଗତେ ।
ଅଶେଷଦୃଶ୍ୟେ ସର୍ଗାଦୌ ଶାନ୍ତମେବାବଶିଷ୍ୟତେ ॥ ୫୫॥

ଅସ୍ତ୍ୟନସ୍ତମିତୋ ଭାସ୍ତାନଜୋ ଦେବୋ ନିରାମୟଃ ।
ସର୍ବଦା ସର୍ବକୃତ୍ସର୍ବଃ ପରମାତ୍ମେତ୍ତୁ୍ୟଦାହୃତଃ ॥ ୫୬॥

ୟତୋ ବାତୋ ନିବର୍ତ୍ତନ୍ତେ ଯ୍ମେ ମୁକ୍ତିରବଗମ୍ୟତେ ।
ୟସ୍ୟ ଚାତ୍ମାଦିକାଃ ସଂଜ୍ଞାଃ କଲ୍ପିତା ନ ସ୍ୱଭାବତଃ ॥ ୫୭॥

ଚିତ୍ତାକାଶଂ ଚିଦାକାଶମାକାଶଂ ଚ ତୃତୀୟକମ୍ ।
ଦ୍ୱାଭ୍ୟାଂ ଶୂନ୍ୟତରଂ ବିଚ୍ଛି ଚିଦାକାଶଂ ମହାମୁନେ ॥ ୫୮॥

ଦେଶାଦେଶାନ୍ତରପ୍ରାପ୍ତୌ ସଂବିଦୋ ମଧ୍ୟମେବ ଯତ୍ ।
ନିମେଷେଶ ଚିଦାକାଶଂ ତଦ୍ୱିଚ୍ଛି ମୁନିପୁଙ୍ଗବ ॥ ୫୯॥

ତସ୍ମିନ୍ନିରସ୍ତନିଃଶେଷସଂକଳ୍ପସ୍ଥିତିମେଷି ଚେତ୍ ।
ସର୍ବାତ୍ମକଂ ପଦଂ ଶାନ୍ତଂ ତଦା ପ୍ରାପ୍ନୋଷ୍ୟସଂଶୟଃ ॥ ୬୦॥

ଉଦିତୌଦାର୍ଯ୍ୟୌନିର୍ଯ୍ୟୌବୈରାଗ୍ୟରସଗର୍ଭିଣୀ ।
ଆନନ୍ଦସ୍ୟନ୍ଦିନୀ ଯୈଷା ସମାଧିରଭିଧୀୟତେ ॥ ୬୧॥

ଦୃଶ୍ୟାସଂଭବବୋଧେନ ରାଗଦ୍ୱେଷାଦିତାନବେ ।
ରତିର୍ବଲୋଦିତା ଯାସୌ ସମାଧିରଭିଧୀୟତେ ॥ ୬୨॥

ଦୃଶ୍ୟାସଂଭବବୋଧୋ ହି ଜ୍ଞାନଂ ଜ୍ଞେୟଂ ଚିଦାତ୍ମକମ୍ ।
ତଦେବ କେବଲୀଭାବଂ ତତୋଽନ୍ୟସ୍ତକଲଂ ମୃଷା ॥ ୬୩॥

ମତ୍ତ ଐରାବତୋ ବଦଃ ସର୍ଷପୀକୋଶକୋଟରେ ।
ମଶକେନ କୃତଂ ଯୁଦ୍ଧଂ ସିଂହୌଘୈରେଶୁକୋଟରେ ॥ ୬୪॥

ପଦ୍ମାକ୍ଷେ ସ୍ଥାପିତୋ ମେରୁର୍ନିଗୀର୍ଣ୍ଣୋ ଭୃଙ୍ଗସ୍ତନୁନା ।
ନିଦାଘ ବିଘ୍ନି ତାଦୃକ୍ଷଂ ଜଗଦେତଦ୍-ଭ୍ରମାତ୍ମକମ୍ ॥ ୬୫॥

ଚିତ୍ତମେବ ହି ସଂସାରୋ ରୋଗାଦିକ୍ଲେଶଦୂଷିତମ୍ ।
ତଦେବ ଚୈର୍ବିନିର୍ମୁକ୍ତଂ ଭବାନ୍ତ ଇତି କଥ୍ୟତେ ॥ ୬୬॥

ମନସା ଭାବ୍ୟମାନୋ ହି ଦେହତାଂ ଯାତି ଦେହକଃ ।
ଦେହବାସନୟା ମୁକ୍ତୋ ଦେହଧର୍ମେନ ଲିପ୍ୟତେ ॥ ୬୭॥

କଳ୍ପଂ କ୍ଷଣୀକରୋତ୍ୟନ୍ତଃ କ୍ଷଣଂ ନୟତି କଳ୍ପତାମ୍ ।
ମନୋବିଲାସସଂସାର ଇତି ମେ ନିଶ୍ଚିତା ମତିଃ ॥ ୬୮॥

ନାବିରତୋ ଦୁଷ୍ଟଚିତାନାଶାନ୍ତୋ ନାସମାହିତଃ ।
ନାଶାନ୍ତମନସୋ ବାପି ପ୍ରଜ୍ଞାନେନୈନମାପୁୟାତ୍ ॥ ୬୯॥

ତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦମଦ୍ବନ୍ଧୁଂ ନିର୍ଗୁଣଂ ସତ୍ୟଚିଦ୍ବିଦମ୍ ।
ବିଦିତ୍ବା ସ୍ବାତ୍ମନୋ ରୂପଂ ନ ବିଭେତି କଦାଚନ ॥ ୭୦॥

ପରାପୂର୍ଂ ଯନ୍ନୁହତୋ ମହାନ୍ତଂ ସ୍ବରୂପତେଜୋମୟଶାଶ୍ବତଂ ଶିବମ୍ ।
କବିଂ ପୁରାଣଂ ପୁରୁଷଂ ସନାତନଂ ସର୍ବେଶ୍ବରଂ ସର୍ବଦେବୈରୂପାସ୍ୟମ୍ ॥ ୭୧॥

ଅହଂ ବ୍ରହ୍ମେତି ନିୟତଂ ମୋକ୍ଷହେତୁର୍ମହାତ୍ମନାମ୍ ।
ଦ୍ଵେ ପଦେ ବନ୍ଧମୋକ୍ଷାୟ ନିର୍ମମେତି ମମେତି ତ ।
ମମେତି ବଧ୍ୟତେ ଜନ୍ତୁର୍ନିର୍ମମେତି ବିମୁଚ୍ୟତେ ॥ ୭୭॥

ଜୀବେଶ୍ଵରାଦିରୂପେଣ ଚେତନାଚେତନାତ୍ମକମ୍ ।
ଇକ୍ଷଣାଦିପ୍ରବେଶାନ୍ତା ସୃଷ୍ଟିରୀଶେନ କଳ୍ପିତା ।
ଜାଗ୍ରଦାଦିବିମୋକ୍ଷାନ୍ତଃ ସଂସାରୋ ଜୀବକଳ୍ପିତଃ ॥ ୭୮॥

ତ୍ରିଶାତ୍ତିକାଦିୟୋଗାନ୍ତା ଈଶ୍ଵରଭ୍ରାନ୍ତିମାଶ୍ରିତାଃ ।
ଲୋକାୟତାଦିସାଂଖ୍ୟାନ୍ତା ଜୀବବିଭ୍ରାନ୍ତିମାଶ୍ରିତାଃ ॥ ୭୯॥

ତସ୍ମାନ୍ନୁମୁକ୍ଷୁରିନୈବ ମତିର୍ଜୀବେଶବାଦୟୋଃ ।
କାର୍ଯ୍ୟା କିଂତୁ ବ୍ରହ୍ମତତ୍ତ୍ଵଂ ନିଷ୍ଠଲେନ ବିଚାର୍ଯ୍ୟତାମ୍ ॥ ୮୦॥

ଅବିଶେଷେଣ ସର୍ବଂ ତୁ ଯଃ ପଶ୍ୟତି ଚିଦନ୍ତୟାତ୍ ।
ସ ଏବ ସାକ୍ଷାଦ୍ଵିଜ୍ଞାନୀ ସ ଶିବଃ ସ ହରିର୍ବିଧିଃ ॥ ୮୧॥

ଦୁର୍ଲଭୋ ବିଷୟତ୍ୟାଗୋ ଦୁର୍ଲଭଂ ତତ୍ତ୍ଵଦର୍ଶନମ୍ ।
ଦୁର୍ଲଭା ସହଜାବସ୍ଥା ସଦ୍ଭୁରୋଃ କରୁଣାଂ ବିନା ॥ ୮୨॥

ଉତ୍ପନ୍ନଶକ୍ତିର୍ବୋଧସ୍ୟ ତ୍ୟକ୍ତନିଃଶେଷକର୍ମଣଃ ।
ୟୋଗିନଃ ସହଜାବସ୍ଥା ସ୍ଵୟମେବୋପଜାୟତେ ॥ ୮୩॥

ୟଦା ହ୍ୟେବୈଷ ଏତସ୍ମିନ୍ନଳ୍ପମପ୍ୟନ୍ତରଂ ନରଃ ।
ବିଜାନାତି ତଦା ତସ୍ୟ ଭୟଂ ସ୍ୟାନ୍ନତ୍ର ସଂଶୟଃ ॥ ୮୪॥

ସର୍ବଗଂ ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦଂ ଜ୍ଞାନଚକ୍ଷୁର୍ନିରୀକ୍ଷତେ ।
ଅଜ୍ଞାନଚକ୍ଷୁର୍ନେକ୍ଷେତ ଭାସ୍ପତ୍ରଂ ଭାନୁମନ୍ଦହ୍ଵତ୍ ॥ ୮୫॥

ପ୍ରଜ୍ଞାନମେବ ତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମ ସତ୍ୟପ୍ରଜ୍ଞାନଲକ୍ଷଣମ୍ ।
ଏବଂ ବ୍ରହ୍ମପରିଜ୍ଞାନାଦେବ ମର୍ତ୍ତ୍ୟଃମୃତୋ ଭବେତ୍ ॥ ୮୧॥

ଭିଦ୍ୟାତେ ହୃଦୟଗ୍ରନ୍ଥିକ୍ଷିଦ୍ୟାନ୍ତେ ସର୍ବସଂଶୟଃ ।
କ୍ଷୀୟନ୍ତେ ତାସ୍ୟ କର୍ମାଣି ତସ୍ମିନ୍ମୃଷ୍ଟେ ପରାବରେ ॥ ୮୨॥

ଅନାତ୍ମତାଂ ପରିତ୍ୟଜ୍ୟ ନିର୍ବିକାରୋ ଜଗତ୍ସ୍ଥିତୌ ।
ଏକନିଷ୍ଠତୟାନ୍ତଃସ୍ଥଃ ସଂବିନ୍ନାତ୍ରପରୋ ଭବ ॥ ୮୩॥

ମରୁଭୂମୌ ଜଲଂ ସର୍ବଂ ମରୁଭୂମାତ୍ରମେବ ତତ୍ ।
ଜଗତ୍ରୟମିଦଂ ସର୍ବଂ ଚିନ୍ନାତ୍ରଂ ସ୍ଵବିଚାରତଃ ॥ ୮୪॥

ଲକ୍ଷ୍ୟାଲକ୍ଷ୍ୟମତିଂ ତ୍ୟକ୍ତ୍ଵା ଯସ୍ତ୍ରିଷ୍ଟେହେବଲାଭୁନା ।
ଶିବ ଏବ ସ୍ଵୟଂ ସାକ୍ଷାଦୟଂ ବ୍ରହ୍ମବିଦୁଃସଃ ॥ ୮୫॥

ଅଧିଷ୍ଠାନମନୌପମ୍ୟମବାହୁନସଗୋଚରମ୍ ।
ନିତ୍ୟଂ ବିଭୁଂ ସର୍ବଗତଂ ସୁସୂକ୍ଷ୍ମଂ ଚ ତଦବ୍ୟୟମ୍ ॥ ୮୬॥

ସର୍ବଶକ୍ତେର୍ମହେଶସ୍ୟ ବିଲାସୋ ହି ମନୋ ଜଗତ୍ ।
ସଂୟମାସଂୟମାଭ୍ୟାଂ ଚ ସଂସାରଃ ଶାନ୍ତିମନ୍ୟୁଗାତ୍ ॥ ୮୭॥

ମନୋବ୍ୟାଧେଷ୍ଟିକିମ୍ବାର୍ଥମୁପାୟଂ କଥୟାମି ତେ ।
ୟଦ୍ୟସ୍ତାଭିମତଂ ବସ୍ତୁ ତତ୍ୟଜନ୍ନୋକ୍ଷମଶୁଭେ ॥ ୮୮॥

ସ୍ଵାୟତ୍ତମେକାନ୍ତହିତଂ ସ୍ଵେଚ୍ଛିତତ୍ୟାଗବେଦନମ୍ ।
ୟସ୍ୟ ଦୁଷ୍କରତାଂ ଯାତଂ ପିକ୍ତଂ ପୁରୁଷକୀଟକମ୍ ॥ ୮୯॥

ସ୍ୱପୌରୁଷୈକସାଧ୍ୟେନ ସ୍ୱେଦିତତ୍ୟାଗରୂପିଣା ।
ମନଃପ୍ରଗମମାତ୍ରେଣ ବିନା ନାସ୍ତି ଶୁଭା ଗତିଃ ॥ ୯୦॥

ଅସଂକଳ୍ପନଶସ୍ତେଶ ଛିନ୍ନଂ ଚିତ୍ତମିଦଂ ଯଦା ।
ସର୍ବଂ ସର୍ବଗତଂ ଶାନ୍ତଂ ବ୍ରହ୍ମ ସଂପଦ୍ୟତେ ତଦା ॥ ୯୧॥

ଭବ ଭାବନୟା ମୁକ୍ତୋ ମୁକ୍ତଃ ପରମୟା ପିୟା ।
ଧାରୟାତ୍ମାନମବ୍ୟଗ୍ରୋ ଗ୍ରସ୍ତଚିତ୍ତଂ ଚିତଃ ପଦମ୍ ॥ ୯୨॥

ପରଂ ପୌରୁଷମାଶ୍ରିତ୍ୟ ନୀତ୍ୱା ଚିତ୍ତମଚିତ୍ତତାମ୍ ।
ଧ୍ୟାନତୋ ହୃଦୟାକାଶେ ଚିତି ଚିହ୍ନକ୍ରଧାରୟା ॥ ୯୩॥

ମନୋ ମାରୟ ନିଃଶଙ୍କଂ ତ୍ୱାଂ ପ୍ରବଧ୍ନନ୍ତି ନାରୟଃ ॥ ୯୪॥

ଅୟଂ ସୋଽହମିଦଂ ତନ୍ମ ଏତାବନ୍ନାତ୍ମକଂ ମନଃ ।
ତଦଭାବନମାତ୍ରେଣ ଦାତ୍ରେଣେବ ବିଲୀୟତେ ॥ ୯୫॥

ଛିନ୍ନାତ୍ମମଣ୍ଡଳଂ ବ୍ୟୋମ୍ନି ଯଥା ଶରଦି ଧୂୟତେ ।
ବାତେନ କଳ୍ପକେନୈବ ତଥାଽନ୍ତର୍ଧୂୟତେ ମନଃ ॥ ୯୬॥

କଳ୍ପାତ୍ମପବନା ବାନ୍ତ ଯାନ୍ତ ଚୈକତ୍ୱମର୍ଣ୍ଣବାଃ ।
ତପନ୍ତ୍ୟ ଦ୍ୱାଦଶାଦିତ୍ୟା ନାସ୍ତି ନିର୍ମନସଃ କ୍ଷତିଃ ॥ ୯୭॥

ଅସଂକଳ୍ପନମାତ୍ରେକସାଧ୍ୟେ ସକଲସିଦ୍ଧିଦେ ।
ଅସଂକଳ୍ପାତିସାମ୍ରାଜ୍ୟେ ତିଷ୍ଠବଷ୍ଟବ୍ଧତପୁଦଃ ॥ ୯୮॥

ନ ହି ଚଞ୍ଚିଲତାହୀନଂ ମନଃ କୃତନ ଦୃଶ୍ୟତେ ।
ଚଞ୍ଚିଲତ୍ୱଂ ମନୋଧର୍ମୋ ବହ୍ନୋର୍ଧର୍ମୋ ଯଥୋଷ୍ଟତା ॥ ୯୯॥

ଏଷା ହି ଚଞ୍ଚିଲା ସ୍ବୟଂଶ୍ଚିତ୍ତଂସ୍ତୁତା ।

ତାଂ ବିଦି ମାନସୀଂ ଶକ୍ତିଂ ଜଗଦାତମ୍ବରାତ୍ମିକାମ୍ ॥ ୧୦୦॥

ୟଞ୍ଚୁ ଚଞ୍ଚିଲତାହୀନଂ ତନ୍ନନୋଽମୃତମୁତ୍ୟତେ ।

ତଦେବ ଚ ତପଃ ଶାସ୍ତ୍ରସିଦ୍ଧାନ୍ତେ ମୋକ୍ଷ ଉତ୍ୟତେ ॥ ୧୦୧॥

ତସ୍ୟ ଚଞ୍ଚିଲତା ଯୈଷା ତ୍ବିଦ୍ୟା ବାସନାତ୍ମିକା ।

ବାସନାଽପରନାମ୍ନୀଂ ତାଂ ବିଚାରେଣ ବିନାଶୟ ॥ ୧୦୨॥

ପୌରୁଷେଣ ପ୍ରୟତ୍ନେନ ଯସ୍ମିନ୍ନୈବ ପଦେ ମନଃ ।

ଯୋଜ୍ୟତେ ତପ୍ତଂ ପ୍ରାପ୍ୟ ନିର୍ବିକଳ୍ମୋ ଭବାନଘ ॥ ୧୦୩॥

ଅତଃ ପୌରୁଷମାଶ୍ରିତ୍ୟ ଚିତ୍ତମାକ୍ରମ୍ୟ ଚେତସା ।

ବିଶୋକଂ ପଦମାଲମ୍ବ୍ୟ ନିରାତଙ୍କଃ ସ୍ଥିରୋ ଭବ ॥ ୧୦୪॥

ମନ ଏବ ସମର୍ଥଂ ହି ମନସୋ ଦୃଢନିଗ୍ରହେ ।

ଅରାଜକଃ ସମର୍ଥଃ ସ୍ୟାଦ୍ରାଜ୍ଞୋ ନିଗ୍ରହକର୍ମଣି ॥ ୧୦୫॥

ତୃଷ୍ଣାଗ୍ରାହଗୃହୀତାନାଂ ସଂସାରାର୍ଣ୍ଣବପାତିନାମ୍ ।

ଆବର୍ତ୍ତେରୂପ୍ୟମାନାନାଂ ଦୂରଂ ସ୍ବମନ ଏବ ନୌଃ ॥ ୧୦୬॥

ମନସୈବ ମନଶ୍ଚିତ୍ତା ପାଶଂ ପରମବନ୍ଧନମ୍ ।

ଭବାଦୁତ୍ତାରୟାତ୍ମାନଂ ନାସାବନ୍ଦ୍ୟେନ ତାର୍ଯ୍ୟତେ ॥ ୧୦୭॥

ୟା ଯୋଦେତି ମନୋନାମ୍ନୀ ବାସନା ବାସିତାନ୍ତରା ।

ତାଂ ତାଂ ପରିହରେତ୍-ପ୍ରାଜ୍ଞସ୍ତତୋଽବିଦ୍ୟାକ୍ଷୟୋ ଭବେତ୍ ॥ ୧୦୮॥

ଭୋଗୈକବାସନାଂ ତ୍ୟକ୍ତ୍ବା ତ୍ୟଜ ତ୍ବଂ ଭେଦବାସନାମ୍ ।
ଭାବାଭାବୌ ତତସ୍ତ୍ୟକ୍ତ୍ୟା ନିର୍ବିକଳ୍ମଃ ସୁଖୀ ଭବ ॥ ୧୦୯॥

ଏଷ ଏବ ମନୋନାଶସ୍ତୁବିଦ୍ୟାନାଶ ଏବ ଚ ।
ୟଞ୍ଜସ୍ତଂବେଦ୍ୟତେ କିଂଚିତ୍ତ୍ରାସ୍ତ୍ବାପରିବର୍ଜନମ୍ ॥ ୧୧୦॥

ଅନାସ୍ତୈବ ହି ନିର୍ବାଣଂ ଦୁଃଖମାସ୍ତ୍ବାପରିଗ୍ରହଃ ॥ ୧୧୧॥

ଅବିଦ୍ୟା ବିଦ୍ୟମାନୈବ ନଷ୍ଟପ୍ରଜ୍ଞେଷୁ ଦୃଶ୍ୟତେ ।
ନାମ୍ନୈବାଙ୍ଗୀକୃତାକାରା ସମ୍ୟକ୍ପ୍ରଜ୍ଞସ୍ୟ ସା କୁତଃ ॥ ୧୧୨॥

ତାବସ୍ତଂସାରତ୍ତ୍ବଗୁଷ୍ଠ ସ୍ବାତ୍ତ୍ବନା ସହ ଦେହିନମ୍ ।
ଆନ୍ଦୋଲୟତି ନୀରନ୍ତ୍ରଂ ଦୁଃଖକଣ୍ଠକଶାଲିଷୁ ॥ ୧୧୩॥

ଅବିଦ୍ୟା ଯୁବଦସ୍ୟାସ୍ତୁ ନୋପନ୍ନା କ୍ଷୟକାରିଣୀ ।
ସ୍ୱୟମାତ୍ମାବଲୋକେଚ୍ଛା ମୋହସଂକ୍ଷୟକାରିଣୀ ॥ ୧୧୪॥

ଅସ୍ୟାଃ ପରଂ ପ୍ରପଶ୍ୟନ୍ତ୍ୟାଃ ସ୍ବାତ୍ତ୍ବନାଶଃ ପ୍ରଜାୟତେ ।
ଦୃଷ୍ଟେ ସର୍ବଗତେ ବୋଧେ ସ୍ୱୟଂ ହ୍ୟେଷା ବିଲୀୟତେ ॥ ୧୧୫॥

ଇଚ୍ଛାମାତ୍ରମବିଦ୍ୟେୟଂ ତନ୍ନାଶୋ ମୋକ୍ଷ ଉଚ୍ୟତେ ।
ସ ତାସଂକଳ୍ମମାତ୍ରେଣ ସିଦ୍ଧୋ ଭବତି ବୈ ମୁନେ ॥ ୧୧୬॥

ମନାଗପି ମନୋବ୍ୟାମ୍ନି ବାସନାରଜନୀକ୍ଷୟେ ।
କାଲିକା ତନ୍ମୁତାମେତି ଚିଦାଦିତ୍ୟପ୍ରକାଶନାତ୍ ॥ ୧୧୭॥

ଚୈତ୍ୟାନୁପାତରହିତଂ ସାମାନ୍ୟେନ ଚ ସର୍ବଗମ୍ ।
ୟଞ୍ଜିତ୍ତ୍ୱମନାଶ୍ୟେୟଂ ସ ଆତ୍ମା ପରମେଶ୍ୱରଃ ॥ ୧୧୮॥

ସର୍ବଂ ଚ ଖଲ୍ଲିଦଂ ବ୍ରହ୍ମ ନିତ୍ୟଚିଦ୍ଦନମକ୍ଷତମ୍ ।
କଲ୍ଲନାୟନା ମନୋନାମ୍ନୀ ବିଦ୍ୟତେ ନହି କାତନ ॥ ୧୧୯॥

ନ ଜାୟତେ ନ ମ୍ରିୟତେ କିଂଚିଦତ୍ର ଜଗତ୍ରୟେ ।
ନ ଚ ଭାବବିକାରାଣାଂ ସତ୍ତ୍ୱା କୃତନ ବିଦ୍ୟତେ ॥ ୧୨୦॥

କେବଲଂ କେବଲାଭାସଂ ସର୍ବସାମାନ୍ୟମକ୍ଷତମ୍ ।
ଚୈତ୍ୟାନୁପାତରହିତଂ ଚିଦ୍ଭାତ୍ରମିହ ବିଦ୍ୟତେ ॥ ୧୨୧॥

ତସ୍ମିନ୍ନିତ୍ୟେ ତତେ ଶୁଦ୍ଧେ ଚିଦ୍ଭାତ୍ରେ ନିରୂପଦ୍ରବେ ।
ଶାନ୍ତେ ଶମସମାଭୋଗେ ନିର୍ବିକାରେ ଚିଦାତ୍ମନି ॥ ୧୨୨॥

ଯୈଷା ସ୍ୱଭାବାଭିମତଂ ସ୍ୱୟଂ ସଂକଲ୍ପ୍ୟ ଧାବତି ।
ଚିଚୈତ୍ୟଂ ସ୍ୱୟମମ୍ଳାନଂ ମାନନାନ୍ନନ ଉଚ୍ୟତେ ।
ଅତଃ ସଂକଲ୍ପସିଦ୍ଧେୟଂ ସଂକଲ୍ପେନୈବ ନଶ୍ୟତି ॥ ୧୨୩॥

ନାହଂବ୍ରହ୍ମେତି ସଂକଲ୍ପାସ୍ତୁଦୃଢାଦୃଧ୍ୟତେ ମନଃ ।
ସର୍ବଂ ବ୍ରହ୍ମେତି ସଂକଲ୍ପାସ୍ତୁଦୃଢାନୁଚ୍ୟତେ ମନଃ ॥ ୧୨୪॥

କୃଶୋହଂ ଦୁଃଖବଜୋହଂ ହସ୍ତପାଦାଦିବାନହମ୍ ।
ଇତି ଭାବାନୁରୂପେଣ ବ୍ୟବହାରେଣ ବଧ୍ୟତେ ॥ ୧୨୫॥

ନାହଂ ଦୁଃଖୀ ନ ମେ ଦେହୋ ବନ୍ଧଃ କୋଽସ୍ୟାତ୍ମନି ସ୍ଥିତଃ ।
ଇତି ଭାବାନୁରୂପେଣ ବ୍ୟବହାରେଣ ମୁଚ୍ୟତେ ॥ ୧୨୬॥

ନାହଂ ମାଂସଂ ନ ଚାସ୍ଥୀନି ଦେହାଦନ୍ୟଃ ପରୋଽସ୍ମ୍ୟହମ୍ ।
ଇତି ନିଶ୍ଚିତବାନନ୍ତଃକ୍ଷୀଣାବିଦ୍ୟୋ ବିମୁଚ୍ୟତେ ॥ ୧୨୭॥

କଳ୍ପିତେୟମବିଦ୍ୟେୟମନାତ୍ମନ୍ୟାତ୍ମଭାବନାତ୍ ।
ପରଂ ପୌରୁଷମାଶ୍ରିତ୍ୟ ଯତ୍ନାତ୍-ପରମୟା ପିୟା ।
ଭୋଗେଚ୍ଛାଂ ଦୂରତସ୍ତ୍ୟକ୍ତ୍ବା ନିର୍ବିକଳ୍ମଃ ସୁଖୀ ଭବ ॥ ୧୨୮॥

ମମ ପୁତ୍ରୋ ମମ ଧନମହଂ ସୋଃୟମିଦଂ ମମ ।
ଇତୀୟମିନ୍ଦ୍ରଜାଲେନ ବାସନୈବ ବିବଲ୍-ଗତି ॥ ୧୨୯॥

ମା ଭବାଜ୍ଞୋ ଭବ ଜ୍ଞସ୍ତୁଂ ଜହି ସଂସାରଭାବନାମ୍ ।
ଅନାତ୍ମନ୍ୟାତ୍ମଭାବେନ କିମଜ୍ଞି ଇବ ରୋଦିଷି ॥ ୧୩୦॥

କସ୍ତବାୟଂ ଜତୋ ମୂକୋ ଦେହୋ ମାଂସମୟୋଽଶୁଚିଃ ।
ୟଦର୍ଥଂ ସୁଖଦୁଃଖାଭ୍ୟାମବଶଃ ପରିତୁୟସେ ॥ ୧୩୧॥

ଅହୋ ନୁ ଚିତ୍ରଂ ଯସ୍ମତ୍ୟଂ ବ୍ରହ୍ମ ତଦ୍ବିସ୍ମୃତଂ ନୃଣାମ୍ ।
ତିଷ୍ଠତସ୍ତବ କାର୍ଯ୍ୟେଷୁ ମାଂସୁ ରାଗାନୁରଞ୍ଜନା ॥ ୧୩୨॥

ଅହୋ ନୁ ଚିତ୍ରଂ ପଦ୍ମୋଢ୍ଭୈର୍ବିକାସ୍ତନ୍ତୁଭିରଦ୍ରୟଃ ।
ଅବିଦ୍ୟମାନା ଯା ବିଦ୍ୟା ତୟା ବିଶ୍ବଂ ଖଲିକୃତମ୍ ॥ ୧୩୩॥

ଇଦଂ ତଦ୍ବ୍ରଜତାଂ ଯାତଂ ତୃଣମାତ୍ରଂ ଜଗତ୍ରୟମ୍ ॥ ଇତ୍ୟୁପନିଷତ୍ ॥

॥ ଇତି ମହୋପନିଷସ୍ତୁ ଚତୁର୍ଥୋଽଧ୍ୟାୟଃ ॥

॥ ପଞ୍ଚମୋଽଧ୍ୟାୟଃ ॥

ଉତ୍ତୁଃ ॥ ଅଥାପରଂ ପ୍ରବକ୍ଷ୍ୟାମି ଶୃଣୁ ତାତ ଯଥାୟଥମ୍ ।
ଅଜ୍ଞାନଭୃଃ ସପ୍ତପଦା ଜ୍ଞଭୃଃ ସପ୍ତପଦୈବ ହି ॥ ୧॥

ପଦାନ୍ତରାଶ୍ୟସଂଖ୍ୟାନି ପ୍ରଭବନ୍ତ୍ୟନ୍ୟଥୈତୟୋଃ ।
ସ୍ୱରୂପାବସ୍ଥିତିର୍ମୁକ୍ତିସ୍ତଦ୍-ଭ୍ରଂଶୋଽହନ୍ତୁବେଦନମ୍ ॥ ୨॥

ଶୁଦ୍ଧସନ୍ନାତ୍ରସଂବିତ୍ତୋଃ ସ୍ୱରୂପାନ୍ନ ଚଲନ୍ତି ଯେ ।
ରାଗଦ୍ୱେଷାଦୟୋ ଭାବାସ୍ତେଷାଂ ନାଜ୍ଞତ୍ୱସଂଭବଃ ॥ ୩॥

ୟଃ ସ୍ୱରୂପପରିଭ୍ରଂଶଶ୍ଚେତ୍ତାଥୈ ଚିତି ମଜ୍ଜନମ୍ ।
ଏତସ୍ମାଦପରୋ ମୋହୋ ନ ଭୂତୋ ନ ଭବିଷ୍ୟତି ॥ ୪॥

ଅର୍ଥାଦର୍ଥାନ୍ତରଂ ଚିତ୍ତେ ଯାତି ମଧ୍ୟେ ତୁ ଯା ସ୍ଥିତିଃ ।
ସା ଧୂସ୍ରମନନାକାରା ସ୍ୱରୂପସ୍ଥିତିରୁଚ୍ୟତେ ॥ ୫॥

ସଂଶାନ୍ତସର୍ବସଂକଳ୍ପା ଯା ଶିଳାବଦବସ୍ଥିତିଃ ।
ଜାଗ୍ରନ୍ନିଦ୍ରାବିନିର୍ମୁକ୍ତା ସା ସ୍ୱରୂପସ୍ଥିତିଃ ପରା ॥ ୬॥

ଅହନ୍ତାଂଶେ କ୍ଷତେ ଶାନ୍ତେ ଭେଦନିଷ୍ପନ୍ନଚିତ୍ତତା ।
ଅଜତା ଯା ପ୍ରଚଲତି ତସ୍ମରୂପମିତୀରିତମ୍ ॥ ୭॥

ବୀଜଜାଗ୍ରତ୍ତଥା ଜାଗ୍ରନ୍ନିଦ୍ରାଜାଗ୍ରତ୍ତଥୈବ ଚ ।
ଜାଗ୍ରସ୍ୱପ୍ନସ୍ତଥା ସ୍ୱପ୍ନଃ ସ୍ୱପ୍ନଜାଗ୍ରସ୍ତୁଷୁପ୍ତିକମ୍ ॥ ୮॥

ଇତି ସପ୍ତବିଧୋ ମୋହଃ ପୁନରେଷ ପରସ୍ପରମ୍ ।
ଶ୍ଳିଷ୍ଠୋ ଭବତ୍ୟନେକାଗ୍ରାଂ ଶୃଣୁ ଲକ୍ଷଣମସ୍ୟ ତୁ ॥ ୯॥

ପ୍ରଥମଂ ଚେତନଂ ଯୁସ୍ମାଦନାଶ୍ୟଂ ନିର୍ମଳଂ ଚିତଃ ।
ଭବିଷ୍ୟତିତ୍ତ୍ୱଜୀବାଦିନାମଶରୀରଭାଜନମ୍ ॥ ୧୦॥

ବୀଜରୂପସ୍ଥିତଂ ଜାଗ୍ରଦ୍ବୀଜଜାଗ୍ରଦୁତ୍ୟତେ ।
ଏଷା ଈସ୍ତେର୍ନବାବସ୍ଥା ତ୍ୱଂ ଜାଗ୍ରତଂସ୍ଥିତିଂ ଶୁଣୁ ॥ ୧୧॥

ନବପ୍ରସୂତସ୍ୟ ପରାଦୟଂ ଚାହମିଦଂ ମମ ।
ଇତି ଯଃ ପ୍ରତ୍ୟୟଃ ସ୍ୱପ୍ନସ୍ତଦ୍ଭାଗତ୍-ପ୍ରାଗଭାବନାତ୍ ॥ ୧୨॥

ଅୟଂ ସୋଽହମିଦଂ ତନ୍ମ ଇତି ଜନ୍ମାନ୍ତରୋଦିତଃ ।
ପୀବରଃ ପ୍ରତ୍ୟୟଃ ପ୍ରୋକ୍ତୋ ମହାଜାଗ୍ରଦିତି ସ୍ମୃତମ୍ ॥ ୧୩॥

ଅରୂଢମଥବା ରୂଢଂ ସର୍ବଥା ତନ୍ମୟାତ୍ମକମ୍ ।
ୟଦ୍ଭାଗତୋ ମନୋରାଜ୍ୟଂ ଯଦ୍ଭାଗସ୍ତସ୍ମିନ୍ନ ଉତ୍ୟତେ ॥ ୧୪॥

ଦ୍ୱିଚକ୍ରଶୁକ୍ତିକାରୂପ୍ୟମୃଗତୃଷ୍ଣାଦିଭେଦତଃ ।
ଅଭ୍ୟାସଂ ପ୍ରାପ୍ୟ ଜାଗ୍ରଦସ୍ତସ୍ମିନ୍ନ ନାନାବିଧୋ ଭବେତ୍ ॥ ୧୫॥

ଅଳ୍ପକାଳଂ ମୟା ଦୃଷ୍ଟମେତନ୍ନୋଦେତି ଯତ୍ର ହି ।
ପରାମର୍ଷଃ ପ୍ରବୁଦ୍ଧସ୍ୟ ସ ସ୍ୱପ୍ନ ଇତି କଥ୍ୟତେ ॥ ୧୬॥

ଚିରଂ ସଂଦର୍ଶନାଭାବାଦପ୍ରଫୁଲ୍ଲଂ ବୃହଦ୍ବଚଃ ।
ଚିରକାଳାନୁବୃତ୍ତିସ୍ତୁ ସ୍ୱପ୍ନୋ ଜାଗ୍ରଦିବୋଦିତଃ ॥ ୧୭॥

ସ୍ୱପ୍ନଜାଗ୍ରଦିତି ପ୍ରୋକ୍ତଂ ଜାଗ୍ରତ୍ୟପି ପରିସ୍କୃତତ୍ ।
ଷଡବସ୍ଥାପରିତ୍ୟାଗୋ ଜତା ଜୀବସ୍ୟ ଯା ସ୍ଥିତିଃ ॥ ୧୮॥

ଭବିଷ୍ୟଦ୍ଭୁଃଖବୋଧାଦ୍ୟା ସୌଷ୍ଠୁଃ ସୋତ୍ୟତେ ଗତିଃ ।
ଜଗତ୍ସ୍ୟାମବସ୍ଥାୟାମନ୍ତସ୍ତମସି ଲୀୟତେ ॥ ୧୯॥

ସପ୍ତାବସ୍ଥା ଇମାଃ ପ୍ରୋକ୍ତା ମୟା ଜ୍ଞାନସ୍ୟ ବୈ ଦ୍ଵିଜ ।
ଏକୈକା ଶତସଂଖ୍ୟାଃତ୍ର ନାନାବିଭବରୂପିଣୀ ॥ ୨୦॥

ଇମାଂ ସପ୍ତପଦାଂ ଜ୍ଞାନଭୂମିମାକର୍ଷୟାନଘ ।
ନାନୟା ଜ୍ଞାତୟା ଭୂୟୋ ମୋହପଙ୍କେ ନିମଜ୍ଜତି ॥ ୨୧॥

ବଦନ୍ତି ବହୁଭେଦେନ ବାଦିନୋ ଯୋଗଭୂମିକାଃ ।
ମମ ଦ୍ଵୈମତା ନୂନମିମା ଏବ ଶୁଭପ୍ରଦାଃ ॥ ୨୨॥

ଅବବୋଧଂ ବିଦୁର୍ଜ୍ଞାନଂ ତଦିଦଂ ସାପ୍ତଭୂମିକମ୍ ।
ମୁକ୍ତିସ୍ତୁ ଜ୍ଞେୟମିଦୁ୍ୟକ୍ତା ଭୂମିକାସପ୍ତକାପୁରମ୍ ॥ ୨୩॥

ଜ୍ଞାନଭୂମିଃ ଶୁଭେଚ୍ଛାଖ୍ୟା ପ୍ରଥମା ସମୁଦାହୃତା ।
ବିଚାରଣା ଦ୍ଵିତୀୟା ତୁ ତୃତୀୟା ତନୁମାନସୀ ॥ ୨୪॥

ସତ୍ତ୍ଵାପତ୍ତିଶ୍ଚତୁର୍ଥୀ ସ୍ୟାତ୍ତୋଃସଂସକ୍ତିନାମିକା ।
ପଦାର୍ଥଭାବନା ଷଷ୍ଠୀ ସପ୍ତମୀ ଦୁର୍ଯ୍ୟଗା ସ୍ମୃତା ॥ ୨୫॥

ଆସାମନ୍ତଃସ୍ଥିତା ମୁକ୍ତିର୍ଯସ୍ୟାଂ ଭୂୟୋ ନ ଶୋଚତି ।
ଏତାସାଂ ଭୂମିକାନାଂ ଦ୍ଵିମିଦଂ ନିର୍ବଚନଂ ଶୁଶ୍ରୁ ॥ ୨୬॥

ସ୍ଥିତଃ କିଂ ମୃତ୍ ଏବାସ୍ମି ପ୍ରେକ୍ଷେତ୍ ସଂ ଶାସ୍ତ୍ରସଜ୍ଜନୈଃ ।
ବୈରାଗ୍ୟପୂର୍ବମିଚ୍ଛେତି ଶୁଭେଚ୍ଛେତୁ୍ୟତ୍ୟତେ ବୁଧୈଃ ॥ ୨୭॥

ଶାସ୍ତ୍ରସଞ୍ଜନସଂପର୍କବୈରାଗ୍ୟାଭ୍ୟାସପୂର୍ବକମ୍ ।
ସଦାଚାରପ୍ରବୃତ୍ତିର୍ଯ୍ୟା ପ୍ରୋତ୍ୟତେ ସା ବିଚାରଣା ॥ ୨୮॥

ବିଚାରଣାଶୁଭେଚ୍ଛାଭ୍ୟାମିନ୍ଦ୍ରିୟାର୍ଥେଷୁ ରକ୍ତତା ।
ୟତ୍ର ସା ତନୁତାମେତି ପ୍ରୋତ୍ୟତେ ତନୁମାନସୀ ॥ ୨୯॥

ଭୂମିକାତ୍ରିତୟାଭ୍ୟାସାଜିତ୍ୱେ ତୁ ବିରତେର୍ବଶାତ୍ ।
ସତ୍ତ୍ୱାତ୍ତୁନି ସ୍ଥିତେ ଶୁଦ୍ଧେ ସତ୍ତ୍ୱାପତ୍ତିରୁଦାହୃତା ॥ ୩୦॥

ଦଶାତତ୍ତ୍ୱଷ୍ଟୟାଭ୍ୟାସାଦସଂସର୍ଗକଳା ତୁ ଯା ।
ରୁଦ୍ରସତ୍ତ୍ୱଚମକ୍ତାରା ପ୍ରୋକ୍ତା ସଂସକ୍ତିନାମିକା ॥ ୩୧॥

ଭୂମିକାପଞ୍ଚିକାଭ୍ୟାସାସ୍ତ୍ରାତ୍ମାରାମତୟା ଦୃଢ଼ମ୍ ।
ଆଭ୍ୟନ୍ତରାଶାଂ ବାହ୍ୟାନାଂ ପଦାର୍ଥାନାମଭାବନାତ୍ ॥ ୩୨॥

ପରପ୍ରୟୁକ୍ତେନ ଚିରଂ ପ୍ରୟୁକ୍ତେନାବବୋଧନମ୍ ।
ପଦାର୍ଥଭାବନା ନାମ ଷଷ୍ଠୀ ଭବତି ଭୂମିକା ॥ ୩୩॥

ଭୂମିଷତ୍‌କଚିରାଭ୍ୟାସାଦ୍‌ଭେଦସ୍ୟାନୁପଲମ୍ବନାତ୍ ।
ୟସ୍ମିନ୍‌ବାବୈକନିଷ୍ଠତ୍ୱଂ ସା ଜ୍ଞେୟା ତୁର୍ଯ୍ୟଗା ଗତିଃ ॥ ୩୪॥

ଏଷା ହି ଜୀବନ୍ତୁକ୍ତେଷୁ ତୁର୍ଯ୍ୟାବସ୍ଥେତି ବିଦ୍ୟତେ ।
ବିଦେହମୁକ୍ତିବିଷୟଂ ତୁର୍ଯ୍ୟାତୀତମତଃ ପରମ୍ ॥ ୩୫॥

ୟେ ନିଦାଘ ମହାଭାଗାଃ ସାପ୍ତମୀଂ ଭୂମିମାଶ୍ରିତାଃ ।
ଆତ୍ମାରାମା ମହାତ୍ମାନସ୍ତେ ମହପୂର୍ବମାଗତାଃ ॥ ୩୬॥

ଜୀବନ୍ତୁକ୍ତା ନ ମଞ୍ଜୁତି ସୁଖଦୁଃଖରସସ୍ଥିତେ ।
ପ୍ରକୃତେନାଥ କାର୍ଯ୍ୟେଣ କିଂଚିନ୍ନୁର୍ବଢ଼ି ବା ନ ବା ॥ ୩୭॥

ପାର୍ଶ୍ଵସ୍ଥବୋପିତାଃ ସନ୍ତଃ ପୂର୍ବାଚରକ୍ରମାଗତମ୍ ।
ଆଚାରମାଚରନ୍ତ୍ୟେବ ସୁପ୍ରବୁଦ୍ଧବଦୁଦ୍ଭିତାଃ ॥ ୩୮॥

ଭୂମିକାସପ୍ରକଂ ଚୈତନ୍ୟମତାମେବ ଗୋଚରମ୍ ।
ପ୍ରାପ୍ୟ ଜ୍ଞାନଦଶାମେତାଂ ପଶୁମ୍ଲେକ୍ଷାଦୟୋଽପି ଯେ ॥ ୩୯॥

ସଦେହା ବାପ୍ୟଦେହା ବା ତେ ମୁକ୍ତା ନାତ୍ର ସଂଶୟଃ ।
ଜ୍ଞପ୍ତିର୍ହି ଗ୍ରନ୍ଥିବିକ୍ଳେଦସ୍ତସ୍ମିନ୍ସତି ବିମୁକ୍ତତା ॥ ୪୦॥

ମୃଗତୃଷ୍ଣାମୁରୁଦ୍ଧ୍ୟାଦିଶାନ୍ତିମାତ୍ରାତ୍ମକସ୍ତୃଷ୍ଣୌ ।
ଯେ ତୁ ମୋହାର୍ଣ୍ଣବାଘାର୍ଣ୍ଣାସ୍ତ୍ରିଃ ପ୍ରାପ୍ତଂ ପରମଂ ପଦମ୍ ॥ ୪୧॥

ତେ ସ୍ଥିତା ଭୂମିକାସ୍ତାସୁ ସ୍ଵାତ୍ମଲାଭପରାୟଣାଃ ।
ମନଃପ୍ରଶମନୋପାୟୋ ଯୋଗ ଇତ୍ୟଭିଧୀୟତେ ॥ ୪୨॥

ସପ୍ରଭୂମିଃ ସ ବିଜ୍ଞେୟଃ କଥିତାସ୍ତାଶ୍ଚ ଭୂମିକାଃ ।
ଏତାସାଂ ଭୂମିକାନାଂ ତୁ ଗମ୍ୟଂ ବ୍ରହ୍ମାଭିଧଂ ପଦମ୍ ॥ ୪୩॥

ତୃତୀୟାତ୍ମତା ଯତ୍ର ପରତା ନାସ୍ତି କାଚନ ।
ନ କୃତିଦ୍-ଭାବକଲନା ନ ଭାବାଭାବଗୋଚରା ॥ ୪୪॥

ସର୍ବଂ ଶାନ୍ତଂ ନିରାଲମ୍ବଂ ବ୍ୟୋମସ୍ଥଂ ଶାଶ୍ଵତଂ ଶିବମ୍ ।
ଅନାମୟମନାଭାସମନାମକମକାରଣମ୍ ॥ ୪୫॥

ନ ସନ୍ନାସନ୍ନ ମଧ୍ୟାନ୍ତଃ ନ ସର୍ବଂ ସର୍ବମେବ ଚ ।
ମନୋବଚୋଭିରଗ୍ରାହ୍ୟଂ ପୂର୍ଣ୍ଣାତ୍-ପୂର୍ଣ୍ଣଂ ସୁଖାସୁଖମ୍ ॥ ୪୭॥

ଅସଂବେଦନମାଶାନ୍ତମାତ୍ମବେଦନମାତତମ୍ ।
ସତ୍ତ୍ୱା ସର୍ବପଦାର୍ଥାନାଂ ନାନ୍ୟା ସଂବେଦନାଦୃତେ ॥ ୪୮॥

ସଂବନ୍ଧେ ଦ୍ରଷ୍ଟୃଦୃଶ୍ୟାନାଂ ମଧ୍ୟେ ଦୃଷ୍ଟିର୍ହି ଯଦ୍ବୟଃ ।
ଦ୍ରଷ୍ଟୃଦର୍ଶନଦୃଶ୍ୟାଦିବର୍ଜିତଂ ତଦିଦଂ ପଦମ୍ ॥ ୪୯॥

ଦେଶାଦେଶଂ ଗତେ ଚିତ୍ତେ ମଧ୍ୟେ ଯଜ୍ଞେତସ୍ୟୋ ବୟଃ ।
ଅଜାତ୍ୟସଂବିନ୍ନନନଂ ତନ୍ନୟୋ ଭବ ସର୍ବଦା ॥ ୫୦॥

ଅଜାଗ୍ରସ୍ୱପ୍ନନିଦ୍ରାସ୍ୟ ଯତ୍ତେ ରୂପଂ ସନାତନମ୍ ।
ଅଚେତନଂ ଚାଜତଂ ଚ ତନ୍ନୟୋ ଭବ ସର୍ବଦା ॥ ୫୧॥

ଜତତାଂ ବର୍ଜୟିତ୍ୱେକାଂ ଶିଳାୟା ହୃଦୟଂ ହି ତତ୍ ।
ଅମନସ୍କସ୍ତରୂପଂ ଯତ୍ତନ୍ନୟୋ ଭବ ସର୍ବଦା ।
ଚିତ୍ତଂ ଦୂରେ ପରିତ୍ୟଜ୍ୟ ଯୋଃସି ସୋଃସି ହିରୋ ଭବ ॥ ୫୨॥

ପୂର୍ବଂ ମନଃ ସମୁଦିତଂ ପରମାତ୍ମତତ୍ତ୍ୱାଞ୍ଜେନାତତଂ ଜଗଦିଦଂ ସବିକଳ୍ମଜାଲମ୍ ।
ଶୂନ୍ୟେନ ଶୂନ୍ୟମପି ବିପ୍ର ଯଥାଃସ୍ୱରେଣ ନୀଳଦ୍ୱମୁଲ୍ଲସତି ଚାରୁତରାଭିଧାନମ୍ ॥ ୫୩॥

ସଂକଳ୍ମସଂକ୍ଷୟବଶାଦ୍ଭଲିତେ ତୁ ଚିତ୍ତେ ସଂସାରମୋହମିହିକା ଗଲିତା ଭବନ୍ତି ।
ସ୍ୱଚ୍ଛଂ ବିଭାତି ଶରଦୀବ ଖମାଗତାୟାଂ ଚିନ୍ତାତ୍ରମେକମଜମାଦ୍ୟମନନ୍ତମନ୍ତଃ ॥ ୫୪॥

ଅକର୍ତ୍ତୃକମରଙ୍ଗଂ ଚ ଗଗନେ ଚିତ୍ରମୁଦ୍ଭିତମ୍ ।
ଅଦ୍ରଷ୍ଟୃକଂ ସ୍ୱାନୁଭବମନିଦ୍ରସ୍ୱପ୍ନଦର୍ଶନମ୍ ॥ ୫୫॥

ସାକ୍ଷିଭୂତେ ସମେ ସ୍ବଚ୍ଛେ ନିର୍ବିକଲ୍ଲେ ଚିଦାତ୍ମନି ।
ନିରିଚ୍ଛଂ ପ୍ରତିବିମ୍ବନ୍ତି ଜଗନ୍ତି ମୁକୁରେ ଯଥା ॥ ୫୫॥

ଏକଂ ବ୍ରହ୍ମ ଚିଦାକାଶଂ ସର୍ବାତ୍ମକମଖଣ୍ଡିତମ୍ ।
ଇତି ଭାବୟ ଯତ୍ନେନ ଚେତଶ୍ଚାଞ୍ଜିଲ୍ୟଶାନ୍ତୟେ ॥ ୫୬॥

ରେଖୋପରେଖାବଲିତା ଯଥୈକା ପୀବରୀ ଶିଳା ।
ତଥା ତ୍ରେଲୋକ୍ୟବଲିତଂ ବ୍ରହ୍ମୈକମିହ ଦୃଶ୍ୟତାମ୍ ॥ ୫୭॥

ଦ୍ବିତୀୟକାରଣାଭାବାଦନୁପ୍ପନ୍ନମିଦଂ ଜଗତ୍ ।
ଜ୍ଞାତଂ ଜ୍ଞାତବ୍ୟମଧୁନା ଦୃଷ୍ଟଂ ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟମଦ୍-ଭୂତମ୍ ॥ ୫୮॥

ବିଶ୍ରାନ୍ତୋଽସ୍ମି ଚିରଂ ଶ୍ରାନ୍ତଶ୍ଚିନ୍ମାତ୍ରାନାସ୍ମି କିଂଚନ ।
ପଶ୍ୟ ବିଶ୍ରାନ୍ତସଂଦେହଂ ବିଗତାଶେଷକୌତୁକମ୍ ॥ ୫୯॥

ନିରସ୍ତକଲ୍ଲନାଜାଲମଚିତ୍ତତ୍ତ୍ବଂ ପରଂ ପଦମ୍ ।
ତ ଏବ ଭୂମତାଂ ପ୍ରାପ୍ତାଃ ସଂଶାନ୍ତାଶେଷକିଲ୍ବିଷାଃ ॥ ୬୦॥

ମହାଧିୟଃ ଶାନ୍ତଧିୟୋ ଯେ ଯାତା ବିମନସ୍କତାମ୍ ।
ଜନ୍ତୋଃ କୃତବିଚାରସ୍ୟ ବିଗଲଦୃଷ୍ଟିଚେତସଃ ॥ ୬୧॥

ମନନଂ ତ୍ୟଜତୋ ନିତ୍ୟଂ କିଂଚିପୁରିଶତଂ ମନଃ ।
ଦୃଶ୍ୟଂ ସଂତ୍ୟଜତୋ ହେୟମୁପାଦେୟମୁପେୟସଃ ॥ ୬୨॥

ଦ୍ରଷ୍ଟାରଂ ପଶ୍ୟତୋ ନିତ୍ୟମଦ୍ରଷ୍ଟାରମପଶ୍ୟତଃ ।
ବିଜ୍ଞାତବ୍ୟେ ପରେ ତତ୍ତ୍ବେ ଜାଗରୁକସ୍ୟ ଜୀବତଃ ॥ ୬୩॥

ସୁପ୍ରସ୍ୟ ଧନସଂମୋହମୟେ ସଂସାରବର୍ତ୍ତନି ।
ଅତ୍ୟନ୍ତପକ୍ୱବୈରାଗ୍ୟାଦରସେଷୁ ରସେଷୁପି ॥ ୬୪॥

ସଂସାରବାସନାଜାଲେ ଖଗଜାଲ ଇବାଧୁନା ।
ତ୍ରୋଟିତେ ହୃଦୟଗ୍ରନ୍ଥୋ ଶ୍ଲଥେ ବୈରାଗ୍ୟରଂହସା ॥ ୬୫॥

କାତକଂ ଫଲମାସାଦ୍ୟ ଯଥା ବାରି ପ୍ରସୀଦତି ।
ତଥା ବିଜ୍ଞାନବଶତଃ ସ୍ୱଭାବଃ ସଂପ୍ରସୀଦତି ॥ ୬୬॥

ନୀରାଗଂ ନିରୁପାସଙ୍ଗଂ ନିର୍ଦ୍ଦ୍ୟୁଂ ନିରୁପାଶ୍ରୟମ୍ ।
ବିନିର୍ଯ୍ୟାତି ମନୋ ମୋହାଦ୍ୱିହଙ୍ଗଃ ପଞ୍ଜରାଦିବ ॥ ୬୭॥

ଶାନ୍ତସଂଦେହଦୌରାତ୍ମ୍ୟଂ ଗତକୌତୁକବିଭ୍ରମମ୍ ।
ପରିପୂର୍ଣ୍ଣାନ୍ତରଂ ଚେତଃ ପୂର୍ଣ୍ଣେନ୍ଦୁରିବ ରାଜତେ ॥ ୬୮॥

ନାହଂ ନ ଚାନ୍ୟଦସ୍ତୀହ ବ୍ରହ୍ମୈବାସ୍ମି ନିରାମୟମ୍ ।
ଇଦଂ ସଦସତୋର୍ମଧ୍ୟାଦ୍ୟଃ ପଶ୍ୟତି ସ ପଶ୍ୟତି ॥ ୬୯॥

ଅୟତ୍ନୋପନତେଷ୍ଠସିଦୃଶ୍-ଦୃଶ୍ୟେଷୁ ଯଥା ମନଃ ।
ନୀରାଗମେବ ପତତି ତଦ୍ୱକ୍ଷାୟେଷୁ ଧୀରଧୀଃ ॥ ୭୦॥

ପରିଜ୍ଞାୟୋପଭୁକ୍ତୋ ହି ଭୋଗୋ ଭବତି ତୁଷ୍ଟୟେ ।
ବିଜ୍ଞାୟ ସେବିତଶ୍ଚୈରୋ ମୈତ୍ରୀମେତି ନ ଚୋରତାମ୍ ॥ ୭୧॥

ଅଶଙ୍କିତାପି ସଂପ୍ରାପ୍ତା ଗ୍ରାମୟାତ୍ରା ଯଥାଧ୍ୟୁଗୈଃ ।
ପ୍ରେକ୍ଷ୍ୟତେ ତଦ୍ୱଦେବ କ୍ଷୈର୍ଭୋଗଶ୍ରୀରବଲୋକ୍ୟତେ ॥ ୭୨॥

ମନସୋ ନିଗୃହୀତସ୍ୟ ଲୀଲାଭୋଗୋଽଳ୍ପକୋଽପି ଯଃ ।
ତମେବାଲବ୍ଧବିସ୍ତାରଂ କ୍ଲିଷ୍ଟତ୍ବାଦୃଦ୍ଧୁ ମନ୍ୟତେ ॥ ୭୩॥

ବଦ୍ଧମୁକ୍ତୋ ମହୀପାଲୋ ଗ୍ରାସମାତ୍ରେଣ ତୁଷ୍ୟତି ।
ପରୈରବଦ୍ଧୋ ନାକ୍ରାନ୍ତୋ ନ ରାଷ୍ଟ୍ରଂ ବହୁ ମନ୍ୟତେ ॥ ୭୪॥

ହସ୍ତଂ ହତେନ ସଂପୀତ୍ୟ ଦଢ଼ୈର୍ଦନ୍ତାନ୍ନିରୁର୍ଣ୍ଣ୍ୟ ଚ ।
ଅଙ୍ଗାନ୍ୟଙ୍ଗୈରିବାକ୍ରମ୍ୟ ଜୟେଦାଦୌ ସ୍ୱକଂ ମନଃ ॥ ୭୫॥

ମନସୋ ବିଜୟାନ୍ନାନ୍ୟା ଗତିରସ୍ତି ଭବାର୍ଣ୍ଣବେ ।
ମହାନରକସାମ୍ରାଜ୍ୟେ ମଉଦୁଷ୍ଟତବାରଣାଃ ॥ ୭୬॥

ଆଶାଶରଣଲୀକାତ୍ୟା ଦୁର୍ଜୟା ହୀନ୍ଦ୍ରିୟାରୟଃ ।
ପ୍ରକ୍ଷୀଣଚିତ୍ତଦର୍ପସ୍ୟ ନିଗୃହୀତେନ୍ଦ୍ରିୟଦ୍ୱିଷଃ ॥ ୭୭॥

ପଦ୍ମିନ୍ୟ ଇବ ହେମନ୍ତେ କ୍ଷୀୟନ୍ତେ ଭୋଗବାସନାଃ ।
ତାବନ୍ନିଶୀବ ବେତାଲା ବସନ୍ତି ହୃଦି ବାସନାଃ ।
ଏକତତ୍ତ୍ୱଦୃଢାଭ୍ୟାସାଦ୍ୟାବନ୍ ବିଜିତଂ ମନଃ ॥ ୭୮॥

ତୃତ୍ୟୋଽଭିମତକର୍ତ୍ତୃତ୍ୱାନ୍ନନ୍ତ୍ରୀ ସର୍ବାର୍ଥକାରଣାତ୍ ।
ସାମନ୍ତଶ୍ଚେନ୍ଦ୍ରିୟାକ୍ରାନ୍ତେର୍ମନୋ ମନେ୍ୟ ବିବେକିନଃ ॥ ୭୯॥

ଲୀଳନାସ୍ଥିରୁଲଲନା ପାଲାନାପ୍ତାଲକଃ ପିତା ।
ସୁହୃଦୁତ୍ତମବିନୟାସାନ୍ନନୋ ମନେ୍ୟ ମନୀଷିଣଃ ॥ ୮୦॥

ସ୍ୱାଲୋକତଃ ଶାସ୍ତ୍ରଦୃଶା ସ୍ୱରୁଦ୍ୟା ସ୍ୱାନୁଭାବତଃ ।
ପ୍ରୟଚ୍ଛତି ପରାଂ ସିଦ୍ଧିଂ ତ୍ୟକ୍ତ୍ୱାନ୍ନାନଂ ମନଃପିତା ॥ ୮୧॥

ସୁହୃଷ୍ଟଃ ସୁହୃଦଃ ସୁହୃଦଃ ସୁକ୍ରାନ୍ତଃ ସୁପ୍ରବୋଧିତଃ ।
ସୁଗୁଣେନୋର୍ଜିତୋ ଭାତି ହୃଦି ହୃଦ୍ୟୋ ମନୋମଣିଃ ॥ ୮୨॥

ଏନଂ ମନୋମଣିଂ ବ୍ରହ୍ମନ୍-ବହୁପଙ୍କକଲଙ୍କିତମ୍ ।
ବିବେକବାରିଣା ସିଦ୍ଧ୍ୟେ ପ୍ରକ୍ଷାଲ୍ୟାଲୋକବାନ୍ଭବ ॥ ୮୩॥

ବିବେକଂ ପରମାଶ୍ରିତ୍ୟ ବୁଦ୍ଧ୍ୟା ସତ୍ୟମବେକ୍ଷ୍ୟ ଚ ।
ଇନ୍ଦ୍ରିୟାରୀନଲଂ ଛିନ୍ତା ତୀର୍ଣ୍ଣୋ ଭବ ଭବାଣ୍ଡବାତ୍ ॥ ୮୪॥

ଆତ୍ମାମାତ୍ରମନନ୍ତ୍ରାନାଂ ଦୁଃଖାନାମାକରଂ ବିଦୁଃ ।
ଅନାତ୍ମାମାତ୍ରମଭିତଃ ସୁଖାନାମାଲୟଂ ବିଦୁଃ ॥ ୮୫॥

ବାସନାତନ୍ତ୍ରବଦ୍ଭୋଃସ୍ତଂ ଲୋକୋ ବିପରିବର୍ତ୍ତତେ ।
ସ୍ତା ପ୍ରସିଦ୍ଧାଃତିଦୁଃଖାୟ ସୁଖାୟୋଚ୍ଛେଦମାଗତା ॥ ୮୬॥

ଧୀରୋଽପ୍ୟତିବହୁଜ୍ଞୋଽପି କୁଲଜୋଽପି ମହାନପି ।
ତୃଷ୍ଣୟା ବଧ୍ୟତେ ଜନ୍ତୁଃ ସିଂହଃ ଶୃଙ୍ଖଲୟା ଯଥା ॥ ୮୭॥

ପରମଂ ପୌରୁଷଂ ଯତ୍ନମାତ୍ମାୟାଦାୟ ସୁଦ୍ୟମମ୍ ।
ୟଥାଶାସ୍ତ୍ରମନୁଦ୍ବେଗମାତରନ୍-କୋ ନ ସିଦ୍ଧିଭାକ୍ ॥ ୮୮॥

ଅହଂ ସର୍ବମିଦଂ ବିଶ୍ଵଂ ପରମାତ୍ମାହମବୁଧତଃ ।
ନାନ୍ୟଦସ୍ତୀତି ସଂବିତ୍ତ୍ୟା ପରମା ସା ହ୍ୟହଂକୃତିଃ ॥ ୮୯॥

ସର୍ବସ୍ଥାଦ୍ୟତିରିକ୍ତୋଽହଂ ବାଲାଗ୍ରାଦପ୍ୟହଂ ତନୁଃ ।
ଇତି ଯା ସଂବିଦୋ ବ୍ରହ୍ମହିତୀୟାଽହଂକୃତିଃ ଶୁଭା ॥ ୯୦॥

ମୋକ୍ଷାୟେଷା ନ ବନ୍ଧାୟା ଜୀବନ୍ମୁକ୍ତସ୍ୟ ବିଦ୍ୟତେ ॥ ୯୧॥

ପାଣିପାଦାଦିମାତ୍ରୋଽୟମହମିତ୍ୟେଷ ନିଶ୍ଚୟଃ ।
ଅହଂକାରସ୍ତୃତୀୟୋଽସୌ ଲୌକିକସୁକ୍ଷ୍ମ ଏବ ସଃ ॥ ୯୨॥

ଜୀବ ଏବ ଦୁରାତ୍ମାସୌ କୟଃ ସଂସାରଦୁସ୍ତରୋଃ ।
ଅନେନାଭିହତୋ ଜନ୍ମରଧୋଽଧଃ ପରିଧାବତି ॥ ୯୩॥

ଅନୟା ଦୁରହଂକୃତ୍ୟା ଭାବାସ୍ତଂତ୍ୟକ୍ତୟାତିରମ୍ ।
ଶିଷ୍ଟାହଂକାରବାଞ୍ଛନ୍ତଃ ଶମବାନ୍ୟାତି ମୁକ୍ତତାମ୍ ॥ ୯୪॥

ପ୍ରଥମୌ ଦ୍ଵାବହଂକାରାବଙ୍ଗୀକୃତ୍ୟ ତ୍ଵଲୌକିକୌ ।
ତୃତୀୟାଽହଂକୃତିସ୍ତ୍ରୀଜ୍ୟା ଲୌକିକୀ ଦୁଃଖଦାୟିନୀ ॥ ୯୫॥

ଅଥ ତେ ଅପି ସଂତ୍ୟଜ୍ୟ ସର୍ବାହଂକୃତିବର୍ଜିତଃ ।
ସ ତିଷ୍ଠତି ତଥାତ୍ମ୍ୟଜ୍ଞେଃ ପରମେବାପିରୋହତି ॥ ୯୬॥

ଭୋଗେଚ୍ଛାମାତ୍ରକୋ ବନ୍ଧସ୍ତତ୍ୟାଗୋ ମୋକ୍ଷ ଉଚ୍ୟତେ ।
ମନସୋଽଭ୍ୟୁଦୟୋ ନାଶୋ ମନୋନାଶୋ ମହୋଦୟଃ ॥ ୯୭॥

ଜ୍ଞାନନୋ ନାଶମଭ୍ୟେତି ମନୋଽଜ୍ଞସ୍ୟ ହି ଶୃଙ୍ଖଳା ।
ନାନନ୍ଦଂ ନ ନିରାନନ୍ଦଂ ନ ଚଳଂ ନାଚଳଂ ସ୍ଥିରମ୍ ।
ନ ସନ୍ନାସନ୍ନ ଚୈତେଷାଂ ମଧ୍ୟଂ ଜ୍ଞାନିମନୋ ବିଦୁଃ ॥ ୯୮॥

ୟଥା ସୌକ୍ଷ୍ମ୍ୟାଦିଦାତ୍ରାସ୍ୟ ଆକାଶୋ ନୋପଲକ୍ଷ୍ୟତେ ।
ତଥା ନିରଂଶଶ୍ଚିଦ୍-ଭାବଃ ସର୍ବଗୋଽପି ନ ଲକ୍ଷ୍ୟତେ ॥ ୯୯॥

ସର୍ବସଂକଳ୍ପରହିତା ସର୍ବସଂଜ୍ଞାବିବର୍ଜିତା ।
ସୈଷା ଚିଦବିନାଶାତ୍ମା ସ୍ଵାତ୍ମେତ୍ୟାଦିକୃତାଭିଧା ॥ ୧୦୦॥

ଆକାଶଗତଭାଗାଛା ଜ୍ଞେଷୁ ନିଷ୍କଲରୂପିଣୀ ।
ସକଳାମଲସଂସାରସ୍ୱରୂପେକାତ୍ମଦର୍ଶନୀ ॥ ୧୦୧॥

ନାସ୍ତମେତି ନ ତୋଦେତି ନୋଞ୍ଜିଷ୍ଠତି ନ ତିଷ୍ଠତି ।
ନ ଚ ଯାତି ନ ତାୟାତି ନ ଚ ନେହ ନ ତେହ ତିତ୍ ॥ ୧୦୨॥

ସୈଷା ତିଦମଳାକାରା ନିର୍ବିକଳ୍ମା ନିରାୟଦା ॥ ୧୦୩॥

ଆଦୌ ଶମଦମପ୍ରାୟେର୍ଗୁଣୈଃ ଶିଷ୍ୟଂ ବିଶୋଧୟେତ୍ ।
ପଶ୍ଚାତ୍ତର୍ବମିଦଂ ବ୍ରହ୍ମ ଶୁଦ୍ଧସ୍ୱମିତି ବୋଧୟେତ୍ ॥ ୧୦୪॥

ଅଜ୍ଞସ୍ୟାର୍ଥପ୍ରବୁଦ୍ଧସ୍ୟ ସର୍ବଂ ବ୍ରହ୍ମେତି ଯୋ ବଦେତ୍ ।
ମହାନରକଜାଲେଷୁ ସ ତେନ ବିନିୟୋଜିତଃ ॥ ୧୦୫॥

ପ୍ରବୁଦ୍ଧବୁଦ୍ଧେଃ ପ୍ରକ୍ଷୀଣଭୋଗେଚ୍ଛସ୍ୟ ନିରାଶିଷଃ ।
ନାସ୍ତ୍ୟବିଦ୍ୟାମଲମିତି ପ୍ରାଜ୍ଞସ୍ତୁପଦିଶେଦ୍ବୁରୁଃ ॥ ୧୦୬॥

ସତି ଦୀପ ଇବାଲୋକଃ ସତ୍ୟର୍କ ଇବ ବାସରଃ ।
ସତି ପୁଷ୍ପ ଇବାମୋଦଶ୍ଚିତି ସତ୍ୟଂ ଜଗତ୍ତଥା ॥ ୧୦୭॥

ପ୍ରତିଭାସତ ଏବେଦଂ ନ ଜଗତ୍ପରମାର୍ଥତଃ ।
ଜ୍ଞାନଦୃଷ୍ଟୌ ପ୍ରସନ୍ନାୟାଂ ପ୍ରବୋଧବିତତୋଦୟେ ॥ ୧୦୮॥

ୟଥାବଜ୍ଜ୍ଞାସ୍ୟସି ସ୍ୱପ୍ନୋ ମଦ୍ଭାଗ୍-ବୃଷ୍ଟିବଳାବଲମ୍ ।
ଅବିଦ୍ୟାୟୈବୋତ୍ତମୟା ସ୍ୱାର୍ଥନାଶୋଦ୍ୟମାର୍ଥୟା ॥ ୧୦୯॥

ବିଦ୍ୟା ସଂପ୍ରାପ୍ୟତେ ବ୍ରହ୍ମନ୍-ସର୍ବଦୋଷାପହାରିଣୀ ।
ଶାମ୍ୟତି ହ୍ୟସ୍ତମସ୍ତେଷ ମଲେନ କ୍ଷାଲ୍ୟତେ ମଲମ୍ ॥ ୧୧୦॥

ଶମଂ ବିଷଂ ବିଷେଶୈତି ରିପୁଣା ହନ୍ୟତେ ରିପୁଃ ।
ଇଦୃଶୀ ଭୂତମାୟେୟଂ ଯା ସ୍ୱନାଶେନ ହର୍ଷଦା ॥ ୧୧୧॥

ନ ଲକ୍ଷ୍ୟତେ ସ୍ୱଭାବୋଽସ୍ୟା ବୀକ୍ଷ୍ୟମାଶୈବ ନଶ୍ୟତି ।
ନାସ୍ତ୍ରୋଷା ପରମାର୍ଥେନେତ୍ୟବଂ ଭାବନୟେଦୟା ॥ ୧୧୨॥

ସର୍ବଂ ବ୍ରହ୍ମେତି ଯସ୍ୟାନ୍ତର୍ଭାବନା ସା ହି ମୁକ୍ତିଦା ।
ଭେଦଦୃଷ୍ଟିରବିଦ୍ୟେୟଂ ସର୍ବଥା ତାଂ ବିସର୍ଜୟେତ୍ ॥ ୧୧୩॥

ମୁନେ ନାସାଦ୍ୟତେ ତଦ୍ଧି ପଦମକ୍ଷୟମୁଚ୍ୟତେ ।
କୁତୋ ଜାତେୟମିତି ତେ ଦ୍ୱିଜ ମାୟୁ ବିଚାରଣା ॥ ୧୧୪॥

ଇମାଂ କଥମହଂ ହନ୍ତୁମିତ୍ୟେଷା ତେଽସ୍ତୁ ବିଚାରଣା ।
ଅସ୍ତ୍ରଙ୍ଗତାୟାଂ କ୍ଷୀଣାୟାମସ୍ୟାଂ ଜ୍ଞାସ୍ୟସି ତପୁଦମ୍ ॥ ୧୧୫॥

ୟତ ଏଷା ଯଥା ଚୈଷା ଯଥା ନକ୍ଷେତ୍ୟଖଣ୍ଡିତମ୍ ।
ତଦସ୍ୟା ରୋଗଶାଳାୟା ଯତ୍ନଂ କୁରୁ ଚିକିତ୍ସନେ ॥ ୧୧୬॥

ୟଥୈଷା ଜନ୍ମଦୁଃଖେଷୁ ନ ଭୁୟସ୍ତ୍ୱାଂ ନିୟୋକ୍ଷ୍ୟତି ।
ସ୍ୱାତ୍ମନି ସ୍ୱପରିସ୍ୱନୈଃ ସ୍ଫୁରତ୍ୟଚ୍ଛୈଷ୍ଟିଦର୍ଶବଃ ॥ ୧୧୭॥

ଏକାତ୍ମକମଖଣ୍ଡଂ ତଦିତ୍ୟନ୍ତର୍ଭାବ୍ୟତାଂ ଦୃଢମ୍ ।
କିଂଚିତ୍ସ୍ମୃତିତରୁପା ସା ଚିକ୍ଷକ୍ତିଷ୍ଟିନ୍ନୟାର୍ଣ୍ଣବେ ॥ ୧୧୮॥

ତନ୍ମୟୈବ ସ୍ଫୁରତ୍ୟକ୍ତା ତତ୍ତ୍ୱୈବୋର୍ମିରିବାର୍ଣ୍ଣବେ ।
ଆତ୍ମନ୍ୟେବାତ୍ମନା ବ୍ୟୋମ୍ନି ଯଥା ସରସି ମାରୁତଃ ॥ ୧୧୯॥

ତଥୈବାତ୍ତାଃଃତୁଶକ୍ତ୍ୟେବ ସ୍ୱାତ୍ତନ୍ୟେବୈତି ଲୋଲତାମ୍ ।
କ୍ଷଣଂ ସ୍ଫୁରତି ସା ଦୈବୀ ସର୍ବଶକ୍ତିତୟା ତଥା ॥ ୧୨୦॥

ଦେଶକାଲକ୍ରିୟାଶକ୍ତିର୍ନ ଯସ୍ୟାଃ ସଂପ୍ରକର୍ଷଣେ ।
ସ୍ୱସ୍ମଭାବଂ ବିଦିତ୍ତୋକ୍ତୈରପ୍ୟନନ୍ତପଦେ ସ୍ଥିତା ॥ ୧୨୧॥

ରୂପଂ ପରିମିତେନାସୌ ଭାବୟତ୍ୟବିଭାବିତା ।
ୟଦୈବଂ ଭାବିତଂ ରୂପଂ ତୟା ପରମକାନ୍ତୟା ॥ ୧୨୨॥

ତଦୈବୈନାମନୁଗତା ନାମସଂଖ୍ୟାଦିକା ଦୃଶଃ ।
ବିକଳ୍ପକଲିତାକାରଂ ଦେଶକାଲକ୍ରିୟାସ୍ୱଦମ୍ ॥ ୧୨୩॥

ଚିତ୍ତୋ ରୂପମିଦଂ ବ୍ରହ୍ମନ୍-କ୍ଷେତ୍ରଜ୍ଞ ଇତି କଥ୍ୟତେ ।
ବାସନାଃ କଳ୍ପୟନ୍-ସୋଽପି ଯାତ୍ୟହଂକାରତାଂ ପୁନଃ ॥ ୧୨୪॥

ଅହଙ୍କାରୋ ବିନିର୍ଣ୍ଣେତା କଲଙ୍କୀ ବୁଦ୍ଧିରୁତ୍ୟତେ ।
ବୁଦ୍ଧିଃ ସଂକଳ୍ପିତାକାରା ପ୍ରୟାତି ମନନାସ୍ୱଦମ୍ ॥ ୧୨୫॥

ମନୋ ଘନବିକଳ୍ପଂ ତୁ ଗଚ୍ଛତୀନ୍ଦ୍ରିୟତାଂ ଶନୈଃ ।
ପାଣିପାଦମୟଂ ଦେହମିନ୍ଦ୍ରିୟାଣି ବିଦୁର୍ବୁଧାଃ ॥ ୧୨୬॥

ଏବଂ ଜୀବୋ ହି ସଂକଳ୍ପବାସନାରଜୁବେଷ୍ଟିତଃ ।
ଦୁଃଖଜାଲପରୀତାତ୍ତା କ୍ରମାଦାୟାତି ନୀତତାମ୍ ॥ ୧୨୭॥

ଇତି ଶକ୍ତିମୟଂ ଚେତୋ ଘନାହଂକାରତାଂ ଗତମ୍ ।
କୋଶକାରକୃମିରିବ ସ୍ନେହୟା ଯାତି ବନ୍ଧନମ୍ ॥ ୧୨୮॥

ସ୍ୱୟଂ କଳ୍ପିତତନ୍ମାତ୍ରାଜାଲଭ୍ୟନ୍ତରବର୍ତ୍ତି ଚ ।
ପରାଂ ବିବଶତାମେତି ଶୃଙ୍ଖଳାବଦ୍ଧସିଂହବତ୍ ॥ ୧୨୯॥

କୃତିନ୍ନନଃ କୃତିଦୁର୍ଦ୍ଧିଃ କୃତିଜ୍ଞାନଂ କୃତିକ୍ରିୟା ।
କୃତିଦେତଦହଂକାରଃ କୃତିଜିଉମିତି ସ୍ମୃତମ୍ ॥ ୧୩୦॥

କୃତିତ୍-ପ୍ରକୃତିରିତ୍ୟକ୍ତଂ କୃତିନ୍ନାୟେତି କଳ୍ପିତମ୍ ।
କୃତିନ୍ନଲମିତି ପ୍ରୋକ୍ତଂ କୃତିହମ୍ପେତି ସଂସ୍ମୃତମ୍ ॥ ୧୩୧॥

କୃତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ଇତି ଖ୍ୟାତଂ କୃତିତ୍-ପୁର୍ଯ୍ୟଷ୍ଟକଂ ସ୍ମୃତମ୍ ।
ପ୍ରୋକ୍ତଂ କୃତିଦବିଦ୍ୟେତି କୃତିଦିକ୍ଷେତି ସଂମତମ୍ ॥ ୧୩୨॥

ଇମଂ ସଂସାରମଖିଲମାଶାପାଶବିଧାୟକମ୍ ।
ଦଧଦନ୍ତଃସଂଲୈର୍ହୀନଂ ବଟଧାନା ବଟଂ ଯୁଥା ॥ ୧୩୩॥

ଚିନ୍ତାନଲଶିଖାଦଘ୍ନଂ କୋପାଜଗରଚର୍ବିତମ୍ ।
କାମାଘ୍ନିକଲ୍ଲୋଲରତଂ ବିସ୍ମୃତାତ୍ମପିତାମହମ୍ ॥ ୧୩୪॥

ସମୁଦ୍ଧର ମନୋ ବ୍ରହ୍ମନ୍ନାତଜ୍ଞମିବ କର୍ଦ୍ଦମାତ୍ ।
ଏବଂ ଜୀବାଶ୍ରିତା ଭାବା ଭବଭାବନୟାହିତାଃ ॥ ୧୩୫॥

ବ୍ରହ୍ମଣା କଳ୍ପିତାକାରା ଲକ୍ଷଣୋଽପ୍ୟଥ କୋଟିଶଃ ।
ସଂଖ୍ୟାତୀତାଃ ପୁରା ଜାତା ଜାୟନ୍ତେଽଦ୍ୟାପି ଚାଭିତଃ ॥ ୧୩୬॥

ଉପସ୍ଥ୍ୟନ୍ତେଽପି ଚୈବାନ୍ୟେ କଶୌଘା ଇବ ନିର୍ଝରାତ୍ ।
କେଚିପୁଥମଜନ୍ମାନଃ କେଚିଦ୍ଭ୍ରନ୍ତଶତାଧିକାଃ ॥ ୧୩୭॥

କେଚିଜ୍ଞାସଂଖ୍ୟଜନ୍ମାନଃ କେଚିଦ୍ଭୃତ୍ରିଭବାନ୍ତରାଃ ।
କେଚିନ୍ନିନ୍ନରଗନ୍ଧର୍ବବିଦ୍ୟାଧରମହୋରଗାଃ ॥ ୧୩୮॥

କେଚିଦର୍କେନ୍ଦୁବରୁଣାସ୍ତ୍ୟକ୍ଷାଧୋକ୍ଷଜପଦ୍ମଜାଃ ।
କେଚିଦ୍-ବ୍ରହ୍ମଣଭୂପାଲବୈଶ୍ୟଶୂଦ୍ରଗଣାଃ ସ୍ଥିତାଃ ॥ ୧୩୯॥

କେଚିତ୍ତୃଣୌଷଧୀବୃକ୍ଷଫଳମୂଳପତଙ୍ଗକାଃ ।
କେଚିନ୍ନଦମୃଜମ୍ବୀରସାଲତାଲତମାଲକାଃ ॥ ୧୪୦॥

କେଚିନ୍ନହେନ୍ଦ୍ରମଲୟସହ୍ୟମନ୍ଦରମେରବଃ ।
କେଚିତ୍ତ୍ଷାରୋଦପିକ୍ଷୀରଘୃତେକ୍ଷୁଜଲରାଗୟଃ ॥ ୧୪୧॥

କେଚିଦ୍ଦିଶାଲାଃ କକୁଭଃ କେଚିନ୍ନଦ୍ୟୋ ମହାରୟାଃ ।
ବିହାରୟୁକକୈଃ କେଚିନ୍ନିପତନ୍ତ୍ୟପୂତନ୍ତି ଚ ॥ ୧୪୨॥

କନ୍ଦୁକା ଇବ ହସ୍ତେନ ମୃତ୍ୟୁନାଃବିରତଂ ହତାଃ ।
ଭୃକ୍ତା ଜନ୍ମସହସ୍ରାଣି ଭୂୟଃ ସଂସାରସଂକଟେ ॥ ୧୪୩॥

ପତନ୍ତି କେଚିଦବୁଧାଃ ସଂପ୍ରାପ୍ୟାପି ବିବେକତାମ୍ ।
ଦିକ୍ଖାଲାଦ୍ୟନବଚ୍ଛିନ୍ନମାତୁତତ୍ତ୍ୱଂ ସ୍ମରନ୍ତିତଃ ॥ ୧୪୪॥

ଲୀଲୟୈବ ଯଦାଦତ୍ତେ ଦିକ୍ଖାଲକଲିତଂ ବପୁଃ ।
ତଦେବ ଜୀବପର୍ଯ୍ୟାୟବାସନାବେଶତଃ ପରମ୍ ॥ ୧୪୫॥

ମନଃ ସଂପଦ୍ୟତେ ଲୋଲଂ କଲନାଃକଲନୋନ୍ମୁଖମ୍ ।
କଲୟନ୍ତୀ ମନଃଶକ୍ତିରାଦୌ ଭାବୟତି କ୍ଷଣାତ୍ ॥ ୧୪୬॥

ଆକାଶଭାବନାମଚ୍ଛାଂ ଶବ୍ଦବୀଜରସୋନ୍ମୁଖୀମ୍ ।
ତତସ୍ତଦ୍ଭବତାଂ ଯାତଂ ଘନସ୍ଥମକ୍ରମାନ୍ତନଃ ॥ ୧୪୭॥

ଭାବୟତ୍ୟନିଲସ୍ଥମଂ ସ୍ୱର୍ଗବୀଜରସୋନ୍ମୁଖମ୍ ।
ତାଭ୍ୟାମାକାଶବାତାଭ୍ୟାଂ ଦୃଢାଭ୍ୟାସବଶାତ୍ତତଃ ॥ ୧୪୮॥

ଶବ୍ଦସ୍ୱର୍ଗସ୍ୱରୂପାଭ୍ୟାଂ ସଂଘର୍ଷାଞ୍ଜନ୍ୟତେନଲଃ ।
ରୂପତନ୍ମାତ୍ରସହିତଂ ତ୍ରିଭିସ୍ତ୍ରୈଃ ସହ ସଂମିତମ୍ ॥ ୧୪୯॥

ମନସ୍ତାଦୃଶ୍-ଗୁଣଗତଂ ରସତନ୍ମାତ୍ରବେଦନମ୍ ।
କ୍ଷଣାକ୍ଷେପତ୍ୟପାଂ ଶୈତ୍ୟଂ ଜଲସଂବିଭଜତୋ ଭବେତ୍ ॥ ୧୫୦॥

ତତସ୍ତାଦୃଶ୍-ଗୁଣଗତଂ ମନୋ ଭାବୟତି କ୍ଷଣାତ୍ ।
ଗନ୍ଧତନ୍ମାତ୍ରମେତସ୍ମାଦ୍-ଭୂମିସଂବିଭଜତୋ ଭବେତ୍ ॥ ୧୫୧॥

ଅଥେତ୍ସଂଭୂତତନ୍ମାତ୍ରବେଷ୍ଟିତଂ ତନ୍ମତାଂ ଜହତ୍ ।
ବପୁର୍ବହିକଶାକାରଂ ସ୍ଫୁରିତଂ ବ୍ୟୋମ୍ନି ପଶ୍ୟତି ॥ ୧୫୨॥

ଅହଂକାରକଲ୍ୟାୟୁକ୍ତଂ ବୁଦ୍ଧିବୀଜସମନ୍ୱିତମ୍ ।
ତତ୍-ପୂର୍ଣ୍ଣସ୍ୱକମିତ୍ୟୁକ୍ତଂ ଭୂତହୃଦ୍ୱସ୍ତସ୍ପର୍ଶପଦମ୍ ॥ ୧୫୩॥

ତସ୍ମିଂସ୍ତୁ ତୀବ୍ରସଂବେଗାଦ୍-ଭାବୟତ୍-ଭାସୁରଂ ବପୁଃ ।
ସ୍ଥୂଳତାମେତି ପାକେନ ମନୋ ବିଲ୍ୱଫଳଂ ଯଥା ॥ ୧୫୪॥

ମୁଷାସ୍ଥୁତହେମାତ୍ ସ୍ଫୁରିତଂ ବିମଳାମ୍ବରେ ।
ସଂନିବେଶମଥାଦତ୍ତେ ତତ୍ତେଜଃ ସ୍ୱସ୍ୱଭାବତଃ ॥ ୧୫୫॥

ଉର୍ଧ୍ୱଂ ଶିରଃପିଣ୍ଡମୟମଧଃ ପାଦମୟଂ ତଥା ।
ପାର୍ଶ୍ୱୟୋର୍ଦ୍ଧ୍ୱସଂସ୍ଥାନଂ ମଧ୍ୟେ ଚୋଦରଧର୍ମିଣମ୍ ॥ ୧୫୭॥

କାଲେନ ସ୍ମୃତତାମେତ୍ୟ ଭବତ୍ୟମଲବିଗ୍ରହମ୍ ।
ବୁଦ୍ଧିସତ୍ତ୍ୱବଲୋସ୍ତାହବିଜ୍ଞାନୈଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟସଂସ୍ଥିତଃ ॥ ୧୫୮॥

ସ ଏବ ଭଗବାନ୍-ବ୍ରହ୍ମା ସର୍ବଲୋକପିତାମହଃ ।
ଅବଲୋକ୍ୟ ବପୁର୍ବ୍ରହ୍ମା କାନ୍ତମାତ୍ମୀୟମୁତ୍ତମମ୍ ॥ ୧୫୯॥

ଚିନ୍ତାମତ୍ତେତ୍ୟ ଭଗବାଂସ୍ତ୍ରିକାଲାମଲଦର୍ଶନଃ ।
ଏତସ୍ମିନ୍‌ପରମାକାଶେ ଚିନ୍ତାତ୍ରେକାତ୍ମରୂପିଣୀ ॥ ୧୬୦॥

ଅଦୃଷ୍ଟପାରପର୍ଯ୍ୟନ୍ତେ ପ୍ରଥମଂ କିଂ ଭବେଦିତି ।
ଇତି ଚିନ୍ତିତବାନ୍-ବ୍ରହ୍ମା ସଦ୍ୟୋଜାତାମଲାତ୍ମଦୃକ୍ ॥ ୧୬୦॥

ଅପଶ୍ୟସ୍ୱର୍ଗବୃନ୍ଦାନି ସମତୀତାନ୍ୟନେକଶଃ ।
ସ୍ମରତ୍ୟଥୋ ସ ସକଲାନୁସର୍ବଧର୍ମଗୁଣକ୍ରମାତ୍ ॥ ୧୬୧॥

ଲୀଳୟା କଳ୍ପୟାମାସ ଚିତ୍ରାଃ ସଂକଳ୍ପତଃ ପ୍ରଜାଃ ।
ନାନାଜାରସମାରମ୍ଭୋ ଗନ୍ଧର୍ବନଗରଂ ଯୁଥା ॥ ୧୬୨॥

ତାସାଂ ସ୍ୱର୍ଗାପବର୍ଗାର୍ଥଂ ଧର୍ମକାମାର୍ଥସିଦ୍ଧୟେ ।
ଅନନ୍ତାନି ବିଚିତ୍ରାଣି ଶାସ୍ତ୍ରାଣି ସମକଳ୍ପୟତ୍ ॥ ୧୬୩॥

ବିରଞ୍ଚିରୂପାନୁନସଃ କଳ୍ପିତତ୍ତ୍ୱାଞ୍ଜଗତ୍ସ୍ଥିତେଃ ।
ତାବତ୍ସ୍ଥିତିରିୟଂ ପ୍ରୋକ୍ତା ତନ୍ନାଶେ ନାଶମାପୁୟାତ୍ ॥ ୧୬୪॥

ନ ଜାୟତେ ନ ମ୍ରିୟତେ କୃତିହିଂଚିହ୍ନଦାତନ ।
ପରମାର୍ଥେନ ବିପ୍ରେନ୍ନ ମିଥ୍ୟା ସର୍ବଂ ତୁ ଦୃଶ୍ୟତେ ॥ ୧୭୫॥

କୋଶମାଶାଭୁଜଙ୍ଗାନାଂ ସଂସାରାତମ୍ବରଂ ତ୍ୟଜ ।
ଅସଦେତଦିତି ଜ୍ଞାତ୍ବା ମାତୃଭାବଂ ନିବେଶୟ ॥ ୧୭୬॥

ଗନ୍ଧର୍ବନଗରସ୍ୟାର୍ଥେ ଭୂଷିତେଽଭୂଷିତେ ତଥା ।
ଅବିଦ୍ୟାଂଶେ ସୁତାଦୌ ବା କଃ କ୍ରମଃ ସୁଖଦୁଃଖୟୋଃ ॥ ୧୭୭॥

ଧନଦାରେଷୁ ବୃଦ୍ଧେଷୁ ଦୁଃଖୟୁକ୍ତଂ ନ ତୁଷ୍ଟତା ।
ବୃଦ୍ଧାୟାଂ ମୋହମାୟାୟାଂ କଃ ସମାଶ୍ୱାସବାନିହ ॥ ୧୭୮॥

ୟୈରେବ ଜାୟତେ ରାଗୋ ମୂର୍ଖସ୍ୟାଧିକତାଂ ଗତୈଃ ।
ତୈରେବ ଭାଗୈଃ ପ୍ରାଜ୍ଞସ୍ୟ ବିରାଗ ଉପଜାୟତେ ॥ ୧୭୯॥

ଅତୋ ନିଦାଘ ତତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞ ବ୍ୟବହାରେଷୁ ସଂସୃତେଃ ।
ନଷ୍ଟଂ ନଷ୍ଟମୁପେକ୍ଷସ୍ତ୍ୱ ପ୍ରାପ୍ତଂ ପ୍ରାପ୍ତମୁପାହର ॥ ୧୮୦॥

ଅନାଗତାନାଂ ଭୋଗାନାମବାଞ୍ଛନମକୃତ୍ରିମମ୍ ।
ଆଗତାନାଂ ଚ ସଂଭୋଗ ଇତି ପଶ୍ଚିତଲକ୍ଷଣମ୍ ॥ ୧୮୧॥

ଶୁଦ୍ଧଂ ସଦସତୋର୍ମଧ୍ୟଂ ପଦଂ ବୁଦ୍ଧ୍ୱାବଲମ୍ବ୍ୟ ଚ ।
ସବାହ୍ୟାଭ୍ୟନ୍ତରଂ ଦୃଶ୍ୟଂ ମା ଗୃହାଣ ବିମୁଞ୍ଚି ମା ॥ ୧୮୨॥

ୟସ୍ୟ ଚେଚ୍ଛା ତଥାନିଚ୍ଛା ଜ୍ଞସ୍ୟ କର୍ମଣି ତିଷ୍ଠତଃ ।
ନ ତସ୍ୟ ଲିପ୍ୟତେ ପ୍ରଜ୍ଞା ପଦ୍ମପତ୍ରମିବାମୁଭିଃ ॥ ୧୮୩॥

ଯଦି ତେ ନେତ୍ରିୟାର୍ଥଶ୍ରୀଃ ସ୍ବୟତେ ହୃଦି ବୈ ଦ୍ବିଜ ।
ତଦା ବିଜ୍ଞାତବିଜ୍ଞେୟା ସମୁତୀର୍ଣ୍ଣୋ ଭବାଣ୍ଡବାତ୍ ॥ ୧୭୪॥

ଭଜୈଃପଦାୟ ପରୟା ପ୍ରଜ୍ଞୟା ବାସନାଗଣାତ୍ ।
ପୁଷ୍ପାଦ୍ଭ୍ୟନ୍ନମପୋହ୍ୟାରଂ ତେତୋବୃତ୍ତିଂ ପୃଥକ୍କୁରୁ ॥ ୧୭୫॥

ସଂସାରାମୁନିଧାବସ୍ଥିନ୍ନାସନାମୁପରିପୁଷ୍ଟେ ।
ୟେ ପ୍ରଜ୍ଞାନାବମାରୁତାସ୍ତେ ତୀର୍ଣ୍ଣାଃ ପଣ୍ଡିତାଃ ପରେ ॥ ୧୭୬॥

ନ ତ୍ୟଜନ୍ତି ନ ବାଞ୍ଛନ୍ତି ବ୍ୟବହାରଂ ଜଗଦ୍ଭବମ୍ ।
ସର୍ବମେବାନୁବର୍ତ୍ତନ୍ତେ ପାରାବାରବିଦୋ ଜନାଃ ॥ ୧୭୭॥

ଅନନ୍ତସ୍ୟାତ୍ମତତ୍ତ୍ବସ୍ୟ ସତ୍ତ୍ବାସାମାନ୍ୟରୂପିଣଃ ।
ଚିତ୍ତଶ୍ଚେତ୍ୟାନ୍ତୁଷତ୍ଵଂ ଯତ୍ତ୍ରାଂକଳ୍ପାଙ୍କୁରଂ ବିଦୁଃ ॥ ୧୭୮॥

ଲେଶତଃ ପ୍ରାପ୍ତସତ୍ତ୍ବାକଃ ସ ଏବ ଘନତାଂ ଶନୈଃ ।
ୟାତି ଚିତ୍ତତ୍ତ୍ବାପୂର୍ଣ୍ଣ ହୃଦଂ ଜାତ୍ୟାୟ ମେଘବତ୍ ॥ ୧୭୯॥

ଭାବୟନ୍ତି ଚିତିଶ୍ଚୈତ୍ୟଂ ବ୍ୟତିରିକ୍ତମିବାତ୍ମନଃ ।
ସଂକଳ୍ପତାମିବାୟାତି ବୀଜମଙ୍କୁରତାମିବ ॥ ୧୮୦॥

ସଂକଳ୍ପନଂ ହି ସଂକଳ୍ପଃ ସ୍ବୟମେବ ପ୍ରଜାୟତେ ।
ବର୍ଧତେ ସ୍ବୟମେବାଶୁ ଦୁଃଖାୟ ନ ସୁଖାୟ ଯତ୍ ॥ ୧୮୧॥

ମା ସଂକଳ୍ପୟ ସଂକଳ୍ପଂ ମା ଭାବଂ ଭାବୟ ସ୍ଥିତୌ ।
ସଂକଳ୍ପନାଶନେ ଯତ୍ତୋ ନ ଭୂୟୋଽନନ୍ତଗଚ୍ଛତି ॥ ୧୮୨॥

ଭାବନାଭାବମାତ୍ରେଣ ସଂକଳ୍ପଃ କ୍ଷୀୟତେ ସ୍ବୟମ୍ ।
ସଂକଳ୍ପେନୈବ ସଂକଳ୍ପଂ ମନସୈବ ମନୋ ମୁନେ ॥ ୧୮୩॥

ଛିତ୍ତା ସ୍ବାତ୍ତ୍ବନି ତିଷ୍ଠ ତ୍ବଂ କିମେତାବତି ଦୁଷ୍କରମ୍ ।
ୟଥୈବେଦଂ ନଭଃ ଶୂନ୍ୟଂ ଜଗଜ୍ଜୁନଂ ତଥୈବ ହି ॥ ୧୮୪॥

ତଶ୍ଚୁଲସ୍ୟ ଯଥା ଚର୍ମ ଯଥା ତାମ୍ରସ୍ୟ କାଲିମା ।
ନଶ୍ୟତି କ୍ରିୟୟା ବିପ୍ର ପୁରୁଷସ୍ୟ ତଥା ମଲମ୍ ॥ ୧୮୫॥

ଜୀବସ୍ୟ ତଶ୍ଚୁଲସ୍ୟେବ ମଲଂ ସହଜମପ୍ୟଲମ୍ ।
ନଶ୍ୟତ୍ୟେବ ନ ସଂଦେହସ୍ତସ୍ମାଦୁଦ୍ୟୋଗବାନ୍ଭବେତ୍ ॥ ୧୮୬॥

॥ ଇତି ମହୋପନିଷସ୍ତୁ ପଞ୍ଚମୋଽଧ୍ୟାୟଃ ॥

॥ ଷଷ୍ଠୋଽଧ୍ୟାୟଃ ॥

ଅନ୍ତରସ୍ଥାଂ ପରିତ୍ୟଜ୍ୟ ଭାବଗ୍ରୀଂ ଭାବନାମୟୀମ୍ ।
ୟୋଃସି ସୋଃସି ଜଗତ୍ୟସ୍ଥିଲ୍ଲୀଲୟା ବିହରାନଘ ॥ ୧॥

ସର୍ବତ୍ରାହମକର୍ତ୍ତେତି ଦୃଢଭାବନୟାନୟା ।
ପରମାମୃତନାମ୍ନୀ ସା ସମତୈବାବଶିଷ୍ୟତେ ॥ ୨॥

ଖେଦୋଲ୍ଲାସବିଳାସେଷୁ ସ୍ବାତ୍ତ୍ୱକର୍ତ୍ତୃତୟୈକୟା ।
ସ୍ୱପଂକଳ୍ମେ କ୍ଷୟଂ ଯାତେ ସମତୈବାବଶିଷ୍ୟତେ ॥ ୩॥

ସମତା ସର୍ବଭାବେଷୁ ଯାସୌ ସତ୍ୟପରା ସ୍ଥିତିଃ ।
ତସ୍ୟାମବସ୍ଥିତଂ ଚିତ୍ତଂ ନ ଭୁୟୋ ଜନ୍ମଭାଗ୍ଭବେତ୍ ॥ ୪॥

ଅଥବା ସର୍ବକର୍ତ୍ତୃତ୍ୱମକର୍ତ୍ତୃତ୍ୱଂ ଚ ବୈ ମୁନେ ।
ସର୍ବଂ ତ୍ୟକ୍ତ୍ୱା ମନଃ ପୀତ୍ୱା ଯୋଃସି ସୋଃସି ସ୍ଥିରୋ ଭବ ॥ ୫॥

ଶେଷସ୍ଥିରସମାଧାନୋ ଯେନ ତ୍ୟଜସି ତତ୍ୟଜ ।
ଚିନ୍ତନଃକଲନାକାରଂ ପ୍ରକାଶତିମିରାଦିକମ୍ ॥ ୬॥

ବାସନାଂ ବାସିତାରଂ ଚ ପ୍ରାଣସ୍ୱନ୍ଦନପୂର୍ବକମ୍ ।
ସମୁଲମଖିଲଂ ତ୍ୟକ୍ତ୍ୱା ବ୍ୟୋମସାମ୍ୟଃ ପ୍ରଶାନ୍ତଧୀଃ ॥ ୭॥

ହୃଦୟାସ୍ତ୍ରାମ୍ରିତ୍ୟଜ୍ୟ ସର୍ବବାସନପଞ୍ଚୟଃ ।
ୟସ୍ତ୍ରିଷ୍ଠତି ଗତବ୍ୟଗ୍ରଃ ସ ମୁକ୍ତଃ ପରମେଶ୍ୱରଃ ॥ ୮॥

ଦୃଷ୍ଟଂ ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟମଖିଲଂ ଭ୍ରାନ୍ତଂ ଭ୍ରାନ୍ତ୍ୟା ଦିଶୋ ଦଶ ।
ୟୁକ୍ତ୍ୟା ବୈ ଚରତୋ ଜ୍ଞସ୍ୟ ସଂସାରୋ ଗୋଷ୍ଠଦାକୃତିଃ ॥ ୯॥

ସବାହ୍ୟାଭ୍ୟନ୍ତରେ ଦେହେ ହ୍ୟଧ ଉର୍ଧ୍ବଂ ଚ ଦିକ୍ଷୁ ଚ ।
ଇତ ଆତ୍ମା ତତୋଽପ୍ୟାତ୍ମା ନାସ୍ତ୍ୟନାତ୍ମମୟଂ ଜଗତ୍ ॥ ୧୦॥

ନ ତଦସ୍ତି ନ ଯତ୍ରାହଂ ନ ତଦସ୍ତି ନ ତନ୍ମୟମ୍ ।
କିମନ୍ୟଦଭିବାଞ୍ଛାମି ସର୍ବଂ ସଚ୍ଚିନ୍ମୟଂ ତତମ୍ ॥ ୧୧॥

ସମସ୍ତଂ ଖଲ୍ଲିଦଂ ବ୍ରହ୍ମ ସର୍ବମାତ୍ମେଦମାତତମ୍ ।
ଅହମନ୍ୟ ଇଦଂ ଚାନ୍ୟଦିତି ଭ୍ରାନ୍ତିଂ ତ୍ୟଜାନଘ ॥ ୧୨॥

ତତେ ବ୍ରହ୍ମଘନେ ନିତ୍ୟେ ସଂଭବନ୍ତି ନ କଲ୍ଲିତାଃ ।
ନ ଶୋକୋଽସ୍ତି ନ ମୋହୋଽସ୍ତି ନ ଜରାଽସ୍ତି ନ ଜନ୍ମ ବା ॥ ୧୩॥

ୟଦସ୍ତ୍ରୀହ ତଦେବାସ୍ତି ବିଜ୍ଞରୋ ଭବ ସର୍ବଦା ।
ୟଥାପ୍ରାପ୍ତାନୁଭବତଃ ସର୍ବତ୍ରାନଭିବାଞ୍ଛନାତ୍ ॥ ୧୪॥

ତ୍ୟାଗାଦାନପରିତ୍ୟାଗୀ ବିଜ୍ଞରୋ ଭବ ସର୍ବଦା ।
ୟସ୍ୟେଦଂ ଜନ୍ମ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟଂ ତମାଶ୍ନୈବ ମହାମତେ ॥ ୧୫॥

ବିଶନ୍ତି ବିଦ୍ୟା ବିମଲା ମୁକ୍ତା ବେଶୁମିବୋଞ୍ଜମମ୍ ।
ବିରକ୍ତମନସାଂ ସମ୍ୟକ୍ଷୁପ୍ରସଙ୍ଗାଦୁଦାହୃତମ୍ ॥ ୧୬॥

ଦ୍ରଷ୍ଟୃଦୃଶ୍ୟସମାୟୋଗାତ୍-ପ୍ରତ୍ୟୟାନନ୍ଦନିଷ୍ଠୟଃ ।
ୟସ୍ତଂ ସ୍ବମାତ୍ମତତ୍ତ୍ଵୋଽଂ ନିଷ୍ଠୟଂ ସମୁପାସ୍ମହେ ॥ ୧୭॥

ଦ୍ରଷ୍ଟୃଦର୍ଶନଦୃଶ୍ୟାନି ତ୍ୟକ୍ତ୍ବା ବାସନୟା ସହ ।
ଦର୍ଶନପ୍ରତ୍ୟୟାଭାସମାତ୍ମାନଂ ସମୁପାସ୍ମହେ ॥ ୧୮॥

ଦୃଘ୍ୟୋର୍ମଧ୍ୟଗତଂ ନିତ୍ୟମସ୍ତି-ନାସ୍ତୀତିପକ୍ଷୟୋଃ ।
ପ୍ରକାଶନଂ ପ୍ରକାଶାନାମାତ୍ମାନଂ ସମୁପାସ୍ମହେ ॥ ୧୯॥

ସଂତ୍ୟଜ୍ୟ ଦୃଢୁହେଶାନଂ ଦେବମନ୍ୟଂ ପ୍ରୟାନ୍ତି ଯେ ।
ତେ ରତ୍ନମଭିବାଞ୍ଛନ୍ତି ତ୍ୟକ୍ତହସ୍ତସ୍ଥକୌସୁଭାଃ ॥ ୨୦॥

ଉଦ୍ଭିତାନୁଦ୍ଭିତାନେତାନିନ୍ଦିୟାରୀନ୍ପୁନଃ ପୁନଃ ।
ହନ୍ୟାଦ୍ଭିବେକଦଣ୍ଡେନ ବଜ୍ରେଶେବ ହରିର୍ଗିରୀନ୍ ॥ ୨୧॥

ସଂସାରରାତ୍ରିଦୁଃସ୍ବପ୍ନେ ଶୂନ୍ୟେ ଦେହମୟେ ଭ୍ରମେ ।
ସର୍ବମେବାପବିତ୍ରଂ ତଦୃଷ୍ଟଂ ସଂସୃତିବିଭ୍ରମମ୍ ॥ ୨୨॥

ଅଜ୍ଞାନୋପହତୋ ବାଲ୍ୟେ ଯୌବନେ ବନିତାହତଃ ।
ଶେଷେ କଲତ୍ରତିକ୍ତାର୍ତ୍ତଃ କିଂ କରୋତି ନରାଧମଃ ॥ ୨୩॥

ସତୋଽସତ୍ତା ସ୍ଥିତା ମୂର୍ଧ୍ନ ରମ୍ୟାଶାଂ ମୂର୍ଧ୍ନାଽରମ୍ୟତା ।
ସୁଖାନାଂ ମୂର୍ଧ୍ନ ଦୁଃଖାନି କିମେକଂ ସଂଗ୍ରୟାମ୍ୟହମ୍ ॥ ୨୪॥

ୟେଷାଂ ନିମେଷଶୋକ୍ଳେଷୌ ଜଗତଃ ପ୍ରଲୟୋଦୟୌ ।
ତାଦୃଶାଃ ପୁରୁଷା ଯାନ୍ତି ମାଦୃଶାଂ ଗଣନୈବ କା ॥ ୨୫॥

ସଂସାର ଏବ ଦୁଃଖାନାଂ ସୀମାନ୍ତ ଇତି କଥ୍ୟତେ ।
ତନ୍ମଧ୍ୟେ ପତିତେ ଦେହେ ସୁଖମାସାଦ୍ୟତେ କଥମ୍ ॥ ୨୬॥

ପ୍ରବୁଦ୍ଧୋଽସ୍ଥି ପ୍ରବୁଦ୍ଧୋଽସ୍ଥି ଦୁଷ୍ଟଶ୍ଳୋରୋଽୟମାତ୍ମନଃ ।
ମନୋ ନାମ ନିହନ୍ତ୍ୟେନଂ ମନସାଽସ୍ଥି ଚିରଂ ହୃତଃ ॥ ୨୭॥

ମା ଖେଦଂ ଭଜ ହେୟେଷୁ ନୋପାଦେୟପରୋ ଭବ ।
ହେୟାଦେୟଦୃଶୌ ତ୍ୟକ୍ତା ଶେଷସ୍ତଃ ସୁସ୍ଥିରୋ ଭବ ॥ ୨୮॥

ନିରାଶତା ନିର୍ଭୟତା ନିତ୍ୟତା ସମତା ଜ୍ଞତା ।
ନିରୀହତା ନିଷ୍ପ୍ରିୟତା ସୌମ୍ୟତା ନିର୍ବିକଳ୍ମତା ॥ ୨୯॥

ଧୃତିର୍ମୈତ୍ରୀ ମନସ୍ତୁଷ୍ଟିର୍ମୃଦୁତା ମୃଦୁଭାଷିତା ।
ହେୟୋପାଦେୟନିର୍ମୁକ୍ତେ ଜ୍ଞେ ତିଷ୍ଠନ୍ତ୍ୟପବାସନମ୍ ॥ ୩୦॥

ଗୃହୀତତୃଷ୍ଣାଶବରୀବାସନାଜାଲମାତତମ୍ ।
ସଂସାରବାରୀ ପ୍ରସୃତଂ ଚିତ୍ରାତନ୍ତୁଭିରାତତମ୍ ॥ ୩୧॥

ଅନୟା ତୀକ୍ଷ୍ଣୟା ତାତ ଛିନ୍ନି ବୁଦ୍ଧିଶଳାକୟା ।
ବାତ୍ୟୟେବାମୁଦଂ ଜାଲଂ ଛିତ୍ତ୍ୱା ତିଷ୍ଠ ତତେ ପଦେ ॥ ୩୨॥

ମନସୈବ ମନଶ୍ଚିତ୍ତ୍ୱା କୁଠାରେଶେବ ପାଦପମ୍ ।
ପଦଂ ପାବନମାସାଦ୍ୟ ସଦ୍ୟ ଏବ ସ୍ଥିରୋ ଭବ ॥ ୩୩॥

ତିଷ୍ଠନ୍-ଗଚ୍ଛନ୍-ସ୍ୱପଞ୍ଜାଗ୍ରନ୍ନିବସନ୍ନୁପୂତନ୍-ପତନ୍ ।
ଅସଦେବେଦମିତ୍ୟନ୍ତଂ ନିଶ୍ଚିତ୍ୟାସ୍ତାଂ ପରିତ୍ୟଜ ॥ ୩୪॥

ଦୃଶ୍ୟମାଶ୍ରୟସୀଦଂ ତେଉସ୍ତଜିତ୍ୱୋଽସି ବନ୍ଧବାନ୍ ।
ଦୃଶ୍ୟଂ ସନ୍ତ୍ୟଜସୀଦଂ ତେଉଦାଃତିତ୍ୱୋଽସି ମୋକ୍ଷବାନ୍ ॥ ୩୫॥

ନାହଂ ନେଦମିତି ଧ୍ୟାୟନ୍ତ୍ରିଷ୍ଠ ତ୍ୱମଚଲାଚଳଃ ।
ଆତ୍ମନୋ ଜଗତଶ୍ଚାତ୍ମର୍ଦ୍ରଷ୍ଟୃଦୃଶ୍ୟଦଶାତ୍ମରେ ॥ ୩୬॥

ଦର୍ଶନାଶ୍ୟଂ ସ୍ୱମାତ୍ମାନଂ ସର୍ବଦା ଭାବୟନ୍ତବ ।
ସ୍ୱାଦ୍ୟସ୍ୱାଦକସଂତ୍ୟକ୍ତଂ ସ୍ୱାଦ୍ୟସ୍ୱାଦକମଧ୍ୟଗମ୍ ॥ ୩୭॥

ସ୍ୱଦନଂ କେବଲଂ ଧ୍ୟାୟନ୍ପରମାତ୍ମମୟୋ ଭବ ।
ଅବଲମ୍ବ୍ୟ ନିରାଲମ୍ବଂ ମଧ୍ୟେ ମଧ୍ୟେ ସ୍ଥିରୋ ଭବ ॥ ୩୮॥

ରଜ୍ଜୁବଦ୍ଧା ବିମୁଚ୍ୟନ୍ତେ ତୃଷ୍ଣାବଦ୍ଧା ନ କେନଚିତ୍ ।
ତସ୍ମାନ୍ନିଦାଘ ତୃଷ୍ଣା ତ୍ୱଂ ତ୍ୟଜ ସଂକଳ୍ପବର୍ଜନାତ୍ ॥ ୩୯॥

ଏତାମହଂଭାବମୟାମପୁଣ୍ୟାଂ ଛିତ୍ତ୍ୱାଂନହଂଭାବଶଲ୍ୟକୟୈବ ।
ସ୍ୱଭାବଜାଂ ଭବ୍ୟଭବାନ୍ତତ୍ତ୍ୱମୌ ଭବ ପ୍ରଶାନ୍ତାଶିଲଭୁତଭୀତିଃ ॥ ୪୦॥

ଅହମେଷାଂ ପଦାର୍ଥାନାମେତେ ଚ ମମ ଜୀବିତମ୍ ।
ନାହମେଭିର୍ବିନା କିଂଚିନ୍ନ ମୟୈତେ ବିନା କିଲ ॥ ୪୧॥

ଇତ୍ୟନ୍ତର୍ନିଷ୍ଟୟଂ ତ୍ୟକ୍ତ୍ୱା ବିଚାର୍ଯ୍ୟ ମନସା ସହ ।
ନାହଂ ପଦାର୍ଥସ୍ୟ ନ ମେ ପଦାର୍ଥ ଇତି ଭାବିତେ ॥ ୪୨॥

ଅନ୍ତଃଶୀତଲୟା ବୁଦ୍ଧ୍ୟା କୁର୍ବତୋ ଲୀଳୟା କ୍ରିୟାମ୍ ।
ୟୋ ନୁନଂ ବାସନାତ୍ୟାଗୋ ଧ୍ୟେୟୋ ବ୍ରହ୍ମନ୍ପ୍ରକୀର୍ତ୍ତିତଃ ॥ ୪୩॥

ସର୍ବଂ ସମତୟା ବୁଦ୍ଧ୍ୟା ଯଃ କୃତ୍ୱା ବାସନାକ୍ଷୟମ୍ ।
ଜହାତି ନିର୍ମମୋ ଦେହଂ ନେୟୋଽସୌ ବାସନାକ୍ଷୟଃ ॥ ୪୪॥

ଅହଂକାରମୟୀଂ ତ୍ୟକ୍ତ୍ୱା ବାସନାଂ ଲୀଳୟୈବ ଯଃ ।
ତିଷ୍ଠତି ଧ୍ୟେୟସଂତ୍ୟାଗୀ ସ ଜୀବନ୍ମୁକ୍ତ ଉଚ୍ୟତେ ॥ ୪୫॥

ନିର୍ମୂଳଂ କଲନାଂ ତ୍ୟକ୍ତ୍ବା ବାସନାଂ ଯଃ ଶମଂ ଗତଃ ।
ଜ୍ଞେୟଂ ତ୍ୟାଗମିମଂ ବିଦି ମୁକ୍ତଂ ତଂ ବ୍ରାହ୍ମଣୋଽପମ୍ ॥ ୪୬॥

ଦ୍ୱାବେତୌ ବ୍ରହ୍ମତାଂ ଯାତୌ ଦ୍ୱାବେତୌ ବିଗତଜ୍ଞୱୌ ।
ଆପତସ୍ତୁ ଯଥାକାଲଂ ସୁଖଦୁଃଖେଷ୍ଟନାରତୌ ।
ସଂନ୍ୟାସିୟୋଗିନୌ ଦାନ୍ତୌ ବିଦି ଶାନ୍ତୌ ମୁନୀଶ୍ୱର ॥ ୪୭॥

ଇଦ୍ମିତାନୀଦ୍ମିତେ ନ ସ୍ତ୍ରୋ ଯସ୍ୟାନ୍ତର୍ବର୍ତ୍ତଦୃଷ୍ଟିଷୁ ।
ସୁଷୁପ୍ତବଦ୍ୟଶ୍ଚରତି ସ ଜୀବନ୍ତୁକ୍ତ ଉତ୍ୟତେ ॥ ୪୮॥

ହର୍ଷାମର୍ଷଭୟକ୍ରୋଧକାମକାର୍ପଣ୍ୟଦୃଷ୍ଟିଭିଃ ।
ନ ଦୃଷ୍ୟତି ଗ୍ଲାୟତି ଯଃ ପରାମର୍ଶବିବର୍ଜିତଃ ॥ ୪୯॥

ବାହ୍ୟାର୍ଥବାସନୋଦ୍-ଭୂତା ତୃଷ୍ଣା ବଜେତି କଥ୍ୟତେ ।
ସର୍ବାର୍ଥବାସନୋନ୍ମୁକ୍ତା ତୃଷ୍ଣା ମୁକ୍ତେତି ଭଣ୍ୟତେ ॥ ୫୦॥

ଇଦମସ୍ତୁ ମମେତ୍ୟଦ୍ରମିଚ୍ଛାଂ ପ୍ରାର୍ଥନୟାନ୍ୱିତାମ୍ ।
ତାଂ ତୀକ୍ଷ୍ଣଶୃଙ୍ଖଳାଂ ବିଦି ଦୁଃଖଜନ୍ତୁଭୟପ୍ରଦାମ୍ ॥ ୫୧॥

ତାମେତାଂ ସର୍ବଭାବେଷୁ ସସ୍ତ୍ରସସ୍ତ୍ର ତ ସର୍ବଦା ।
ସଂତ୍ୟଜ୍ୟ ପରମୋଦାରଂ ପଦମେତି ମହାମନାଃ ॥ ୫୨॥

ବନ୍ଧାସ୍ଥାମଥ ମୋକ୍ଷାସ୍ଥାଂ ସୁଖଦୁଃଖଦଶାମପି ।
ତ୍ୟକ୍ତ୍ବା ସଦସଦାସ୍ଥାଂ ତ୍ୱଂ ତିଷ୍ଠାଃ କ୍ଷୁଦ୍ଧମହାଭିବତ୍ ॥ ୫୩॥

ଜାୟତେ ନିଶ୍ଚୟଃ ସାଧୋ ପୁରୁଷସ୍ୟ ଚତୁର୍ବିଧଃ ॥ ୫୪॥

ଆ ପାଦମସ୍ତକମହଂ ମାତାପିତୃବିନିର୍ମିତଃ ।
ଇତ୍ୟେକୋ ନିଶ୍ଚୟୋ ବ୍ରହ୍ମନ୍-ବନ୍ଧାୟାସବିଲୋକନାତ୍ ॥ ୫୫॥

ଅତୀତଃ ସର୍ବଭାବେଭ୍ୟା ବାଲାଗ୍ରାଦପ୍ୟହଂ ତନୁଃ ।
ଇତି ଦ୍ଵିତୀୟୋ ମୋକ୍ଷାୟ ନିଶ୍ଚୟୋ ଜାୟତେ ସତାମ୍ ॥ ୫୬॥

ଜଗଜ୍ଞାଲପଦାର୍ଥାତ୍ମା ସର୍ବ ଏବାହମକ୍ଷୟଃ ।
ତୃତୀୟୋ ନିଶ୍ଚୟଶ୍ଚୋକ୍ତୋ ମୋକ୍ଷାୟୈବ ଦ୍ଵିଜୋଽଗମ ॥ ୫୭॥

ଅହଂ ଜଗଦ୍ଵା ସକଲଂ ଶୂନ୍ୟଂ ବ୍ୟୋମ ସମଂ ସଦା ।
ଏବମେଷ ଚତୁର୍ଥୋଽପି ନିଶ୍ଚୟୋ ମୋକ୍ଷସିଦ୍ଧିଦଃ ॥ ୫୮॥

ଏତେଷାଂ ପ୍ରଥମଃ ପ୍ରୋକ୍ତସ୍ତୃଷ୍ଟୟା ବନ୍ଧୟୋଗ୍ୟୟା ।
ଶୁଦ୍ଧତୃଷ୍ଟାସ୍ତୟଃ ସ୍ଵଚ୍ଛା ଜୀବନ୍ମୁକ୍ତା ବିଲାସିନଃ ॥ ୫୯॥

ସର୍ବଂ ଚାପ୍ୟହମେବେତି ନିଶ୍ଚୟୋ ଯୋ ମହାମତେ ।
ତମାଦାୟ ବିଷାଦାୟ ନ ଭୂୟୋ ଜାୟତେ ମତିଃ ॥ ୬୦॥

ଶୂନ୍ୟଂ ତତ୍-ପ୍ରକୃତିର୍ମାୟା ବ୍ରହ୍ମବିଜ୍ଞାନମିତ୍ୟପି ।
ଶିବଃ ପୁରୁଷ ଇଶାନୋ ନିତ୍ୟମାତ୍ରେତି କଥ୍ୟତେ ॥ ୬୧॥

ଦ୍ଵୈତାଦ୍ଵୈତସମୁଦ୍-ଭୂତୈର୍ଜଗନ୍ନିର୍ମାଣଲୀଲୟା ।
ପରମାତ୍ମମୟୀ ଶକ୍ତିରଦ୍ଵୈତୈବ ବିଜ୍ଞମୃତେ ॥ ୬୨॥

ସର୍ବାତୀତପଦାଲମ୍ବୀ ପରିପୁର୍ଣ୍ଣେକଚିନ୍ମୟଃ ।
ନୋଦ୍ଘେଗୀ ନ ଚ ତୁଷ୍ଟାତ୍ମା ସଂସାରେ ନାବସୀଦତି ॥ ୬୩॥

ପ୍ରାପ୍ତକର୍ମକରୋ ନିତ୍ୟଂ ଶତ୍ରୁମିତ୍ରସମାନଦୃକ୍ ।
ଇହିତାନୀହିତୈର୍ମୁକ୍ତୋ ନ ଶୋଚତି ନ କାତ୍-କ୍ଷତି ॥ ୬୪॥

ସର୍ବସ୍ୟାଭିମତଂ ବକ୍ତ୍ବା ଚୋଦିତଃ ପେଶଲୋକ୍ତିମାନ୍ ।
ଆଶୟଞ୍ଜିଷ୍ଠ ଭୂତାନାଂ ସଂସାରେ ନାବସୀଦତି ॥ ୬୫॥

ପୂର୍ବାଂ ଦୃଷ୍ଟିମବଷ୍ଟଭ୍ୟ ଧ୍ୟାୟତ୍ୟାଗବିଲାସିନୀମ୍ ।
ଜୀବନ୍ମୁକ୍ତତୟା ସ୍ୱପ୍ନୋ ଲୋକେ ବିହର ବିଜ୍ଞରଃ ॥ ୬୬॥

ଅନ୍ତଃସଂତ୍ୟକ୍ତସର୍ବାଶୋ ବୀତରାଗୋ ବିବାସନଃ ।
ବହିଃସର୍ବସମାଚାରୋ ଲୋକେ ବିହର ବିଜ୍ଞରଃ ॥ ୬୭॥

ବହିଃକୃତ୍ରିମସଂରମ୍ଭୋ ହୃଦି ସଂରମ୍ଭବର୍ଜିତଃ ।
କର୍ତ୍ତା ବହିରକର୍ତ୍ତାଽନ୍ତର୍ଲୋକେ ବିହର ଶୁଦ୍ଧଧୀଃ ॥ ୬୮॥

ତ୍ୟକ୍ତାହଂକୃତିରାଶ୍ୱସ୍ତମତିରାକାଶଶୋଭନଃ ।
ଅଗୃହୀତକଲଙ୍କାଞ୍ଜୋ ଲୋକେ ବିହର ଶୁଦ୍ଧଧୀଃ ॥ ୬୯॥

ଉଦାରଃ ପେଶଲାଚାରଃ ସର୍ବାଚାରାନୁବୃତ୍ତିମାନ୍ ।
ଅନ୍ତଃସଙ୍ଗପରିତ୍ୟାଗୀ ବହିଃସଂଭାରବାନିବ ।
ଅନ୍ତର୍ବୈରାଗ୍ୟମାଦାୟ ବହିରାଶୋନ୍ମୁଖେହିତଃ ॥ ୭୦॥

ଅୟଂ ବନ୍ଧୁରୟଂ ନେତି ଗଣନା ଲଘୁଚେତସାମ୍ ।
ଉଦାରଚରିତାନାଂ ତୁ ବସୁଧୈବ କୁଟୁମ୍ବକମ୍ ॥ ୭୧॥

ଭାବାଭାବବିନିର୍ମୁକ୍ତଂ ଜରାମରଣବର୍ଜିତମ୍ ।
ପ୍ରଶାନ୍ତକଲନାରଭ୍ୟଂ ନୀରାଗଂ ପଦମାଶ୍ରୟ ॥ ୭୨॥

ଏଷା ବ୍ରାହ୍ମୀ ସ୍ଥିତିଃ ସ୍ବଚ୍ଛା ନିଷ୍କାମା ବିଗତାମୟା ।
ଆଦାୟ ବିହରନ୍ନେବଂ ସଂକଟେଷୁ ନ ମୁହ୍ୟତି ॥ ୭୩॥

ବୈରାଗ୍ୟୋଶାଥ ଶାସ୍ତ୍ରେଣ ମହତ୍ତ୍ବାଦିଗୁଣୈରପି ।
ୟସ୍ୟଂକଳ୍ପହରାର୍ଥଂ ତସ୍ମୟମେବୋନ୍ମୟେନ୍ନନଃ ॥ ୭୪॥

ବୈରାଗ୍ୟାପୂର୍ଣ୍ଣତାମେତି ମନୋ ନାଶବଶାନୁଗମ୍ ।
ଆଶୟା ରକ୍ତତାମେତି ଶରଦୀବ ସରୋଽମଲମ୍ ॥ ୭୫॥

ତମେବ ଭୁକ୍ତିବିରସଂ ବ୍ୟାପାରୌଘଂ ପୁନଃ ପୁନଃ ।
ଦିବସେ ଦିବସେ କୁର୍ବନ୍ପ୍ରାଜ୍ଞଃ କସ୍ମାନ୍ ଲଙ୍ଘତେ ॥ ୭୬॥

ଚିତ୍ତେତ୍ୟକଲିତୋ ବନ୍ଧସ୍ତନ୍ମୁକ୍ତୌ ମୁକ୍ତିରୂପ୍ୟତେ ।
ଚିଦଚୈତ୍ୟା କିଲାତ୍ରେତି ସର୍ବସିଦ୍ଧାନ୍ତସଂଗ୍ରହଃ ॥ ୭୭॥

ଏତନ୍ନିଷ୍ଟୟମାଦାୟ ବିଲୋକୟ ଧ୍ୟୟେନ୍ୟୟା ।
ସ୍ବୟମେବାତ୍ମନାତ୍ମାନମାନନ୍ଦଂ ପଦମାୟାସି ॥ ୭୮॥

ଚିଦହଂ ଚିଦିମେ ଲୋକାଶ୍ଚିଦାଶାଶ୍ଚିଦିମାଃ ପ୍ରଜାଃ ।
ଦୃଶ୍ୟଦର୍ଶନନିର୍ମୁକ୍ତଃ କେବଲାମଲରୂପବାନ୍ ॥ ୭୯॥

ନିତ୍ୟୋଦିତୋ ନିରାଭାସୋ ଦ୍ରଷ୍ଟା ସାକ୍ଷୀ ଚିଦାତ୍ମକଃ ॥ ୮୦॥

ଚୈତ୍ୟନିର୍ମୁକ୍ତଚିଦ୍ରୂପଂ ପୂର୍ଣ୍ଣଜ୍ୟୋତିଃସ୍ବରୂପକମ୍ ।
ସଂଶାନ୍ତସର୍ବସଂବେଦ୍ୟଂ ସଂବିନ୍ନାତ୍ରମହଂ ମହତ୍ ॥ ୮୧॥

ସଂଶାନ୍ତସର୍ବସଂକଳ୍ପଃ ପ୍ରଶାନ୍ତସକଲେଷଶଃ ।
ନିର୍ବିକଳ୍ପପଦଂ ଗତ୍ବା ସ୍ବପ୍ନୋ ଭବ ମୁନୀଶ୍ବର ॥ ୮୨॥ ଇତି ।

ୟ ଇମାଂ ମହୋପନିଷଦଂ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ନିତ୍ୟମଧୀତେ । ଅଶ୍ରୋତ୍ରିୟଃ ଶ୍ରୋତ୍ରିୟୋ ଭବତି ।
 ଅନୁପନୀତ ଉପନୀତୋ ଭବତି । ସୋଃଗ୍ନିପୁତୋ ଭବତି । ସ ବାୟୁପୁତୋ ଭବତି ।
 ସ ସୋମପୁତୋ ଭବତି । ସ ସତ୍ୟପୁତୋ ଭବତି । ସ ସର୍ବପୁତୋ ଭବତି ।
 ସ ସର୍ବେର୍ଦେବୈର୍ଜ୍ଞାତୋ ଭବତି । ସ ସର୍ବେଷୁ ତୀର୍ଥେଷୁ ସ୍ନାତୋ ଭବତି ।
 ସ ସର୍ବେର୍ଦେବୈରନୁଧ୍ୟାତୋ ଭବତି । ସ ସର୍ବକ୍ରତୁଭିରିଷ୍ଟବାନ୍ଭବତି ।
 ଗାୟତ୍ରୀଃ ଷଷ୍ଠିସହସ୍ରାଣି ଜପ୍ତାନି ଫଳାନି ଭବନ୍ତି ।
 ଇତିହାସପୁରାଣାନାଂ ଶତସହସ୍ରାଣି ଜପ୍ତାନି ଫଳାନି ଭବନ୍ତି ।
 ପ୍ରଣବାନାମୟୁତଂ ଜପ୍ତଂ ଭବତି । ଆ ଚକ୍ଷୁଷଃ ପଞ୍ଜିଂ ପୁନାତି ।
 ଆ ସପ୍ତମାନ୍ପୁରୁଷୟୁଗାନ୍ପୁନାତି । ଇତ୍ୟାହ ଭଗବାନ୍ ହିରଣ୍ୟଗର୍ଭଃ ।
 ଜପ୍ୟେନାମୃତଞ୍ଚଂ ଚ ଗଚ୍ଛତୀତ୍ୟୁପନିଷଦ୍ ।

॥ ଇତି ମହୋପନିଷସ୍ତୁ ଷଷ୍ଠୋଽଧ୍ୟାୟଃ ॥

ଓଁ ଆପ୍ୟାୟନ୍ତୁ ମମାଜ୍ଞାନି ବାକ୍ପ୍ରାଣଶ୍ଚକ୍ଷୁଃ ଶ୍ରୋତ୍ରମଥୋ ଅଲମିନ୍ଦ୍ରିୟାଣି ଚ ॥
 ସର୍ବାଣି ସର୍ବଂ ବ୍ରହ୍ମୋପନିଷଦଂ ମାହଂ ବ୍ରହ୍ମ ନିରାକୁର୍ମ୍ୟାଂ ମା ମା ବ୍ରହ୍ମ
 ନିରାକରୋଦନିରାକରଣମସ୍ତୁ ନିରାକରଣଂ ମେସୁ ତଦାତ୍ମନି ନିରତେ ଯ ଉପନିଷସ୍ତୁ
 ଧର୍ମାସ୍ତେ ମୟି ସନ୍ତ ତେ ମୟି ସନ୍ତ ॥
 ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

॥ ଇତି ମହୋପନିଷସ୍ତମାପ୍ତା ॥

